6. 82

Adì xviii d'Agosto un hora avanti giorno passò di questa

vita la mag.ca sor.a Ippolita guarini

BIBLIO[illegible] S.J.
[illegible]

1

Q[illegible] omnia circa confessiones [illegible] quaerere difficultatem [illegible] emergunt [illegible] Ego magister Raymundus tractatum hunc breuem de confessionibus studui compilare [illegible] titulos singula que circa confessiones [illegible] conclude[illegible] [illegible] quod uelit ualeat [illegible] rubrice sunt hec.

Hujus M.S. Codicis non S. Raymundum de Pennafort, sed alium ab eo longe diversum Raymundum auctorem extitisse inde constat, quod nullus eorum qui B. Raym. de Pennafort memoriam typis consignarunt, et accuratissime collegerunt, de hujusmodi tractatu mentionem facit. Neque credendum aliquando ipsum Brundusii versatum fuisse, ut ejusdem Ecclesie Archiepiscopus relictus ab auctore arbitretur codex. Quod vero a P. Marchesio memoratum S. Raymundi opus de Penitentia ab hoc toto celo differt, utpote quod inter ejusdem Sancti opera editum cernitur. Sed illud pro palmari veluti argumento esse posset, alicui alteri Raymundo tribuendum tractatum, quod in Cap. 44. Raymundus de Pennafort citatur quod certe seipsum titulo Magistri citare a viro sanctissimo absonum videretur. Idib. Quinctilis 1781. Can. Hann. De Leo

De interrogationibus a sacerdote faciendis	Capitulum primum
Qualiter interrogationes fieri debeant	Capitulum secundum
De decem preceptis	Capitulum tertium.
De septem uiciis	Capitulum quartum.
De voto et quid sit	Capitulum quintum
De iuramento et quid sit	Capitulum sextum
De diuinationibus	Capitulum septimum.
De festis celebrandis	Capitulum octauum.
De ieiunio	Capitulum nonum
De sacrilegio et quid sit, quibus modis committitur	Capitulum decimum.
De mortuis sepeliendis.	Capitulum undecimum.
De decimis quedam pauca necessaria	Capitulum duodecimum.
De oblationibus	Capitulum tertiumdecimum
De sepulturis	Capitulum quartumdecimum
De homicidio	Capitulum v. decimum.
De duello.	Capitulum vi decimum.
De raptoribus et incendiariis	Capitulum xvii.
De pena raptoris.	Capitulum xviii.
De passagiis	Capitulum xviiii.
De bello iusto et non iusto	Capitulum xx.
De ementibus rapinam.	Capitulum xxi
Qualiter sit procedendum contra ementem rem raptam et furtiuam	Cap. xxii.
De hereditatibus raptorum quomodo parentes satisfacere teneantur.	Cap. xxiii.
De forma restitutionis	Capitulum xxiiii

Hic Tractatus compilatus fuit a Divo Raymundo de Pignafort de mandato Ven. Patris Fratris Suero Gomez, unius ex sociis D. Dominici [illegible] Brundusii [illegible] [illegible] A.D. 1221. dum visitabat Conventus sui ordinis sub tit.o S. [illegible] [illegible] Barchinone. [illegible] Ven. Pri [illegible], cum ei scribens: Rev.do [illegible] [illegible] Pri Suero Gomezio Priori [illegible] ord.nis Predicatorum in [illegible] [illegible] Raymundus de Pignafort [illegible] refert Pr. Marchesius in suo Sacro Diario Domenicano [illegible] in Vita [illegible] Ven. Pris [illegible] [illegible] [illegible] Notitia Auctoris
Car. Broxichius.

De furtis — Capl[m]. xxv.
Quali d[ebe]t fieri restitutio i[n] morte. — Capl[m]. xxvj.
De usuris et pignoribus. et i[n] q[ui]b[us] committit[ur]. — Capl[m]. xxvij.
An pena i[n] co[n]tractib[us] apposita possit repeti absq[ue] p[e]c[cat]o usure. — Ca. xxviij.
Alius casus — Ca[m]. xxviiij.
De clerico usurario — Ca[m]. xxx.
Utru[m] de illicitis acq[ui]sitis possit fi[er]i elymosina. — Ca[m]. xxxj.
Que p[er]sone elymosina[m] face[re] possu[n]t. — Ca[m]. xxxij.
De sacram[en]tis — Ca[m]. xxxiij
De iteratio[n]e sacram[en]to[rum] — Ca. xxxiiij.
De [con]secratione ecc[les]ie — ca. xxxv.
De reco[n]ciliatione ecc[les]ie — Ca[m]. xxxvj.
De pollutio[n]e seminis — ca. xxxvij.
Q[u]otiens possit sacerdos i[n] die celebrare — ca[m]. xxxviij.
De perplexitate — Ca[m]. xxxix.
Quib[us] modis i[n]fligat[ur] excommunicatio — Ca[m]. xl.
Excommunicat[us] p[ro]p[ter] p[er]cussio[n]e[m] clerici no[n] p[otes]t absolui
nisi a papa exceptis octo casibus. — Ca[m]. xlj.
De irregularitate — Ca[m]. xlij.
De pena no[n] obs[er]ua[n]tib[us] excommunicatio[n]e[m] — Ca[m]. xliij.
De pena que i[n]fligitur participa[n]ti cu[m] excommunicato — Cap[m]. xliiij
Nota q[uod] plures casus su[n]t i[n] q[ui]b[us] i[n]iurias clerico i[n]cidit
in excommunicatio[n]e[m] licet non uerberet ip[su]m. — ~~Ca[m]. xlv[j]~~. Ca[m]. xlv.
Qui possit conferri ad ecc[les]iam t[em]p[o]r[e] g[e]n[er]al[is] i[n]terdicti — Ca[m]. xlvj.
Licet sup[er]fluu[m] sit de p[enite]n[ti]a de hac m[ate]ria
necc[ess]aria et utilia i[n]tendo notare. — Ca[m]. xlvij.
De contritio[n]e — Ca[m]. xlviij.
In quib[us] casib[us] possit sacerdos parochia[nu]s alt[er]i dare p[enite]n[ti]am. — Ca[m]. xlviiij.
De satisfactio[n]e — Ca[m]. l.
Ad q[ui]d ualeat op[er]a de g[e]n[er]e bono[rum]. q[ue] fiu[n]t i[n] p[e]cc[at]o mortali. — Ca[m]. lj.
Si p[e]cc[at]a semel co[n]fessa teneat[ur] quis a[m]plius [con]fiteri — ca[m]. lij.
Utru[m] ea que fiu[n]t a[n]nis prosit de fictis — ca[m]. liij.
Quib[us] modis deleantur uenialia — Ca[m]. liiij
Casus ualde necessarij — Ca[m]. lv.

Q[uod] sacerdos trib[us] modis d[ebe]t ligare et soluere. — lvj. ca[m].
Quod maioritas et minoritas remissio[n]is atte[n]d[itu]r q[u]a[n]tu[m]. — lvij. ca[m].
Qual quatuor de causis co[m]misce[n]t[ur] [con]iuges. — lviij. ca[m].
De nocturna pollutio[n]e — lviiij. ca[m].
De uitio sodomitico. — lx. cap[m].
Quomo[do] sit detestabile et graue uitiu[m] sodomiticu[m] — lxj. capl[m]
Unde mala sit orta i[n]de et oriat[ur] quotidie — lxij. ca[m].
Qua pena puniant[ur] uitio sodomitico laborantes — lxiij. ca[m].
Que fiunt ca[usa] h[uius] peccati. et quid sit peccatu[m] [contra] natura[m] — lxiiij. ca[m].
Quando penite[n]tes debeat remitti ad sup[er]iore[m] — lxv.
De articulis fidei — lxvj.
Quando debeat [con]trahi matrimoniu[m] — lxvij.
De dnico die obs[er]uando — lxviij
De foro matrimonij et sponsaliu[m] — lxviiij
Qua etate [con]trahi possu[n]t sponsalia. — lxx.
Quod sponsalia de futuro semel [con]tracta semp[er] tene[n]t. n[isi] i[n] octo casib[us]. — lxxj.
Quid sit matrimoniu[m] — lxxij.
Quando et ubi et q[ui]b[us] u[er]bis matrimoniu[m] fuit i[n]stitutu[m]. — lxxiij.
De cla[n]destino matrimonio. — lxxiiij.
Quod xij. sunt i[m]pedime[n]ta q[ue] i[m]pediu[n]t matrimoniu[m] [con]trahendu[m].
et dirimunt .i. sep[ar]ant iam [con]tractum. — lxxv.
De i[m]pedime[n]to cognationis carnalis. — lxxvj.
Quid sit gradus — lxxvij.
Quod usq[ue] ad q[u]a[r]tu[m] gradu[m] prohibetur q[ui]s
ducere uxore[m] de co[n]sanguinitate sua. — lxxviij
De cognatione sp[irit]uali — lxxviiij.
De p[ate]rnitate sp[irit]uali u[e]l de co[m]p[ate]rnitate dicam. — lxxx
Ex qua sacramentu[m] sp[irit]ualis cog[na]tio[n]is [con]trahitur. — lxxxj
De i[m]pedime[n]to criminis — lxxxij.
De dispari cultu — lxxxiij
De i[m]pedime[n]to uiolentie — lxxxiiij
De i[m]pedime[n]to ligationis — lxxxv.
De publica honestate iustitie. — lxxxvj.
De affinitate. — lxxxvij.

De alio impedimento matrimonii quod est impossibilitas coeundi. Cap. lxxxviii.
Et primo de illo qui habet sectam virilia. Cap. 89.
De differentia eorum. Cap. 90.
De impedimento feriarum. Cap. 91.
De matrimonio contracto contra interdictum ecclesie. Cap. 92.
Quare debet in ecclesia a presbitero quando debet contrahi matrimonium inter aliquos. Cap. 93.
De septem casibus in quibus uxor adultera non potest a viro nisi viri ab uxore separari. Cap. 94.
Qui filii sint legitimi et qui non. Cap. 95.
De quadruplici filiorum statu. Cap. 96.
De septem sacramentis ecclesie. Cap. 97.

Non potest absolvere frater [illegible] pro quibus est solemnis penitentia [illegible] excommunicatos [illegible] irregularitate [illegible] incendiarios [illegible] ecclesie [illegible] Si tamen [illegible] de morte [illegible] confiteri [illegible] sacramentum [illegible] pro [illegible] pro peccato [illegible] mandatis.

De interrogationibus a sacerdote faciendis. cap. primum.

Si penitens sciat vel debet interrogare utrum penitens sciat pater noster. Credo in deum et ave maria. Et si nesciat instruat eum. vel faciat e[illegible]

[illegible] adulterat. Et [illegible] pater [illegible] Doceat [illegible] peccata exaltantur [illegible] in pec[illegible] et paulo [illegible] latrone et multis [illegible] qui non [illegible] confitetur [illegible] coram [illegible]

et demonibus. Debet autem eum [illegible] nare quia in tutum [illegible] qui mortale peccatum [illegible] fecit [illegible] Item quod singula peccata [illegible] confiteatur. Augustinus. Caveat peccator ne verecundia ductus dividat [illegible] sed integre confiteatur. quia si omnia [illegible] confitetur et unum abscondit nichil ei [illegible] confessio valet [illegible] [illegible] intelligas [illegible] [illegible] magna [illegible] faciendum [illegible] contritione et dolo[re] [illegible] de peccatis preteritis [illegible] voluntas mala [illegible] corde [illegible] plura peccata [illegible] penitentiat [illegible]

[illegible] immutabiles [illegible] tenet illi. Ego [illegible] permanetur [illegible] hominis [illegible] vita [illegible] Crisostomus. plus [illegible] [illegible] commonentur [illegible] tur igitur [illegible] at [illegible] ille capite [illegible] dum. Apiat [illegible] at. Quod egisti [illegible] des ligni [illegible] Si ei non [illegible] futuri iudicii [illegible] terribilem inferni proponat [illegible] lebit [illegible] dei [illegible] diabolum [illegible] totum mundum [illegible] Quia ut dicit scriptura [illegible] ungebit or[illegible]

bus terrarum contra in scientia quod. i. contra pe
catores. Si non modo sic se accusabit
deus ipsum excusabit. Caueat etiam
sacerdos ut non doceat quod penitens
dicat non potest homo stare quod non pec
cet. vel peccamus omnes. uel diabolus
fecit me peccare. et similia. Post hec
audita confessione penitentis omnium que di
cere voluit interroget sacerdos
ordinate distincte atque discrete.

Qualiter interrogationes fieri debeant
Secundum Capitulum:—

Interrogationes non ascendant
ad specialia peccata. ut de ma
lo eminenti. Vel mulier non inter
rogetur si tetigit se turpiter ita
quod pollueret se ac si esset cum viro
nisi esset mulier multum luxurio
sa quia hoc sepe peccat multum et m
ulte didicerunt facere peccata per tales
interrogationes que ante facere ne
sciebant. Et quia omne peccatum mor
tale est transgressio diuini precepti
Ideo primum contra decalogum. i. x
precepta procedens inde dicendum est ut melius
simplex sacerdos peccata cognoscat et me
lius penitentem ad memoriam redu
cat. sacerdos enim scire tenetur scire
et alios docere decem precepta de
calogi et articulos fidei et vij sa
cramenta ecclesie. Item de septem
criminalibus carnalibus et spiritualibus
et de hijs que quinque sensibus commi
tuntur. Ut sciat ignorantibus pec

cata detegere et ad memoriam re
ducere et quia scio hoc multos sacerdo
tes ignorare ideo ad eorum utili
tatem in hoc opusculo eis multa
necessaria annotaui. De decem
preceptis et primo de primo precepto.
Capitulum tertium.

Contra primum preceptum quod
est non habebis deos alienos
etc. Inquirat ista Et primo. si bene cre
dit in deum et omnes articulos fidei.
De hoc tamen non expedit interroga
re bonas et discretas et honestas
personas. Secundo si exercuit
vel exercere fecit sortilegia incanta
tiones vel diuinationes malefi
cia vel friuolas breuia incantare ad
fascinum et si credit quod aliquid fas
cinari possit. ut quando credunt in
dicentes quod habent malum oculum in
cantare ad corrigiam vel ad quam
cumque incantatricem quia est similiter contra
fidem. Item si credit quod fetus effi
ciatur strige. Item si credit sternutatis.
Item si dicat et credit quod
aliquis moritur in aqua vel non
morte naturali vel alia morte esse
hoc predestinatum. quod est hereticum.
Item facere se diuinari vel sortes
per psalterium. Item si homo obseruet unum
diem plusquam aliam ad aliquid fa
ciendum aliud. Item si prestat aliquid
eadem causa. Item si quando videt
lunam nouam credit aliquid si

bi posse prodesse vel nocere. tamen lu
na faciat aliquid aut prodes
se aut nocere ad arbores inciden
dum et quedam alia. Item si obser
uat auguria. s. quando cantat gal
lus vel gallina in sero. Item quando
coruus crocitat vel alia auis.
Item si facit vel fieri facit per unum
strenam et maxime in anno nouo.
Vel quod quis faciat pedem in domo
Item quo die arripiat iter ad
eundum ad aliquem locum. Item si cre
dit quod domine cursus et tubera
ri in nocte uadant et comedant.
Tamen credi potest et sine peccato quod
demones illudant homines ita quod vi
detur eis ita esse transfigurant se
in diuersas figuras et multa sunt
alia ydola que obseruant Sed quicumque
talia obseruat vel credit consentit
sciat se fidem et baptismum pre
uaricasse et apostatam et paga
num esse et indignationem dei et iram gra
uiter incurrisse et damnandum esse nisi
per veram penitentiam deo reconcilietur
hec est sententia beati Augustini ac
etiam aliorum doctorum. Item non de
bent obseruari dies egyptiaci ad
minuendum sanguinem vel ad aliud
faciendum. Hec non solum in confessione
sunt dicenda sed sunt potius predicanda
Ista sunt contra primum preceptum. De
Secundo precepto:—

Contra Secundum preceptum. s. non

assumes nomen dei tui in uanum.
uel in uanum. hoc si iurant et si
non seruant potestatem et similibus uel iu
stitie in eo de quo iuramentum fuit.
Item si testes fuit in aliqua causa. vel
habuit questionem vel causam. et si iurauit de
calumnia et quando interrogabat si di
cebat ueritatem quia quotiens respon
debat contra quod dicebat tot
ens periurabat. Item admonendi
sunt iudices ne tam sepe papias
iuramento. Item si bene fecerit ob
ut iurauerit. Item qualiter adta
rij uel camparij iuramenta frange
re et aufert bona que pigneri ut
miserit. et inuenerunt quando ali
quando dimittit causa pietatis. s.
pauperibus qui ceciderint ex culpa
sua ad bannum potestatis uel consilii.
Suam tamen partem dimittere possunt
et non alienam. Item si confessus
fuit penitentes se periurium fecisse in
terrogetur quotiens fecit peri
urium et sic fiat de omnibus pecca
tis mortalibus. Item si propter est
ad iurandum per deum et per sanctos. per
euangelia. vel per aliam creaturam hec
tamen non mortalia sunt. sed grauia
uenialia. Item si iurauit idis
crete vel fraudulenter. uel absque ne
cessitate quia sapientes dicunt quod
talia iuramenta sunt periuria. s. quan
do quis iurat sine causa iusta et non
petitur ab eo. Item si iurat con

deum et contra proximum et contra caritatem
s. qui non loquitur alicui. forte inimico
uel compatri. uel qui non facit quod facere
debebat. uel qui facit malum et tale
iuramentum non faciendum est. si periurare
[illegible] de plurimo quibus [illegible]
¶ Item si fingit uotum aliquod. Item si in
[illegible] tardauerit et tunc consulendum
est quod disponat illud uel componat illud.
¶ Item si propinquus sunt ad uouendum

¶ De tertio precepto:

Quia tertium preceptum s. memen
to ut diem sabbati sanctifi
ces. queratur si festa et dominicas
conseruauit. si laborauit uel si fecit
laborari. Si tunc male dispositus
fuit circa hoc circa spectacula
cula et talia. Si in solemnitatibus
et ieiunijs abstinuit se ab uxo
re sua uel ab alia muliere. Uel si qui
opus seruile fecit uel iuuit ad du
cendum [illegible] in ecclesijs et in do
mo sicut quidam faciunt qui in
[illegible] in quibusdam partibus et faciunt i
[illegible] inhonestos. De quarto pre.

Quia quartum preceptum s. honora
patrem tuum et matrem tuam. Que
ratur si patrem uel matrem percussit. Si u
bis dictis uel factis ad iracundiam pro
uocauit. Si eis in necessitatibus sub
uenit. Si eos derisit. Si patri spiritua
li i. sacerdoti detraxit. Si contume
liam ei dixit. Si excommunicatus extitit
et contempsit. Si in solemnitatibus ad
ecclesiam bene iuuit. Si ad mortuos
sepeliendos bene et frequenter iuuit. De 5o. prep.

Quia quintum preceptum s. non
occides. Queratur si per [illegible] animam
occidit. si consuluit si ad hoc consensit
Si sanguinem effudit. ¶ Item si uidit
aliquem in articulo mortis uel fame mo
ri. uel alio modo et non adiuuit pro posse.
uel si conceptum perdidit mulieris. uel
occidi docuit. uel fecit alio modo ut
non conciperet. Sed quia mulieres habentes
plures filios non reddunt debitum ma
ritis ut non concipiant, defendunt se et
quod peius est peccatum cum eis uiri sui u
si fuerint surgit et mouet se ne
concipiat. Unde queratur ab eis si fe
cit aliquid ne conciperet ante carna
lem copulam uel postea. uel si sumpserit
aliquam potionem herbarum uel
alicuius rei propter illam causam. ¶ Item si [illegible]
ogetur. si percussit aliquem baculo
uel ferro uel manu ex odio uel ex uin
dicta ¶ Item si in guerra piceat la
pides uel quadrellos quibus aliquis
occiderit. ¶ Item si habet aliquem [illegible]
et si aliquis est qui non loquatur cum eo et si
dixerit quod non uult loqui [illegible] cum
ad hoc si fieri potest. Si ad hoc indu
ci non potest queratur si ille cum loqui
non uult fecit sibi aliquam iniuriam
uel contumeliam. et cum [illegible] et
tanta potest esse iniuria uel contumelia
sibi facta quod absoluendus est. cum [illegible]
non uult loqui cum [illegible]

Sed si equalis esset iniuria non debet ipsum
absoluere nisi loquatur sibi et parcat
inimico suo corde. Et si non potest sibi
parcere. Sed dicat quod non uult sibi nocere
si posset nec uerbo nec facto et dolet quod non
potest eum amare doleat de mala uolun
tate potest absolui. Sed sepe contingit quod
homo uel femina non uult parcere et tunc dicendum
est ei. Non uis tu parcere ut deus parcat tibi.
Plus offendisti deum in centuplo quam a
liquis offenderit te. et uis tibi tua pec
cata dimitti a deo. tu non potes ali
quid facere quod plus tibi ualeat ad re
mittendum peccata tua quam si parcas inimi
co tuo. Unde in euangelio dicitur. Dimit
tite et remittetur uobis. Et illis qui non par
cunt dicitur in euangelio. Nisi dimiseritis homi
nibus peccata eorum neque pater meus dimittet
uobis peccata uestra. et alia multa dici pos
sunt de hac materia. ¶ Item queratur si induxit
aliquem ad peccandum et malefaciendum. et si
consilium dedit. ¶ Item queratur ab illo qui diu
est ad [illegible] si uideret filium uel filiam inimi
ci sui necari in aqua. uel mori si iuuaret
eum si posset. et si fame periret si daret
ei panem. Si dixerit quod non. non est ab
soluendus quia non est in caritate. Si uero di
xerit quod sic absoluatur cum aliquid dimit
tatur sine pena. De .6. precepto:

Quia sextum preceptum s. Non me
chaberis. queratur cum quot mu
lieribus et cum qualibus. hoc est si erant maritate
uel uirgines. affines. uel moniales. uel consangui
nee. et quotiens eas cognouit. Et si me
trices. et si ex [illegible] fuit simoniacus.
Et si fuit [illegible] manifestum pecca
tum. ¶ Item [illegible] aliquam inordinate
et per [illegible] possit pec
care mortaliter et sepe portat quod inor
dinate agit cum ea. Si alio modo eam co
gnouit nisi quemadmodum homo cum femina
debet esse. Aliter grauissime peccauit. et
non debet [illegible] in illo casu ¶ Item
si cognouit quamlibet mulierem [illegible]
sanguinis. ¶ Item si ipsa [illegible]
illud non est peccatum mortale [illegible]
cat uxor si reddit debitum [illegible]
modo faciat iniuncta. ¶ Item si in [illegible]ijs
et solemnitatibus seruat castitatem ¶ Item
si turpiter tetigit membra ita quod semen [illegible]
pet. i. semen effuderit. ¶ Item si aliquam mulie
rem turpiter tetigit ludendo secum uel o
sculando et quotiens hoc fecit ¶ Item si
aliquam uidendo desiderauit, quia qui sic
desiderat mulierem ita ut eam possit
habere. et pro deo non dimitteret [illegible]
de consensit licet non tangat corpore
peccat. ¶ Item si induxit uel auxilium de
dit ut aliquis peccaret cum aliqua ¶ Item
si permisit cum aliqua contrahere matrimonium
uel sponsalia nisi suo uiro [illegible]
credidit esse in matrimonio et [illegible] potius
adulterio. De hac materia [illegible]
melius penitentiare. ¶ De .7. precepto.

Quia septimum preceptum s. non fura
beris. Queratur si per [illegible]
per. si consuluit si consensit. [illegible]
ire/ comedendo et bibendo de furto uel

nota

de rapina l' de preda. ¶ It' de fruc
tibus oliuar' et uinear' l' casta
near' l' dãnu dãdo ul' faciendo
deuastando aliqua bona uicini
i guerra ul' alio mõ. ¶ It' si i ad
arbores lig' faciẽdo. l' aliq' de cã.
¶ It' si gallinas l' pullos l' bestias
alienas furatus fuit. ul' percussit.
ul' cũ bestijs aliaij dãnu dedit.
¶ It' si soluit mercedẽ illi q' s' se
ruiuit. It' si fidelit' laborauit cũ de
... fuit facit suũ p'priũ opus.
¶ It' si incẽdit ecclia' l' dãnu ded'
i ea cũ ul' alio mõ. ¶ It' si nõ
restituit qd' iuenit. ¶ It' si merce
dẽ mercenarij soluit nimis tar
dauit. ¶ It' si emit aliq' rẽ sciẽt'
scienter que essz de furto ul' de ra
pina. ul' recepit i sua custodia. ul'
recepit fures l' raptores. ¶ It' si
decimas bñ soluit l' retinuit. de
hoc reqre i fra ubi pleni' de de
cimis inuenies. ¶ It' querit'
mulier bñs uir' si expedit bõa
domi' qz quicqd ht uxor uiri ẽ.
Vñ nõ põt dare bona sine sua
licentia Sz de hoc reqre i fra u.
q' ... ritur si uxor põt facere
elymosinaz de bonis uiri. Et ita
teneas ut ibi dicit'. De octo p.

Ontra octauũ p'ceptũ. s. nõ
falsuz testimõm dices Queca
tur si falsuz testimõm ul' p aliq'a
lio reddidit Et si aliquis i de dã
nũ habuit qz tũc tenet' ad resti
tutiõez dãni illi'. ¶ It' dixit m
datia et maxĩe uolẽdo aliũ fal
lere. et decipe. ut faciũt mercato
res. ¶ It' si detraxit mõtuo ul'
uiuẽti. i. dixit malũ de alijs. Si
derisit alios et cõtẽpsit Si locut' ẽ
uba scurilia et procatia de fẽis
Si seminauit discordiã iter unũ
et aliũ. ¶ It' si blasfemauit deũ
et scõs. Statutũ ut si qs laye'
q deuz et scõs et maxĩe btãz uir
giẽz ligua in blasfemiã publice
relaxauit p epm suũ pniẽtie
s' datur i ferijs annotate. Vz i
septez dieb' dñicas p' foribz ecc'.
i. ante portaz publice dũ missa
rũ solẽnia pagũtur blasfemus
existens ultio illor' die dñico
paluz et calamita nõ hẽat ... li
gatus corrigia circa collũ. In qz
sextis ferijs precedentibz ieiunt
i pane et aqua ecclia' nullaten'
igressurus. Quolibz quoqz pre
dictor' dier' tres si potit' alioqn
duos paupes reficiat siue unũ.
cu q. si renuit recipe ac pagẽ
penitẽtiã supdcaz ecc' Inter
dicatur igressu et in obitu
ecclasticã careat sepultura
nullaz i hoc miaz habiturus.
¶ It' si promisit qd' nõ seruauit.
Si fecit pditionez ul' traditio
nez. de aliquo loco. l' re l' aliq'

homine. ¶ It' si cã adulationis
aliquẽ laudauit de malo qd' fecit
qa illd' est magnũ peccatũ. De . ix.

Ontra nonũ p'ceptũ. s. p'cepto.
Nõ cõcupisces. q'rat' si cõcup
iuit aliena. domos agros vineas
et ceteras res imobil'. qa bñ põt
hõ peccare mortalr' si desiderat rẽ
alienã nisi scđm deũ. De decĩ. pcẽ.

Ontra decimũ p'ceptũ. s. Nõ de
siderabis vxorez p'ximi tui.
Nõ seruũ nõ ancillã. nõ boue' non
asinũ nõ oĩa que illi' sũt. Et sic
habes de decez p'ceptis. ¶ De sep
tẽ uicijs capitalib' Et p°. de sup
bia qd' ẽ primũ uiciũ. capitulũ.

De septẽ uicijs uidend' ẽ. et p°.
de supbia qd uiciũ difficil
le cognoscitur cuz hõ supbit d'
aliquo bono. i. retinet se bonũ
ut de nobilitate pulcritudie
fortitudie de diuicijs de sanitẽ
et credit se meliore q' sit. et alios
ptẽnit. et despicit grãs q's se a dõ
hře nõ cognoscat. ut qdã oĩa quũ
hñt credũt hre ex suo labore. et
ex sua Iusticia. uolũtqz suis uici
nis dominari. ¶ De scđo uiciõ
scilicet de Inuidia.

Scđm uiciũ ẽ Inuidia q' est
scã qs gaudet de alieno ma
lo. et dolet de bono. Vñ qdã scis
dicit. Inuidia ẽ dolor aliene feli
citatis. ¶ It' põt querẽ de odio
et si i eodẽ uiciũ illd' retinuit. It'
si odit qñ audit aliquẽ laudari.
¶ De tertio uicio. s. de Ira.

De Ira põt hic querẽ si icar
manuz uiolentaz i clericũ.
i. si percussit. ul' aliũ suũ p'ximũ
l' uulnerauit. l' cõtumeliaz ul' ip
periuz dixit. i. distruuit. et seipz
blasfemauit. l' p'rẽz. l' m'rẽz. l' aias
cor'. et si se recomĩdauit dyabolo
et suas res. ¶ It' si maledixit deũ
ul' scõs. l' si dixit ad malũ gratuz
d' deo et scĩs. It' si maledixit aliaij
q' nõ uellet tũc euenisse maluz
eidez. ¶ It' si tñ doluit de amissi
one rer' tẽporaliũ q' uellet mori
et quasi desp'are. ¶ It' si mãnẽs in
odio ul' i peccãto mõrtali sũpsit cõp'
x'. ¶ It' si stetit aliquo tpe' q' non
recepit corpus xpi saltẽ i pasca.
Alioqn. hoc ẽ si semel nõ recepit
peccat mortalr' qz facit c' p'recep
tuz ecclie nisi abstinet de cõsili
sui plati ul' cõfessoris. qñ scit sa
cerdos ipz cõmisisse multa enõ
mia pctã et maxia licet cõfessus
fuit ea. Põt cõsulere q' nõ recipi
at tantũ sacramtũ maxie qñ
nõ l' p'iz fecit pniaz d' suis pctĩs.
¶ De q'rto uitio. s. de accidia.

De accidia q' ẽ tediũ siue dis
plicẽtia boni hoc ẽ dicẽ ai
displiceat sibi misse. l' i tẽe offĩo
diuino. l' p'dicatiõi. ¶ It' si dic'

[illegible] confessione sua [illegible]
[illegible]. ¶ Item [illegible] sibi nocet
[illegible]
[illegible] cum aliquo [illegible]
[illegible] corpus et animam
[illegible]. ¶ Item si fraudavit per
[illegible] a sacerdote. De

quinto vicio. s. de avaricia.

De avaricia et sub spe questum est
de usura et de furto. hec querendo
[illegible] de rapina, et de [illegible] si emit
[illegible] si vendidit vel emit
[illegible]. ¶ Item si mutuavit de
[illegible] sine pacto tamen intentione
[illegible] habere aliquod lucrum. si habuit
[illegible] aliquam, quia usura est. ¶ Item
si habuit terram sub pignore et fruc-
tus non recepit pro solutione. ¶ Item si
dedit ad medium lucrum vel ad tantum. sed
[illegible] in tertio [illegible]
[illegible] reponere et de aliis modis
usure que fiunt in partibus illis. Sed in aliud
peccatum per avariciam. Unde quod sit symonia.
[illegible] ille committit symoniam qui recipit
[illegible] de [illegible] aliquem ministrum
[illegible] ecclesie. ¶ [illegible] mercato est. Si in
[illegible] peccavit vel non
[illegible] aliquem. ¶ Item si tabernarius si
[illegible] ad [illegible] et unum dat
[illegible] malum [illegible].
[illegible] sepe facere est [illegible] cuilibet et
[illegible] potest querere quo peccavit in illo
¶ Item agricolas debet interrogare de
[illegible] et de confinibus et minoribus et si

de aliena terra trahit ad suam. et nisi
[illegible] et hoc non faciat si omittit propter
timorem dei vel hominis. ¶ Item si bis reddi-
dit fictum pensionem et bladum de aliena
terra quam colit. ¶ Item si bene consuluit. si
bene fecit iusticiam et lucrum est idem quod
debet vel fecit lucrum de terris contra iu-
sticiam accusando aliquem falso in causa
vel denunciando. ¶ Item potest alia in-
de discretus sacerdos sicut scit me-
lius mores hominum inter quos moratur. ¶ Item si subvenit pauperibus et com-
patitur eis et si excusavit eos quando elemosinam
petunt et indicat eis malum. et si hos-
pitat eos. ¶ Item si vadit ad sepeli-
endum pauperes. quia ad divites bene
vadunt. De sexto vicio. s. de gula.

De gula querat si sepe in die comedit
sive ultra necessitatem si sine fame.
¶ Item si inebriatus est, et si in tabernis com-
[illegible] Et non quod ebrietas potest esse
peccatum mortale cum homo scit bene et co-
gnoscit vinum [illegible] quod faciat in-
ebriari ipsum et hoc sepe [illegible] et com-
[illegible] peccat mortaliter. ¶ Item si ieiunia
s. ieiunium xl et quatuor tempora et
vigilias indictas ab ecclesia bene ieiuna-
vit. Alioquin si potuit et non [illegible]
peccavit graviter quia fecit contra preceptum
ecclesie quod est de vigiliis et quatuor
temporibus et quadragesima. [illegible] Si unum
bibit ante prandium [illegible] in quantum [illegible]
[illegible] frangit ieiunium. Aqua
bene potest bibi quia nichil facit nisi

quietem ad communicandum. De se-
ptimo vicio. s. de luxuria.

De luxuria quia de hoc supra
satis quesitum fuit sub illo precep-
to. s. non mechaberis. Ideo paucas
interrogationes faciat. Sed potest querere qua
etate incepit. Similiter si concupivit,
si ivit ad choreas ut videret mu-
lieres. si personam aliquam diffama-
vit si aliquem tetigit impudice vel in-
honeste. ¶ Item interroget de pecca-
to cordis. si voluit se videre de
aliquo. si delectatus est in cogitatio-
nibus immundis et [illegible]. si ad
memoriam reduxit aliquod peccatum de
quo non doluit in corde suo. ¶ Item
de pollutione nocturna. de quo non est
peccatum nisi in hiis casibus. s. ex turpi
et precedenti cogitatione ut de visione
mulierum. ¶ Secundo ex ni-
mia sumptione cibi et potus. ¶ Item
ex illusione diabolica et ex infirmi-
tate. ¶ Item interroget de bonis omis-
sis. i. de bonis que debuit et
potuit facere et non fecit. ¶ Item si
tempus suum perdidit. et maxime tem-
pus festorum quod debet bene expendere. et tunc
plus peccant homines quam aliis diebus
¶ Item qualiter iniunctam penitentiam fe-
cerit. Item qualiter opera misericordie fecit. In
fine vero subiungat sacerdos penitenti:
Multa tua [illegible] oblivioni de-
[illegible] debes generaliter confiteri sed tu
[illegible] de omnibus dolere cum proposito

et voluntate confitendi si aliquando es
memor illorum. Caveat autem sacerdos
inter alia quando audit confessionem quod
non querat ante quam dixit confitens
quod recordatur. et cum audit turpia
non aggravet peccatum dicendo o
quam turpe peccatum. Sed debet confor-
tare penitentem quod secure dicat quia
deo confitetur. Sed facta confessione te-
ostendat ei quam turpia et quam gravia
sunt peccata que commisit. et dicere
tot mortalia commisisti de quolibet [illegible]
poni septennis. i. septem annorum peni-
tentia. et qui in hoc mundo non faciet fa-
ciet in purgatorio ubi est tanta
pena quod minor pena
que est ibi est maior omni
pena huius vite. Tu prius velles
centum annis ieiunare in pane et a-
qua. quam tunc una die [illegible] digi-
tum in purgatorio igne vel esse in for-
nace ignis. Et ignis ille satis
plus ardet quam ignis noster materialis.
et quanto dabo tibi hic leviorem penitentiam
tanto maiorem habebis in alia vita.
Satisfacere ergo oportet. ¶ Item
postea si homo habet alienum quod restituat et
si non faciat quod potest non est absolvendus.
Sed qualiter fieri debeat et consilium de resti-
tutione facienda iterum infra plenius
ostendetur. ¶ Postea sacerdos sit cautus
in penitentiis iniungendis considerato
statu persone et cum nimium quantitatis peccati, gra-
vitatem paupertatem infirmitatem de-

bilitatem lacrimas et devotionem. ¶ Item superbis iniungat humilitatem et devotionem. Invidis caritatem. Iracundis patientiam et benignitatem. Avaris largitatem. Gulosis et luxuriosis afflictionem et macerationem carnis. Qui deum offendit iniungat orationes. Qui proximum cum proximis et operam misericordie. ¶ Item quod peccata preterita plangat et plangenda iterum non committat. Noe centum annis laboravit faciendo arcam ut mortem evaderet temporalem. quanto magis debet penitens laborare ut mortem evadat eternam. Sit igitur lectus durus victus tenuis somnus brevis. Anima non penitentium sit animis eternaliter cui.

¶ Nota quod satisfactio in cordis contritione in Christi compassione et manuum largitione. Carnis autem maceratio consistit in quatuor scilicet in orationibus in ieiuniis vigiliis et flagellis sive disciplinis scilicet quando percutit se cum corrigia cum est nudus vel nuda xxx vicibus et plus vel minus prout qualitas peccati exigit. ¶ Item quod faciat genuflexiones scilicet venias. ¶ Item quod portet circa carnem cordam cinctam. Hoc in proprio consuevit mulieribus vel portet vestem laneam circa carnem et maxime in quadragesima et dormiat cum illa et iaceat. ¶ Item quod die veneris ieiunet in pane et aqua quod si penitens nollet ieiunet cum uno sine aliquo companatico vel cum uno ferculo et sine vino. ¶ Item caveat sacerdos ne iniungat peregrinationem mulieri iuveni quia periculosum est. ¶ Item iniungat plures orationes mulieribus quam viris. Et cum imponit tot pater noster dicat et dicat tot ave maria. Et si non possit in die quod dicat tot pater noster cotidie. saltem dicat in diebus festivis. et qui dicat xx in diebus operariis consulatur ut dicat xl in diebus festis quando non laborat. Et quando sacerdos iniungit confitenti dicat sic. Hec et alia bona que facies sint tibi in penitentiam et in remissionem peccatorum in augmentum gratie et in premium vite eterne. Et in absolvendo dicat facta confessione generali prius et dicto misereatur tibi etc. Dominus te absolvat. Et ego te absolvo auctoritate qua fungor ab omnibus peccatis tuis. et ab omni vinculo excommunicationis si indiges et restituo te sanctis sacramentis ecclesie. In nomine patris et filii et spiritus sancti. Amen.

Incipit plagius in casibus

Quoniam sepius in foro penitentie occurrunt casus difficiles et questiones et dubia multa et iterum pro nolo presertim simplicibus sacerdotibus ad honorem dei et ad utilitatem animarum sacerdotum commissarum opusculum breve tamen eis utile et valde necessarium componere ut noticiam aliquam habeant de hiis que ex eorum officio scire tenentur.

Et primo de voto et quid sit votum et qua etate teneat votum. v. ca.

Votum est alicuius boni cum deliberatione facta promissio. Si enim fiat de re mala vel etiam sine deliberatione non valet. Unde ysidorus: In malis promissis rescinde fidem. In turpi voto muta decretum. Unde quod si aliquis cum ira et furore faciat votum non tenetur. non tenetur ullo modo implere nisi sit ligatum. ¶ Item si aliquis faceret votum quod loquitur alicui non est servandum sed postea imponenda est sibi penitentia de eo quod inconsiderate vovit. ¶ Aliquando vota mulierum que in partu vel in infirmitatibus suis aut etiam que vir fecit ex aliqua angustia vel tribulatione facta tenenda sunt. Respondeo non. si habuit intentionem obligandi se. dico cogitando de causa que movebat eos ad vovendum tenenda sunt. ¶ Item consueverunt parentes facere vota pro filiis. Ita promitto quod filius meus ibit ad sanctum iacobum vel romam. filius numquid tenetur. credo quod non. Si maior xiiii annis et acceptavit quando audivit et corde consensit credo quod tenetur. Et ita de ceteris quando unus facit votum pro alio non tenetur ille pro quo votum factum est ~~non tenetur~~ nisi consensit. ¶ Item h faciat sub conditione votum ut si quis dicit voveo deo quod ibo romam vel ieiunabo vel alio modo si deus reddiderit mihi sanitatem vel filio meo et cetera. (si conditio non extitit non obligatur) ¶ Item sunt aliqui talis conditionis qui vovere non possunt ut ancille et servi sine licentia dominorum suorum. ¶ Item monachi sine voluntate suorum abbatis seu licentia. Item minores etate scilicet impuberes. Mulier minor ad vovendum usque ad xii annos. vir usque ad xiiii. nisi prudentia suppleret etatem. scilicet quod esset prudentior et discretior puer vel puella in xii annis vel vir in xiiii quam alii in xv. et talis etas est ad matrimonium contrahendum apta. Sed si ista etate scilicet ante etatem completam faciat quis votum non tenetur quis nisi post completam etatem habuisset ratum votum et acceptasset scilicet bene placuisset implere votum in tali casu bene tenetur postquam factus est maior. ¶ Item uxor non potest facere votum peregrinationis vel continentie vel ieiunii si maritus non velit consentire. vel vult immo non debet femina votum facere in scandalum sui viri. Tamen si voveret aliquod quod non esset preiudicium viro suo scilicet dicere pater noster et ave maria vel aliqua alia maritus non potest prohibere. ¶ Item non potest maritus facere votum peregrinationis sine consensu uxoris excepto ierosolimitano voto nec castitatis nec aliud quod impediat reddere debitum coniugale. ¶ Item episcopus potest in votis dispensare et permutare nisi in voto ultrama

…nno. Sed primitio … sit ita quod absolutus a uoto debet tamen dare de consilio illius qui absolvit eum quantum debet ex precio ieiunio et recitatione et de labore suo. Sed pro labore imponatur ei aliqua penitentia. Et ideo non est consulendum parrochianis quod dent suos denarios istis questoribus seu nuncijs hospitalium quia fallunt et decipiunt homines. Et ideo quando fit talis redemptio uotorum debet fieri cum auctoritate … quia ita dicit … Aliter fieri non potest. ¶ Item dico quod indulgentie non dantur illis qui non sunt in statu penitentie et caritate. ¶ Item viij. … de alto passo et alij multi non … illis qui se obligant et se scribi faciunt in eorum societate et consortio qui ex solutione tenet annuatim. Et est continetur in … summi pontificis et debet plus dare … habet.

De iuramento et quid sit. viij. capitulum.

Juramentum est affirmatio uel negatio de aliqua re facta cum attestatione … uerum cum iurat quis per creaturam … per celum per … et per ignem peccat et est prohibitum. ¶ Tria exiguntur ad hoc ut aliquod iuramentum sit rectum scilicet ueritas. Judicium et iustitia. Veritas debet esse in conscientia id est ut firmiter sciat ita esse. Aliter si credit tamen non debet de scientia id est de credulitate iurare. ¶ Item iudicium debet deliberata discretio uel discreta deliberatio id est ut non iuret temere nisi pro necessitate hoc est quando est utile alicui et non credit sine iuramento. ¶ Iustitia ut id quod iurat sit … et licitum. Si uero ista tria uel aliquod istorum defuerit periurium debet … cum quis iurat quod numquam … loquatur uel faciet aliquod malum uel quando quis iurat contra mandatum precepti statim incurrit periurium … tale iuramentum. ¶ De … atque sunt quidam … uerborum ex quadam leuitate sine librorum per euangelia per sanctos … et per deum et per huiusmodi. Dico quod sunt peccata uenialia et mala et pessima consuetudo. ¶ Item si quis iurat quod non faciet pacem cum aliquo statim est periurus et peccat mortaliter. Item pone quod aliquis dominus captus ab hostibus uel a predonibus propter metum qui cadere potest in constantem uirum iurauit se soluturum x. libras uel centum. Queritur utrum tale iuramentum obliget eum. Respondeo quod obligatus est et tenetur illud soluere. Sed potest repetere post illud quod dederit. De illo qui propter … a domino suo facere periurat. Dico quod ambo sunt periuri et peccant mortaliter dominus et seruus. quia plus diligunt temporalem dominum quam deum et animam suam. ¶ Quando de illo qui prouocat ad iuramentum eum quem scit falsum iuraturum uel exigit … ad sacramentum ueritati contrarium. Respondeo quod talis uincit homicidam. Supple quia homicida occidit corpus. iste occidit animam. Vnde cum aliquis petit rem aliquam ab aliquo et ipse dicit se uelle iurare pro defensione sua potest quod ipsum facere periurare. hoc est quando credit ipsum falso iuraturum.

¶ Item quando quis contra ueritatem iuramento promissorio … a periurio … Iurauit aliquis se soluturum in certo termino. In preterito fuit. et non potuit. Ad hoc dicas. quando iurauit aut credebat se non posse reddere aut credebat se posse reddere uel non habebat probabilem causam credendi. tunc in utroque casu periurabat. Si uero credebat se ab initio posse soluere uel probabiliter non periurabat quantum in hoc et … posse. Vnde casu ~~ni potuit soluere~~ non est periurus. ¶ Item iurauit tibi generaliter quod starem omnibus mandatis tuis propter iniuriam quam feceram tibi. tu precipis michi aliquod inhonestum uel importabile uel adeo durum uel asperum quod si michi fuisset specificatum nullo modo illud iurassem. talia cum tacite subintelligantur in generalibus iuramentis. et ideo non uidetur si potestates uel consules precipiant iniustum uel inhonestum quod subditus periuret si non obediuit. Sed quando dubitat quod sit iustum uel iniustum tunc omnino est obediendum. ¶ Item aliud non. quod si iurat … doli adhibet. semper debet … iuramentum ad intentionem illius qui non adhibuit dolum seu fraudem. Vnde auctoritas dicit. Ream linguam non facit nisi rea mens.

De diuinationibus. viij. capitulum.

N… prohibende sunt sortes et diuinationes … et quod dies non obseruentur ad aliquod faciendum quia … boni sunt. ¶ Item nullus credat quod cum aliquis moritur uel aliud periculum incurrit quod sit ordinatum uel fatatum ut dicunt multi quia est contra fidem. ¶ Item prohibentur breuia facta ad infirmitates. Sed si quis uel aliquis colligat herbam medicinalem cum symbolo id est credo in deum. uel oratione dominica id est pater noster uel scribit in carta symbolum uel orationem dominicam. ut ponat super infirmum aliquid non reprobatur. Ita quod nichil addatur nisi forte euangelium sancti Johannis uel psalmos. ¶ Item de breui quod fit in ascensione de euangelio. sciendum est quod fieri potest in missa et per missam et quandocumque uelit. Sed si credit quod non ualeat nisi hora qua dicitur euangelium uel missa peccatum est. ¶ Item breuia que habent signa … la sunt reprobanda. et quando obseruatur unus dies plus alio. ¶ Item non condempnantur rustici qui obseruant tempus ad seminandum et ad incidendum arbores quia hoc fit secundum naturam. Sed aliter non sunt dies obseruandi. Dicit enim aug. Non obseruantis dies qui dicuntur egyptiaci uel egyptiaca uel kalendas januarij in quibus cantilene quedam et comessationes et ad inuicem dona donantes quasi in principio noui anni boni fati augurio. aut aliquos menses aut tempora dies uel annos aut lune et solis … quia qui hos et consimiles diuinatores aut facta aut auguria obseruat attendit et consentit aut obseruantibus consentit aut talibus credit. aut ad eorum domum uadit.

aut in sua domo introducat. facit
se fidem christi prevaricasse et baptismum et
se paganum et apostatam etc. i. retro
abeuntem et demum maius et in deum in-
iuriam et iniuriam nisi ecclesiastica peni-
tentia emendatus vel deo reconcilietur.
Et ideo dies egyptiaca vel infelices qui
sunt in kalendariis scripti non sunt
observandi nec ad minuendum sangui-
nem nec ad aliud faciendum. Hec
omnia sceleramater ecclesia condemnat et ab-
horret ut dicitur in decreto. De fe-
stis celebrandis octavum capitulum

Nota quod omnia festa beate virginis
et omnes dies dominica. Om-
nium sanctorum et sancte marie sicut est con-
suetudo in contrata illa in qua est
vocabulum illius sancti et in die consecra-
tionis ecclesie. Dies dominica nichil est
vacandum nisi soli deo. nulli operationi
insistatur illa die nisi soli deo. in
hymnis et canticis spiritualibus Ces-
sandum est generaliter ab omni servili non solum a pec-
cato quod proprium est servile cum faciat
hominem servum dyaboli. sed etiam a mecha-
nicis i. operibus aliis manualibus.
Mercatum non fiat nec placitum nec
ad mortem aliquis iudicetur. nec sacramen-
ta iurentur. nisi pro pace facienda.
Causa autem quare homines laborare non
debeant in festis est ut possint audire
divina officia et orationibus vacare. si
hoc non faciunt non sunt festa ad eo-
rum animarum utilitatem sed potius ad detrimentum

nationem. Sed numquam possunt labora-
re pro pauperibus in diebus dominicis et di-
ebus maioris festi. Ut festis beate
virginis. et in die apostolorum petri et pauli
et sic de certis festis sanctorum et sancta-
rum. Si est consuetudo laborare pro ecclesiis
edificandis et pro pauperibus portando
lapides et ligna. potest sustineri domi-
nico divinum officium audiat ut te-
netur. Tamen non debet per totam di-
em laborare. i. usque ad magnam
fatigationem. ¶ Item cum sic necessitas
possit quis aliquid laborare. s. recipere
segetes tempore guerre. ¶ Item propter pluviam
segetes et fenum antequam perdantur
possunt colligi diebus festis. Sed si a-
lio die potest facere quod facit die dominico
ex avaricia graviter peccat. ¶ Legi-
tur in veteri testamento quod deus precepit la-
pidari illum qui colligebat ligna in die
sabbati Sed modo est dies domini pro sabbato
illo quod maius est festum illo sabbato:—

De ieiuniis nonum capitulum:—

Notandum est quod vigilie que nun-
ciantur ab ecclesia sunt in precepto. scilicet
xl. et quatuor tempora et vigilie xii.
apostolorum ieiunande sunt. exceptis
illis apostolorum philippi et iacobi et
iohannis evangeliste. propter solemnitatem
natalis domini et resurrectionis. De vigilia
mathie dubitari solet. Sed expres-
sum est ieiunare quia ecclesia precipit
ut ieiunetur in ea. Sed numquam tene-
tur pueri ad hec ieiunia. Respondeo quod

te[illegible] a xxi. annis supra. Nec credo aliquem
condemnandum ante hanc etatem ad huiusmodi ieiu-
nia non statim sed post sunt xxi. anno
vel [illegible] debiliores sunt. ut alii in xxviii.
Unde in talibus receptionem est ad arbitrium
discreti sacerdotis. ¶ Item ieiunium ad-
ventus est de consilio et non de precepto. Sed
decretalis dicit quod ecclesia romana fere
ieiunium semper observat. et ideo sacerdotes de-
berent hoc tempore ieiunare et precipue qui volunt
in natali domini recipere corpus et sanguinem christi
et est consulendum eis super hoc. ¶ Item de labora-
toribus in vineis et aliis quorum opus est ma-
gno labore Numquid tenentur ad huiusmodi ie-
iunia. Respondeo si adeo sunt pauperes quod non
nisi per se ipsos possunt colere vineas et
non possunt laborare nisi frangant ieiu-
nium et familia que sunt cum dominis illis non
credo quod peccent mortaliter frangendo ieiu-
nium. Sed si sunt divites quod possunt pati
quod faciant fieri opera sua non excusantur ¶ Item
infirmitas et necessitas excusat. Item de pere-
grinis et viatoribus dicit quod si vadunt pere-
grinari. i. ire ad exercitum vel ad preceptum
ecclesie ultra mare tempore passagii excu-
santur a ieiunio si non possunt commode ie-
iunare. Si autem non tenentur ad huiusmodi via-
torem sed sponte. i. voluntarie huiusmodi peregrinationis
iter arripiunt peccant huiusmodi iter agen-
do tempore ieiuniorum et si credunt quod propter labo-
rem oporteat eos frangere ieiunium peccant.
Unde ante sunt monendi sunt a sacerdoti-
bus ne talibus temporibus iter arripiant et qui de
sua voluntate iter faciunt debent alio tem-

pore ieiunare et satisfacere de con-
silio sui prelati et agere penitentiam de so-
lutione ieiuniorum. ¶ Si autem aliquis
aggrediatur viam contra formam predictam et sol-
vit ieiunium peccat. Si autem est in
via et ex causa necessaria solvit ieiunium
non peccat. ¶ De mulieribus autem
pregnantibus et nutricibus puerorum
quod si timent probabiliter de periculo corporis si
ieiunarent. vel de fetu in utero. vel de
puero ad ubera vel de lactis defectu
non solum possunt sed tenentur solvere ieiunium.
Pro quantitate autem debilitate vel infir-
mitate solvi possit ieiunium ab infir-
mis et debilibus standum est ad arbitrium
discreti sacerdotis. ¶ Item debet petere
licentiam a suo sacerdote nisi infirmitas
esset adeo gravis et manifesta quod unicuique
manifestet hoc. ¶ Item non debet feria
sexta comedere caseum vel ova nec carnes
in die sabbati. ¶ Item feria sexta ieiuna-
re debet. tamen non est preceptum sicut est
xl. et vigilie ut dictum est. ¶ Item non debet
bibere vinum ante prandium. sed si siti-
unt potest bibere aquam quia aqua non solvit
ieiunium nec quantum ad communicandum.
Item non qui dicitur de precepto. peccat
mortaliter qui contrafacit. Unde si infirmus quis
potest ieiunare et ex contemptu non ieiu-
nat peccat mortaliter

De Sacrilegio et quid sit decimum capitulum:—

Sacrilegium est sacre rei violatio.
Dicitur autem sacrilegium quasi
sacri lesio. quia sacrum leditur. Sacrilegium Nota

cōittit aut ferēdo sacrū d' sac. l'
nō sacrū d' sacro. siue sacrū de
nō sac. Pena spūalis ē excoicā
tiū q rapit ul' furat ad ecc
clīa licet cōittat sacilegiū nō
ē excoicat' ipo iure n' qn ī eād
ecclīaz l'fringit p uiolētiā mu
ros l' portas ecclie. tc ē excoica
tus. Multi supplicas excōt q
nus stati sit excoicant qn ali
qd rēs furat' ul' asportāt de ecc.
¶ nō ē tm̄. Sz tales sūt excoicā
di p sniaz.

De mortuis sepeliē
dis .xj. Capitulum :—

Nota q nllus mortu' ī ipa ecc
sepeliat n' epi aut abbatē
aut digni pr̄bri aut fideles lai
ci. Jta q fides eoz 7 boitas ma
nifesta fuit. ¶ It' ideo nō
moriētur layci cuz cliās qn fit
offm. ¶ It' q ecclīa ī sacilariū ha
bitaculis nō cōuertat. sic n' uasa n'
corpne nec uestimēta n' cetera
ornamēta sūt ī usuuys pollu
ēda. ¶ It' q nō fiat ī ecc placita
secularia. ¶ It' ecclia cū oibꝫ orna
mētis suis debet teneri munde.
nec debent fieri ibi cōuiuia n'
iocꝫ iact. n' ibi dimittāt supel
lectilia. i. pāsa 7 res laycoz n' ppē
hostiles icursus aut icēdia repē
tina. i. pp magnā guerrā. ita
q finī pace reportētur ad pp'ria
loca. ¶ It' q palie. i. tobalie non
ponātur in usuuys. qz dei sūt

¶ De decimis aliq necīa xij c.

Aliqs hñs domicilium ī de
mūz ī una parochia colit
pdia ī altera. ¶ Ali' uisitat pecora
in una parochia sz hīt caulas
ī alia. cui ecclīe soluet' decime?
Rñ q soli illi ecclie ī cui parro
chia colit pdia. i. ub' sita sunt.
De pecoribꝫ uō 7 bestiis et
fetibꝫ debet dari decīe illi ecclī
cui' parochia pascua sūt sita. ¶ It'
q aliqs lōgo tpe retinuit ul'
retinuit decimas 7 nūc ueit ad sa
tisfactīoēz 7 postulat s' remitti i
tuitu dei 7 ecclīe 7 pietatis qd
retinuit ī pteritu nō cū aliq c
porte. ut cuz mediatē cū tota
familia sua. Ad hoc dicas q ec
clīa pōt pdoāe omēs decias pti
ti tēporis. Si ergo uiderit illi
bn̄ donaturi ē pecās suas cuz
utilitate decias 7 tenetur tanq pa
upi dimittere. uī uiuat cū ad
hoc dñe sūt. i. ī tāde postea. 7
¶ It' Credo q tenetur unus
qsqz soluē decias ut ē cōsueu
do ipe illa. 7 n' soluat l' stet
ad uolūtatē ministri ecclie nō e
absolucō ī foro pniali. ¶ Jtē
cēt absolucōis sz cū auctori
tate 7 licentia ecc qui debet de
cias dare paupibꝫ. ¶ In sūm
nō. q ille q dat decias bn̄ 7 h
debet quadrupli remunātū
a deo. Pena est fructuū. Sa.
habūdāta

sanitas corporis. Tertia idulgē
tia pccoz. Q. uita celestē regnū de
pmis duobꝫ. dicat aug. Si deci
mas dederis nō solū habūdātiā
fructuū sz 7 sanitatez corporis
cōsequeris. It' de duobꝫ ultīs idē
Aug. Q pmū cōpare aut pccō
rū desiderat idulgentiā, pmēri
retribuit decias de nouē partibꝫ. q
uō nō dat puitur. Vn' dō p mala
chiaz pphaz. Q mich nō red
didistis decias 7 pmitias ideo
maledicti estis ī fame 7 penuria.
¶ It' Aug. Cū decias dādo 7 terre
na 7 celestia possīs pmereri. pauia
ratā duplicez bn̄dictionē frau
das. i. subtrahis tibi. ¶ It' Aug.
dā decias. Alioqn deducans ad
decias angeloz ptez. q de celo cor
ruit ī infernuz. Hec ē eī Justissi
ma cōsuetudo ut si tu illi decias
nō dederis tu ad deciaz reuerteris
Dabis ipo militi qd nō uis da
re xp̄o l' sacdoti. ¶ It' Aug. Non
pmū sz honore dē eī nr qui di
gnus ē totū dare decimaz a nobis
digt' ē recipe. Jtez aug. decie ex
debito requiritur. 7 q eas dare noluit
alienas res īuadit ¶ It' Aug.
Maiores nrī ideo temporalibus
bonis habūdabāt qz decias deo
dabāt 7 cesari cēsuz reddebāt. Sz
qz mō recessit deuotio accessit
idignatio fisci. i. tirānoz 7 iua

sorum dominorum. Jl' columu
ciz de pcūi decimas. Hec tollit fi
scus quod nō accipit xp̄s. Patet
g' ex pmissis q isti tales decias
detinētes cōittūt rapiaz 7 sacilegiū.
Vn' Jerō. Amico rape furtū ē. ecc
fraudare sacilegiū est. Vbā ista n'
sūt mea sz pitoz 7 dicit q ille q
n' dat decias nō ē ī statu saluan
doz 7 h' qn dare pōt. ¶ De obla

tionibus xiij. Capitulum :—

Oblationes dande sūt tm̄
om̄ sacdoti pochiali qz pro
pōis offert 7 ille tenet' ex offō
orare p ppl'o. Vn' si ō cōsuetudīe so
let parochiais ictis 7 papius fe
stis aliqd offerri poss' cogi ad
tenēdū priaz cōsuetudiez. Non
ā a pr̄bro p subtractiōēz offij
sz ab epō. nisi sacdos cēt adeo pa
up q sustētari sine oblōe n' posset

¶ De Sepulturis xiiij. Caplm :—

Nota q phibētur sepelire ex
comunicati ī amitie. ¶ It'
prohibēt' usurarij manifesti cuā
si moriat' penitētes dū tn̄ hēat
unī satisfaciat 7 hēdes nolēt satis
face 7 fit ī ofusīoē hēdū ut satisf
cōpellāt'. ¶ Prohibēt' 7 omēs
quos ī mortali noueriu ē decessi
sepeliēdo. Vt qui suspēderit se uel
aliq mō se occiderit qz despari de
cēdit l' decesserit. Hec oīa itelliga
nisi appuerint sig' pnīe manif

sta. ut qa clamauit p̄sbři. l'
alia signa maifesta si i.am,
amisi ãt lig.ª l' loq̃llaz. tc̃ 7 p̄
morte ōbēret absolui. 7 recip̄
ad orōez. 7 ad alia suffragia c̄
ecliastica. 7 ad hoc suffiat un̄
testis i hoc casu. ¶ It nō q' q
liber adult' 7 discret' pōt s̄ eli
gere seplt'az ubicūqz uoluit.
adult'. i. maior xiiij ãnis. 7
tē pōt pat' filio ipuberi. i. mi
nori xiiij ãnis pōt eligē sep
ultaz. De homicidio. xv. capl'z.

Homicidiū ē hoīs occisio ab
hoīe fcā. Sp̄es hoicidij st̄
plēs. nā aliud corporale aliū
spūale. Spūale fit .v. moīs. s. o
diēdo detrahēdo male ↄsulēdo
nocēdo uictū subtrahēdo. Vnde
siqs uidet aliū fame frigore
l' alio mō mori 7 nō subuēit
ei qñ pōt hoīcida ē. ¶ It non
peccat iudex l' potes' aliq' uel
te iudicādo ad mortē nec mi
nist' q obediuit. sz si facit ex
odio. uel ex uidicta 7 libēt' effū
diūt sāguinez 7 delectatur ibi
mortalit' peccat. ¶ It siqs pe
cutit mulierē pgnātez. l' dat ei
uenenū ut faciat abortiuuz
inātiuuz i uetre l' ut nō cōci
piat. Numqd talis iudicabitur
hoīcida. Rō si erat forat' in
uentre l' i corpō uiui' recte

hoīcida ē. Sz si puerperiuz
ñ erat formatū nec aīatū ho
micida ē q'tuz ad pniaz. sz n̄
q tuz ad irreglaritatez. Irre
glaitas ē ipedimētū qd nō p
mittit aliq' pmoueri ad sacros
ordīes nec fūire i illis quos
hīt. 7 p̄apue ↄtrahit p̄p hoīci
diū. Si clici referūt querioīb3
corā iudice sclari. 7 iudex cō
pta uītate. i. cognita mutilat
l. incidit aliqd mēbrū p̄p iustiaz
l' occidit p̄p iustiaz erit clicus
irreglaris. Solutō. pōt clicus
siue sacerdos quādiaz deponē co
rā iudice sclari ↄ fure l' ra
ptore nō ad hoc ut ille puna
tur i corpe sz ut ipe repetat
qd amisit. Vñ debet corā iu
dice petere rez suā ↄ restit
ui. 7 qd nō puniat ille latro
ipso. Si iudex postea pcedit
ad puniēdō furez nō ē ipu
tādu3 clico nec icurrit ali
q' irreglarit'. ¶ It ō parētib3
i quoz lectulis inueniūtur
paruli suffocati. Ad h' dico
si pater uel occidit sacē dz
idīa q' itret aliqd monas
tiuz cuisdez epāt' ubi pñiaz
suā deploret. Si at nescīt
qz negligēt' collocauit euz
i lecto 7 i mane iueit eū ex
tinctuz. dz agē pniaz tuz ā

norū quoz uni' sit i pane 7 aqua.
Et de hoc sūt admonēdi parētē
ut se custodiāt. ¶ It mat' ↄmitt
pecat qñ ē pgnās si se nō bñe
custodiat ne ↄceptus peat. It
scd'm ē q' ↄceptus uiuit i co
pore matris cuz hīt. xlv. dies.
si ē masculus 7 ē s' ifusa aīa.
et si morit' i corpe matis aīa q̄ ē
ibi īfusa descēndit ad libuz ife
ni ubi nō hīt penā. sz sēp carē
bit uisiōe dei. De duello. xvj.

Nota q' duellū nō dz fi' itē
duos. i. bellū. qz ē tentare
deū. Vñ si p̄sbr darēt cōsensū
7 bñdictōez ut aliqui fecerūt ēēt
ↄmit puiēdo. ¶ It de ballesta
is q sepe hoīcidia cōmittūt. phi
bet scā mat' ecclia ne qs illā ā
tez exercēt ñ ↄ paganos 7 cōt
xp̄ianos i bello iusto. ut cū se de
fendit maxie. De raptoribz
et icendiarijs. xvij. capl'm.

Raptor dr̄ duob3 moīs. ē
rei raptor rez. 7 raptor hō.
7 p̄apue feiarū. qñ uirgo rapi
tur p uiolētiā. Et ut pleni' in
telligas diffinītz istoz crimīū
Nota q' aliud ē fornicatō. Aliud
stuprū. aliud adulteriū. Aliud
icestus 7 aliud rapt'. Sz fornicā
spālit' itelligit' i usu feiarū l' me
tricū l' ↄcubinarū. ¶ Stuprū
aūt ē proprie uirginū illicita

defloratio qñ uidelicet nō pce
dēte ↄiugali pactōe uiriqz sz
uoluntate uirgo corrūpit'. ¶ Ad
ulteriū uō est aliem̄ thori uio
latio. Adulteriū dr̄ q̄ ad alteri'
thori accessio. ¶ Incestus uō
ē ↄsanguineaz uel affinīū usus.
¶ It Raptus dr̄ nō solū cū ipa
puella uel uidua l' scīmonialis
rapit' uiolent' ut i ppetuū tene
atur. Sz 7 cū nō ipa uiolēt' sz u
sus ei' ea phibēte uiolēt' usurpa
tur. ¶ It qz iura dicūt q' q
ↄflorat uirgīez tenet' eaz accipe
i uxorē. Qūd faciet sacerdos cō
sulēdo i tali casu. Rō si deflorat
ipaz uoluntariaz aut p dolū idu
ctā. i. deceptā. ad cōsēsuz pnia
ē ei iniugēda q' s' satisfaciat di
do pecuniā uel aliā rez de qua s'
satisfaciat. ut decet. uel cū ea cō
ponat. l' accipiat i uxorē. qd si
facē recusat nō ē absoluendus.
De pena raptoris. xviij. cap.

Pena Raptoris ē sz cano
nes 7 scd'm p̄ceptū eēt q'
denegēt' pnia nisi restituat ab
lata uel plenā securitatez faciat
de restituendo si hīt un restitue
possit. Si uō cuz potuit satisfa
cē noluit sz distulit accipere
penitētiaz usqz ad mortis arti
culū. cū iaz nō habeat un satis
faciat. tc̃ 7 pnia dabr ei si ipē

pctat: 7 etiā in articl. i. c° p. x. et
recipiēta sepltura diuino resti
tuat qđ pōt. Si nō decedat ī pīciā
.i. moriat. puet utq3 .s. uiatico 7
sepltā. Sz qđ erit si nō hēt un red
dat. nec heredes n̄ ppinqui uolt
satisfacē 7 nō tenētur de suo n̄
uelit. Ille tn̄ fuit bn̄e 9trit9 et
fecit q' potuit licet tarde. nūq
puabit sepltā. Dicūt alij q' sic
ad terrorē alior 7 exēpluz. Sz
si heredes uolt satisfacē 7 ppinqui
p eo q' huit sigā 9tritōis recipi de
bet ad pniaz siue sepltāz. Quod
dīn ē de raptore q' nō recipiat
ad sepltura itlligē de maifesto
et nō de occulto. It gen̄ rapie
ē q̄n clia boā ecclīca dat diuiti
b3 cōsanguineis vl' histrioib3 7 mē
ēōib3 q' nō st dō ecclia3 sz pau
peres 7 iō de reb3 eccē nō pos
sūt facē testamētū. Sz tn̄ sane
mītis possēt dare seruitoribz suis
et remunārē ōsuitio. Sz si hēz
de patrimonio l' alio mō nō p ec
cliaz po. sēt relinquē cui uoluit. It
de mlierib3 q̄ cū3 nō possit ī pg̃
n̄ cauo sponūt se adultio āq
guidata ē. vel suppoit s' pti .i. a
lienū filiū 7 ita legitimi filij de
fraudāt. ꝓ spuriū3 l' suppoitū3
q' credr uer heres eē. Venit tal'
mlier ad pniaz quō 9sulet ei sa
cerdos. Rō. debet laborare pch

cta mlr qbz9cūq3 mōis pōt ut le
gitīi hēdes nō fraudētur hēedi
tate. potat tn̄ caute reuelare p
marito l' spurio .l' 7 supposito. sz n̄
expedit .i. nō dz ꝓp mlta mala
q̄ possēt inde seq. Iste ē difficilis
casus ualde 7 piculosꝰ. si sacdos n̄
sit bn̄ discret'. Cōsulo q' ipā mit
tat ad epz ul' ad suū pniarīu l'
caute igr'at. si ille spurī' l' ꝓs posi
tus sit hō spūalis 7 timēs deū
quo sic iuēto uocet eū secrete 7
corā mliere 7 siu testib3 ualere re
cepto p'mo iuramēto ab ipā q'
calūniose .i. nō maliciose hec fa
at nec dicat. 7 etiā ab illo q' fa
ctū secretū teneat tc̄ poterit re
uelare sibi 7 inde 9sulere ut re
ligionē igrediat ut sic nich' p
cipiat ō bonis illi' q' eē credebat
patrē suū. Rēs nō quas huit bo
na fide credēs se eē filiū legi
timū restituat si pōt. tn̄ nō te
net' restitue dū huit bōa fide.
Si nō illi spurio l' supposito nō
reuellare pōt sine piculo .i. di
c .l' nollet q' eē 9silio pdō tē
imgat mlier q' de sponsalitio
suo .i. de dote 7 de donatione
ꝓp nuptias .i. ō antipherno 7 a
lias res si hēt. l' ī futō huit l' hēe
poterit satisfaciat uiro ī mēe pōse
siuī. dolēs sep de pctō 7 q' nō pt
plene satisfacē ꝓponat firmit'

i ąīo q' satisfaciet q̄ cito poterit
salt' in morte si ante nō poterit. i
hec tn̄ fiat p mediū pniale .l' p'
psonā religiosaz secrete et caute
Et pōt uti hijs uibis. Quedā p'
sona tenetur uob' i hoc accipi
te. et ita erit i bono statu.

De passagijs .xix. capitulu3 :—

Nota q' antiqua passagia p'
sunt peti 7 accipi q̄ fuerūt in
stituta ab ipatorib3 7 regib3. sz
noua passagia n̄ p'st recipi ni
si ordinētur a pplō. l' a cōi ut
qs ōsidēt stratā3 q3 facit ad
hoc expēsas possz ītali cāu re
cipe. Alioqn si recapit nouu3
passagiu3 .ut antiquū augm
ent facit rapinā3.

De bello iusto et i iusto .xx. cap.

Quia pncipes 7 ciuitas .i. a
uitates 7 castella hūtes
guerras adinuicē distingue. ali
ille de quo qritur hēt iustā guē
rā l' iniustū bellū. aut nō. In p'
casu .s. cū hō habet iustū bellū 7
nō excedit illō n̄ 9 nocētes 7 n̄
hēt itentiōē corruptā q' eq' d'
capit ab hostib3 suū ē. nec te
net' illō restitue. Vt aūt plene
loquar ō bello. Nō q' q'nq3 re
qrit' ad hoc ut bellū sit iustū
.s. psōa res. cāus cā 7 auctoritā
Psona ut sit secularis cui li
citū sit effūdē sanguinē3. nō
dz eē p' ecclīastica cui phibitū
ē fundē sāguinē3 hūanū. Res.
q3 si una ciuitas abstulit bona
alti' ul' gens gētū aliaū q̄ min'
pōt. pro reb3 repetitōis hēt iustā
cāz belladi ut hēat cābiu3 7 res
titutōē3. l' ꝓpt' defēsiōē3 patrie sue
cū ꝓp necītatē3 pugnet. Vt per
pugnā pax acqrat'. Animus.
ut nō fiat ꝓp hodiū ul' ultiōē3
.i. uīdictā l' cupiditatē3. sz ꝓp cari
tatē iustitiā3 7 obediētiā3. In ōt
tn̄ casus iquo sine auctoritate
pncipis. l' eē qs possz mouere
bellū iudz p repetitōis reb3 et
p defēsiōē patrie. Nā ō iure nā
li cuiq3 licitū ē uī repellē ui .i.
se defendē. s. icōtinēti 7 cū mo
deratiōē .i. q' ī defēdēdo se non
excedat modū .i. q' nō plus no
ceat l' dāni faciet hosti suū q̄
sit suū dānu3 l' sua iuiria. Er
go quis hēt i tali bello 7 lucrātū
pōt tenē. It de meo huius sit x.
f. l. c. l' q'tu3 uelis 7 ego tn̄
accipi de tuo. nō debeo corā
i foro pniali ad restitucōē3
illi. Tamē nō pōt dare h'aria
aliau ut tn̄ accipiat q' ētū p
didit. l' aliud de suo. nec debz
aliqs aufē publicā l' piuatā
illi q' hēt re3 suā si pōt hēc iu
sticiā3 ō illo q' hēt re3 suā3. Si
autē3 nō pōt sibi solu pal̄ū

modu. Tamen si tantu accepit ut i
dictu e quantu perdidit. no tenetur re
stitue. Consequenter raptores ad p
dam capiendam faciet q si sciuit il
lam rem ad predam ul' ignorat. sed
postquam uenerunt ad finem iuuat il
los cognoscentes rapinam comitti. i
¶ It qui iuuat ipsos tyrannos ad
est dominos malos ad accipie
dum. et hoc consilio adulatione et dete
tione. Et filii si isti sciuit l' credit
pp ipsorum sequelam et corporale aux
ilium ul' consilium l' consilem eum dictos
raptores fecisse rapinam quia
alr no esset factum no tenetur
quilibet eorum insolidum de toto dam
no. Si scit probabiliter ul' credit q
pp suam sequelam et consilium no
plus fecerit q cent factum tenet
de hijs que inde habuerit ul' expe
derit l' etiam de omni damno ipi ul'
aliqui de sua familia fecerit ¶ It
tenetur ad restitutionem illi q defe
dit ipsos in errore suo. et recipiu
nt eos in castris suis. Sz si pri
cipalis l' unus eorum satisfaceret
numquid alij liberarentur. i. no tene
rentur ad restitutionem Si plures
raptores fuissent qui pares et
nullus alium induxisset ad eius n
fuisset ibi aliqs dux alius. Credo
q si uadunt simul unus exact
quilibet eorum tenetur insolidum. i. de
toto damno. Veruntamen possz tolerari
q quilibz satisfaceret de hijs q ha
buit primum Supremum dem dias
esse teneo. Illi autem qui n adiuua
nec in aliquo consentiunt si dat eis
aliquo. l' si recepit l' credidit ita
l' induunt ul' in usus alios ponunt
tenetur restituere sz diuisimode.
Nam qui dono recepit pascere
netur ad restitutionem Qui no come
dunt l' bibunt l' in usus necios ex
pendunt. l' uxor l' ceteri de familia te
netur de omnibus q sic expendunt ¶ It
si de uxor l' familia comedere de rapi
sine de usura. et si comedit peccat
grauiter et tenetur ad restitutionem.

De emptoribus rapinarum .xvi. ca.

Circa autem illos q emunt de rapi
distingue quoniam aut sciebant
rem raptam esse aut probabiliter cre
debant. l' de hoc nichil cogitab
ant utrum esset de rapina ul' non
In primis duobus sic distinguitur
quia aut emit qs mala fide
aut bona fide. i. causa restituen
di. qui gerens utiliter negotia il
lius cui fuerat res ablata quia
ipse uidebat pure. l' in tale casu
deueniri q no possz postea re
cuperari. l' sine magna difficul
tate. In primo casu s. qn mala fide
emit tenetur indistincte ad resti
tutionem nec liberatur. i. no absoluitur
alienando ul' uendendo rem alteri ul'
et si res perit casu morte l' alio
m. l' si uiolenter aufertur aut fur
tiue subtrahatur. l' alio casu. et e contra
q2 furtum committit tractando re
alienam inuito domino. Unde preciu quod
dedit ab illo potuit recipere cui re
extitit nec expensas siquas ibi
fecit et omnem utilitatem quam ex illa
habuit tenetur restituere. et si resti
tuat rem q ad ipsum peruenit no libe
ratur Quod dixi de primo emptore
s. q teneatur ad restitutionem Ita i
dico de sco. et mille mois. Inde
si transiret per mille manus re
stitua hoc est q eam mala fide
emerit. Quod si principalis emptor
restituit postea rei extimationem
cum toto damno et expn ac interesse
Numquid ceteri q emerint l' donum ac
ceperint liberantur. Satis credo q
sic. quantum ad restitutionem facien
dam domino rei. ¶ Si uero qs bona
fide emit a raptore. l' ab aliquo re
de rapina l' de furto. s. bona inte
tione no ut s lucretur sz ut spo
liato restituat pot a spoliato
repetere illud qd ipse dedit p ipsa
re bona fide ut dem est. et
quod postea expendit ad conser
uationem illius rei moderate no
e q possit petere expensas quas fe
cit q2 gessit utiliter negotium spo
liati consentis. et si no pot inue
niri ille cuius res fuit qua em
et fecit de hoc inquiri quantum po
tuit. et res ualet plus q dedit
debet illud plus dari de auctori
tate sui confessoris et consilio pau
peribus p anima illius cuius res fuit. Sz
querendo e a penitente qn confi
tetur si emit in foro illam rem fur
tiuam et si cogitabat. l' presumebat
q res furtiua esset l' no cogitabat
et si bona fide emit sic faciunt
homines in foro publico et sz hoc pt
sacerdos credere. ¶ It qn subditus ul' ua
sallus facit damnum ul' rapinam de
mandato domini sui. numquid tenetur ad
restitutionem. Ro. aut sciebat dominum
suum iusti belli habere aut non.
Excusatur pp bonum obedientie ¶ Sz
qn credit ipsum dominum no habere
iusti belli tunc tenetur ad restitu
tionem. Qualiter sit procedendum

contra emptorem rei rapte l' furtiuam .xvii. c.

Prio si sit uenditor iuste
p ex iusto bello habuisse tunc
pot emere nec tenetur ad restituere.
Qui uero nesciebat rem esse de iusto bel
lo sz credebat probabiliter. Nam omnes in
cum l' maior ps. l' ad minus sapie
tes ita credebant put s iudicabat
duunte s hac bona fide n tenetur
ad restitutionem. Sz si postea sit rem
esse de rapina dz restituere et si dicat
qs q n credit. esse peccatum emere ta
lem rem furtiuam no excusatur.
q2 ignorantia iuris nullum excu
sat. Sz quod si psoe restituentes

re l' eruditorez .i. ad .i. itat u pau
pes forte remanerent ipi cu filijs
et familia q' no haberent un uiue
rent. Ad hoc dico q' pt sacer p' aui
res sint. osiderat ei pposito 7 uolu
tate sua 7 necitatez 7 pt pete di
latoez restitucoi. 7 isto mo cito
7 b'n uolentu q' illo modicu restit.
Spoliat' iustu dei 7 elic restitui
totuz ul' ipte habit' ali' oz face
posse suu usqz ad medietatez here
ditatis 7 omniu boz 7 si opo
rteat cuz medietate 7 familia sua.
Sz qn nesciat an debeat fieri restit.
tc pt pniari suus meli' ancedi
latoez 7 dimitte s tanq' alij pau
pi de illo qd debet dare paupib;
du mo heat uoluntate restitucoi
si posset. 7 oret cu tota familia sua
p illis quoz bona fuerit. 7 si aliqd
hueret sep det paupib; p aiab; e
oz quoz bona fuit. Sz intellige q'
sacdos pt s dimitte tanq' alij pa
upi de iactis .i. qn nesciat an de
beat fi' restitutio. De hereditati
23. bus raptorz qn p parentibus satisfa.

Heredes i foro pniali tene
t ad oia debita defuctoz i
quoz. cu succedit quicqz m pur
te ul' alij qa sit heredes ... q eui
dencio acquisiert 7 etia dimis ill'
ta de rapinis q' de usuris. It nod
e q' sunt de preciis osul ul testis
aut p pmiiz ne ferant testioz. te
neret quibz eoz ad restitutioe. 7 si
iniustaz ferat sniaz 7 testis ho.i fit
testimonij. Aliqs accusat aliq' ul'
alnt iniuste tenetur ad restitutioz
toti dani qd ide huit q sunt acca
satus. De forma restitutionis xxiiij.

Forma restitutionis hec e. et sci
fracto expoliato. l' eius here
dibus si psit iueniri. Si at no psit
iueniri expoliati. l' igrat te de
osilio sui pniarij Si eps no re
tinuit s potitez q pertinet ad
ipz tal' distributio distribuat i pi
as cas 7 maxime helmis paupib
et redemptoes captioz. Si no pt
solue aut no pot. sz n absqz su
mag labore 7 pido sue famile. In
p cau. s. qn pot restitue resti
tuat q' cito potit. 7 tc pot ab
solui 7 agere pniaz. In scdo
cau. s. qn no pt sine mag pido
ut dcm e petat dilationez a spo
liato. l' assignet ei certa q'titate de
suis redditib; annuatim. o q ei
satisfaciat succesiue 7 faciat ca
utoez bonaz. Si no des denegetur
dillatoez tc no oz 7 tenetur ad cere
bonis suis .i. renunciare 7 de hijs
bonis satisface ad uoluntate ipoz
spoliatoz. Sz qn nesciuit an de
beat restitutio fi' tc fiat ut dixi.
Si aut nollet satisfacere fm p
dcaz formaz no credo s securita
tez pniare. De furtis xxv cap.

Furtu e otrectacio rei alie
ne inuito mobil'. fraudulo
se. Inuito dnat inuito dno qz si qs re
pit publice ul' puate cu uolun
tate dni cui e res no facit furtuz.
7 si n putaret dno uelle 7 tn dno
uellet cui res e. tc ipe peccat mo
ral' p mala itencioez. sz no te
ne. ad restitutioez. It qui ac
apit equu l' bouiz l' alia re ac
comodata usqz ad certu locuz
et ultra pcedit cu ea comittat
furtuz n credat dno rei placere.
It facit furtu si re s accomoda
ta alij accomodat s uolutatez
ipi dni. It si furtiua peat casu
aliq fortuitu no illi' q bt rez. ten
ad restitutioez. It qs tenet resti
tuere re reddere ei tene re illa. l' extia
toez sz q' res fuit maioris ualo
ris. It si aliqs emit re furtiua
de bona fide igitur i foro publi
co no potit pete pciu a dno cui'
fuit res. Sz tenet ea restitue qn
sciuit cui' dni ee. Sz potit pete pa
uz qd dedit uenditore. It no q'
de re furtiua ut de usu si scit an de
beat restitui no oz fi helya qz dl
aucitas S uotu distribuit qd abst
ulit pot' auget pccm q' minu
at qz aufert s copia restituendi
It si qs inueit rez aliena oz fa
ce annunciare i eccla 7 si no re
pit cui res e oz de osilio sui
sacerdotis dare i pias cas. It si q
furat p necitatez cibi uel po
tu l' uestitu p fame l' siti ul' frig.
Ita q si n furaret n credit se posse
euade mortez n comittit furtu n
peccat qz necitas n bt lege sz
maiorez l' mino e necitate qz
pccm fit i furto mai' 7 min'. Di
cto quali' debeat dari osiliuz
pnitenti i morte. Videdo e qli' de
beat fi' restitutio i morte :-
Quali' debeat fi' restitutio i morte .26.

Primo nod e si bt uolun
tatez paratz i firmi de restitu
toe facda. 7 si n bt idoneit' q' sta
ti restituat l' faciat depom apd
aliq' q restituat 7 soluat illis p
qb; debet fi' restitui. fm uolutate
sacerdotis siue moriat' siue n ... i
firmi. qz si uellet redde tm si moriat
tur. 7 no ult si euadat restitue
e i malo statu. Si uo no bt pe
cuniaz sz bt pigra. depoiat apd
aliq' q' sciat bn securiz 7 si n
bt pigra mobilia accipiat sac
erdos cautoez a securitate fi
deiussoz de q ali' pmittat p eo 7 si de
uiuat ad uolutate sacerdotis. 7
si hoc face n pot assignet possessioez
aliq ul' redditu sacerdoti 7 q possit
ea uende 7 oia face sic ipe face posset
si uiueret. 7 de h fiat istrumtu si fi
pot. Alioqn fit ibi .v. l' vij. teste
ad min' 7 no mlies sz masculi.

¶ It si uxor l'filij remanēt ita
paupes q' mendicare cogetur ł
miserabilr accipiant cautioez si ł
hre pōt alioqn assigt in maib'
sacdotis tm̄ de suis bois Et si
n̄ h̄t 7 debet restitue restituat
et dimittat qcqd h̄t i maibz
sacdotis 7 sacdos pea potit
reliqq̄ filijs tāq' alijs paupi
bz. hoc i telige si igrtur an debe
at fieri restitutō. ut sup dcm̄
ē. Sz qn̄ fatur de bz restitue.
Et si nō pt fi' uno tpre fiat in
plibz. sz oportet q' illa dillato
fiat ab illis psonis qbz restit
fidz. Et nō q' dillatio .1. tmi'.
hoc fō dat sibi sacdos corp p.
qd si nollet ifirmi' nō dare
sibi ecclastica sacmta n̄ pe
dt ipi. ex hoc ei cōfitet' secrete ł
ne diffamatus sit de usu ul'o
rapia. Sz qn̄ ē public' usurari'
ul' raptor subito moritur 7 ha
buit sig' cōtrōnis si heredes uelit
satisfacere p eo tc̄ ē recipiēd' ad
sepltaz eccl'e orād' p eo. ¶ It dic
de excoicato pu'. si huit sig' cō
trōnis 7 morit' sbito sine pnia
q' absolui debz 7 p' morte si he
des uolt satisfacere p eadē cā p
q̄ erat excoicat'. **De usuris 7 pi
gnibz 7 i qbz mois cōmittit' xxvij.**

Nota q' n̄ solz cōmitti usura in
hijs rebz tantū circa qs

cōsistit n̄us. s. q cōsistūt nūo ul'
pōde ul' m̄sura. nūo ut qlibet
moneta licet usura sit, oīa p'
hybita caūs s't iqbz cōceditur.
¶ Prio. n̄ possio eccl'ie ē assig
ta cl'ico. l' bn̄ficiū 7 laye tenet
iniuste uolēt' fiēr' illi bn̄ficiaij; p'
pape ultra sortez. ¶ It hemū
alios caūs siqs dat genero
suo. possessioez p dote filie sue
i pign'. pōt gener pape fructus
illi' n̄ cōputādo i solutioez ul'
i sortē pp onera matrimonij
hoc iure pmittit'. ¶ It ali' cas'.
Si fideiussor soluit usuras c̄
ditori pt eas repetē a debitoē
p'q' fideiussat. ¶ It dē moc
Si debebas m. C. solidos. ad cē
tū tminū. noluisti michi sol
uē i illō. 7 iō oportuit me acci
pe pecuniaz sb usuris pp nego
tia mea tractāda. tu teneris
reddē m̄ illas usuras. si solui.
Si nō solui. libera me ab illa
obligatioē. ¶ It ali' caus. siq
emit bladū, uinū l' oleū cā
stancas 7 h'moi res. 7 dat
tot denarios q' dubitat' pls
posse ualere. 7 minus. 7 hoc
q'rēd' eēt circa mēs q inō'r
bladū i herba, 7 discrete esti
mant tm̄ ualere posse. Sul
le q emit tot rātū q' dubitat'
7 a bois laboratoribz q' pōsz

mi' ualē ad nouellū. 7 n̄ pls
n̄ cōmittit usuz si q' pls ctigē
ret ualē qnu q' dedat ille ē
ptor. ¶ It n̄ ē usura qn̄ sigs
uēdit qnū l' castaneas 7 h'mo
qtū ualebat p annū totū. l'
p totū madiū. ita tm̄ q' n̄ ue
deret qtū ualuit una die ł
ad pls. Sz qtū ualuit una ł
ebdomada ul' i plibz dieb'. l'
i plibz foribz. ¶ It qdā dat
denarios ad tmi lucrū. 7 stat
ad piculuz de tōa pte. 7 dat
ad mediū lucrū et sup ferut
piculū de medietate. Sup
hoc dicit magri 7 sapiētes
q' fiāt expnse coiter p pte cō
tingēti 7 cōputet labor 7 o
pa que poit ille q accipit pe
cuniaz i mercādo 7 negotiādo
q' nō ē usura. Sz si hoc n̄ sit
usura sup eo quod dicm̄ est
de emēdo et uēdēdo ad tmi'.
n̄ ē cōsulēdū alicui tm̄ q' scai
re tale lucruz faciat qz uix
pōt eē q' itentio nō sit cor
rupta. Jō tuti' ē a talibz cōtcu
bz abstinē l' cessare. ¶ It ali'
casus. Cōmodat qs alicui pe
cuniaz sine pacto l' granū uel
silia. 7 i itētō pncipalis fuit
ia: ad lucrādū ita q' ali' nō
dedisse. Si accipit fuicū de
aliqua re. l' ō p'. qz laborat

i uinea sua, ul' alio mō. qd
ide accipit, usura ē. Sz si fac
mutuuz ex amicicia 7 cari
tate. si pea recipit fuicū nō
ē usura. Sz qn̄ repetit dena
rios suos a debitore 7 oio sult
statī reddi 7 debitor pp hoc
faciat sibi fuicū 7 pp fuicū
dat sibi dilatoez l' tminuz
qd ali' nō daret. pctm̄ ē in re
cipiendo. Jta itelligas hoc
qn̄ mutuat ex caritate idcir
gētr 7 ē sua itentō pricipa
lis pp deū. Si hic aliqd spet
inde lucrū tpale nō ē pccatū.
**An pena i cōtctibz apposita pōsit
repeti absqz piclo usē. xxviij.**

Tercz ali' casus ē. si pena appo
sita i cōtractu mutui, nūqd
saltez pena peti potuit absqz
piclo usē. Rnō. qz apposita ē
sine fraude. 1. ut metu pene ł
pacta fuēt. n̄ ē usura nisi ad
hoc eēt usurari' q fecēt hac i
tentoē ut hic penaz lucrēt. Sz
sz thologos nō pōt peti penaz
sz. itēē tm̄ qd huit ex ide credi
tor. tm̄ si nō ex malicia sz ex
ipotētia nō fuit pactū fuatū
tc̄ eēt pctm̄ penā petē. **Alius
Casus xxix capitulum**

Tercz si uēdit pcluū .1. cāpū
tali cōditioē adiecta, qncūz
pcio, ame, ul' ab herede meo.

non relaxata eo vel heres nisi vel quod aliquis [illegible] ad novenium licet. Unde dico contractus usurarius. Item non. Et hoc dico quod non est usura nisi sit contractus usurarius quod plurimi vident ex eo quod modicum est pretium quia res forte valet in duplo plus vel triplo quam sit pretium. Et est usura. Secus si hoc non daretur tantum quantum res valet sed daretur minus: non credo esse usurarium vel peccatum. ¶ Item qui terram vel possessionem accipit in pignore et non computat fructus in solutionem usurarius est. ¶ Item qui annonam veterem id est bladum quandoque mutuat ut recipiat novum usuram committit quia meliorem rem recipere intendit. ¶ Item quod publice usurarii non debent recipi ad oblationes altaris nec ad ecclesiasticam sepulturam si in hoc peccato decesserint. ¶ Item in foro penitentiali indubitanter heredes tenentur ad restitutionem omnium usurarum si possunt. Alioquin faciant posse suum et doleant semper de eo quod non possunt restituere et proponant in animo restituere si pervenerint ad pinguiorem fortunam. Et tales quando possunt restituere debent procurare vel remissionem causa eorum a quibus restituere tenentur. De clerico usurario. xxx capitulum.

Si clericus usurarius est vel heres usurarii et non vult restituere vel satisfacere ab officio suspendatur et si emendare noluerit deponatur. hoc est si [illegible] persistat in usuris.

Utrum de illicite acquisitis possit fieri elemosina. 31.

Respondeo breviter quod de rapina de usura de furto et de illicite acquisitis non potest fieri elemosina. Secus de hystrionatu et de meretricio et de ludo potest fieri. Et hoc multi sapientes dixerunt quod tenentur ad restitutionem hoc tamen eo quod lucratur est in ludo. Alii dicunt a sapientibus quod non tenentur, tamen debent erogari talia lucra in pias causas et si non restituerint credo quod esset absolutio. Et modo obstat non esset lucrum per fraudem scilicet per falsos taxillos vel alio modo fallendo vel decipiendo proximum suum. De persone elemosinam facere possunt. xxxij.

Que persone possunt facere elemosinam et que non. Monachus sine licentia abbatis non potest. ¶ Item filii familias et uxor nisi in articulo necessitatis. Potest tamen uxor facere elemosinas de rebus minutis ut de pane et de vino et de aliis que de approbato more solet addi dispensationem uxorum pertinere. Et debet facere elemosinas moderate secundum quantitatem et facultatem viri maiorem et minorem et multitudinem et necessitatem pauperum. Et debet secundum se conformare conscientiam quod non displiceat marito licet prohibeant ore forte aliter. Solent enim mariti aliter facere prohibitionem uxoribus absolute ut eas temperent non a toto sed ab excessibus id est nimis. Et potest secundum uxor conformare conscientiam de qualitate et de miseria pauperum in cognitis quod si maritus uxorem illum omnibus modis placeret quod secundum fieret hoc ipsum. Si autem odio et presente dicat uxori conscientiam quod si displicuerit et scandalizetur tunc recipit conscientiam si potest. Alioquin non det. Doleat ex eo quod dare non potest. In summa nota quod si dat uxor moderatas elemosinas per se et uno suo non peccat faciendo negotium commune quamvis credat displicere marito si sciret non faciet contra inhibitionem viri. hoc est quod scit bene quod prohibuit eius maritus. ¶ Item non debet facere elemosinam quando scit quod maritus scandalizetur. hoc est quando instat contra eam nimis et turbatur. Quam dubitari consueverunt de hoc utrum uxor possit facere elemosinam de bonis suis in matrimonio. Ideo hoc dubium interpretatum potius hic declaravimus quia sepe talis casus occurrit. ¶ Item si habet maritus filium prodigum id est qui malo modo expendit bona sua. Si latenter id est privatim restituat aliqua bona mariti ut secundum et marito et aliis filiis suis non peccat reservando et providendo. Non tenetur obedire marito secundum sapientes quod det ei omnia que habet. ¶ Item si habet uxor res aliquas preter dotem que non sunt assignate in dote de illis potest dare ut vult sine licentia viri. ¶ Item in morte potest facere testamentum de dote sua et invito marito sed filios et heredes non potest privare iure suo. De sacramentis. xxxiij capitulum.

Sacramentum est sacre rei signum. Species sacramentorum sunt due. Quedam sacramenta necessitatis et quedam voluntatis. Sacramenta necessitatis sunt v. scilicet Baptismus confirmatio eucharistia id est corpus Christi penitentia et extrema unctio. Sacramenta voluntatis sunt duo scilicet ordo et matrimonium. Ideo dicuntur necessitatis quia si quis contempnit illa quoque nolet recipere dum oportet non esset in statu salutis. Alia vero duo scilicet ordo clericorum et matrimonium sunt ad arbitrium. Et nota quod hec sacramenta non debent conferri nisi penitentibus. hoc intelligas de manifestis. Propter occulta non possunt aliqui sacramenta denegari. Unde cum sacerdos scit aliquem parrochianum suum esse in peccato mortali privatim, et publice petit corpus Christi non debet sibi negari cum Judas cum aliis discipulis dederit illud cum esset in peccato mortali et hoc fuit in cena domini. Sed si potest privatim debet eum ammonere ne recipiat tamen dignum sacramentum si hoc potest fieri sine scandalo. ¶ Nota quod unusquisque Christianus et Christiana si est in etate tenetur ex precepto semel in anno scilicet in pascha recipere corpus Christi et prius omnia peccata sua confiteri. Alioquin secundum multos sapientes peccat mortaliter quia facit contra preceptum ecclesie. De iteratione sacramentorum. 34.

Quia iterationem sacramentorum tenemus quod secundum omnes sapientes hec tria sacramenta scilicet baptismus ordo et confirmatio quam facit episcopus numquam de[illegible]

let reiterari Sz cu dubitat utru
sit baptizatus ut qz no fuit ba
ptizat aut debuit ut i articlo mortis
co sueuit cotigere debet sacdos sic
dice Ego no te rebaptizo si tu es
baptizat. Sz si no es baptizat. ego
te baptizo i noie pris 7 filij 7 spus
sci. Et baptizet ita q facies 7 corpus
balneat aqua. hoc itelligas qn do
n baptizant i fonte ut i sabbo sco
q a tot submergit. ¶ It qn bapti
zat i articlo mortis 7 e baptizat
debito mo n debet rebaptizari.
Sz supplendu e qd omissuz fuit. s.
totu offm qd pcedit baptismuz
qd dr cathezismus. ¶ It admonende
sut femie i ecca q faciat baptiza
ri suos filios i fra octo dies admi
et aut si uiderit pculuz mortis i
minere qz debet. qz si decedit sine
baptismo descedut ad lbu ifer
ni et nuq uidebt facie dei. ¶ It
sacdo e q qn nascit i fatulus ita
q totus exijt de uetre matris n
capt sumut adhuc i fatul et ba
ptizat solu capt. p fcm baptizat
e. hoc no sut pdicada. sz pot dit
ci dici i cofessioe hoc scripsi q a
sepe occurrut. Et ubi una aia pt
saluari et dampnari magna caute
la adhibeda e. ¶ It admoende st
et e pdicado q sciat dicere qn bap
tizant Ego te baptizo In noie
pris 7 filij 7 sps sci. Et si dicet. e
te baptizo. 7 no dicet i noie p. 7

filij 7 s. s. no eet baptizat. ¶ It
si dicet In noie pris. 7 fi. 7 sps s.
ego baptizo te. n e baptizat. nec
ualet ad. ¶ It si dicet. Bapti
zo te i noie sce marie. 7 oium sco
rz 7 dei. nich ualet. Alia uo sa
cramta. s. pnia. Eucharistia ;
Extrema uctio. et Matrio. pos
sut iterari i dubitanter. Unde
toties quoties aliqs i firmatur pt
iungi oleo i firmoz sine pctō.
Et qn sacdos alicui portat corpus
xpi. anq recedat ab eo debet
euz admonere q statim petat oleu
scm. 7 si nullu pculu ueniret
qz forte no eet i suo statu. 7 in
sensu. 7 h e ualde notable. ¶ It
caueat sacdos q no det corpus xpi
alicui si no fuit i bono sesu. q
cogscat illd bn et apte q tuqz
infirmi bn ofessus fuit pcta sua.
qz sic n debet dari pueris ipa
sca q st sine pcto qz no st in ta
li etate q cogscat corpus xpi. Sz
extrema unctio bn pt dari. 7 dz.
7 qn e extra mitez. Sz melius e
e dare qn cogscat sacramta. Sz
data pnia i firmo 7 corpore xpi.
tc debet ei sacdos dicere q petat
extreme oleu scm q det ei si fuit
ncitas 7 si n eet i sua mte qn
cuiqz petierit potit dari omi
hora. ¶ It caueat sacdos q no
dimittat psonas mori sine hoc

sacramtis qz quit pctaret. 7 debet ui
sitare i firmos. 7 si no petat debet e
os admonere q pniaz accipiat et
alia sacramta. De cosecratoe ecce. 35.

Nota q i hijs casibus pot. cap.
Et debz recociliari ecclia. Pri
e qn dubitat utru fuit cosecrata
an no. qn no apparet aliq scpta
d hoc i libris ul i instrumto l in
tabula marmorea ecclia n appet a
liqs testis d uisu l auditu. qz qli
bz pdcarz pbatonu sufficeret. ¶ It
aliud casus e. si sit eccia ita q sit
destructa pp obustioez ita q sit de
cruftata. ¶ It alius casus si e fu
data l ostructa de nouo ul repata
sine ex eisdez lapidibus sine ex alijs.

De recociliatoe ecce. xxxvij.

Propter homicidiuz ul adulteriu
dz ecclia recociliari. Sz re
cociliare pt diocesanus p se ul aliu
ul p sacdotes siplices. i. q no
sut epi cu madato epi. Sine
aut madato no pot eere recocia
liari. ¶ It si ecclia n cosecrata
alicui polluta fuit seie. aut sag
uis effusioe dz exorcizata laua
ri. 7 hoc fieri pt p siplicez sace
dote qn ecclia polluta e sagui
. i. sanguis effusioe. hoc itelliga
qn fit pp cotentioez ul discordia
no demo. dica l leui. ut si qs fo
te du cotendit cu alio i ecclia
ipetu i co fco excoriet cu aliqtu

lu ungue et saguis fluat mani
qn ille q hoc facit no facit pp pro
situ effundendi saguinez. ¶ It si
lapide l ligno cadente de ecclia as
occiditur. ul furiosus se papitauit
aut ictu pprio se occiderit de bn est
ecclia recociliada. ¶ It si qs in
ecclia uulnaret ad mortez 7 postea
moriat i domo sua ibi dz mortu
us ubi fuit ca sue mortis. De po
lutioe seis. xxxviij.

De pollutoe seis uiri 7 feie, utru
q tua sit fornicatio l adulterio
7 pp pollutoez cu i sonis factaz\ no o
portet ecliaz recociliari. Si aut
debitu uir reddat uxori. l e cotra.
uxor uiro aut cu plis ibi e men
cognicit. debet ecclia recociliari. 7
pp uiciu sodomiticu ibi ppetrac
tuz. Sz pp occultu. i. priuatu no
dz ecclia recociliari. sz pp maife
stu. ul qn publica fama e de hoc
vel alter eoz publice cofitet d cri
mie. Unu si sacdos sciat ecliaz ui
olatu ex aliqua causa pp ofessioez
ul alio m ex quo no e maifestu
iter ples nichilo offm faciat i
ecclia. ¶ It sacrdu e q si manat
sanguis de naso ul de digito. l a
lio mo du mo no ueiat ex ira l
rumore. pp hoc n est ecclia cose
crada n dz recociliari. ¶ It ppt
Altaris motoez. l msc altaris de
structioez n dz eee recociliari sz al

consecratio

tur tamen quia alia est altaris alia est
ecclesie. Quod autem dictum est de mensa intellige
sive fuit destructa penitus sive eno
rmiter fracta mota vel fractura que stipi
ti adhereret. Stipes dicitur lignum vel
minus cui iungitur mensa vel lapis
consecrantur. Nam in illa persisti connectio
ne intelligitur de consecratione altaris.
¶ Item tovalee et paramenta que tenet
sacerdos ad missam vel ad aliud of
ficium ecclesiasticum et corporalia non
debent converti in usus laycorum. Sed quando
pre vetustate debent comburi et cineres
recondi sub pavimento vel aliquo tuto loco
et honesto in ecclesia ne pedibus introe
untium conculcentur. ¶ Item corporalia
non debent ablui per feminas. sed per
clericos honestos. et teneantur semper mun
da et alba. Alioquin graviter peccant
qui hoc non faciunt. Sunt enim honestiora
omnia linteamina in quibus corpus christi im
mittitur quam tamen munda in sua mensa
occurrerunt.

Quotiens possit in die celebrare sacerdos. xxxviij. capitulum.

Nota quod non debet sacerdos ce
lebrare in die nisi tamen unam
missam. videtur excipi a regula sex
casus. Unus est in natali domini in quo
potest cantare tres. Unde cantare potest
duas in aliis diebus sequentibus. Unam
pro defunctis et aliam de die si fuit
necessitas. Item propter necessitatem peregrinorum
et infirmorum et nuptiarum. Ita tamen
quod numquam celebret ultra duas
propter aliquam necessitatem vel aliam causam. vel
adulationis vel cupiditatis. quia
tunc peccaret mortaliter. Sed numquid
potest sacerdos cantare missam pro
denariis. Dico si tenetur ad hanc
missam ex officio. vel ad exequias mor
tuorum. si ad petit. est symonia. ex
officio tenetur cum licet recedit. a pa
rochianis non tamen possit. vel
alio modo de ipsa ecclesia. Sed celeb
rata una missa quam celebrat sacerdos pro
pecunia vel aliquorum adulatione non
credet damnationem nisi in predictis casibus
vel esset ita tenuis in redditibus et
aliis quod sacerdos non inde victum haberet.
Sed principaliter pro pecunia numquam debet ce
lebrare. ¶ Item de exequiis mortuo
rum faciat ut est consuetudo. Sed potest
cantare ad hanc missam in nocte si
ve ante matutinum. vel post. Respondeo quod
peccat mortaliter qui facit hoc. nisi fa
ceret propter necessitatem ut si esset infirmus
propter mortem. et non haberet eucharis
tiam sacerdos quia forte posset mori si
ne corpore christi. ¶ Item quod dicitur si quando
species vini cadit post consecrationem cor
poris christi et sanguinis. hoc est post illa verba.
hoc est enim corpus meum. super pannos al
taris. vel corporalia. vel alibi. Respondeo.
Si per negligentiam aliquid de sanguine
stillaverit in terram lingua lambatur et tab
ula radatur. et si non fuit tabula non
conculcatur locus ille id est caedit.
et bene indecenti. et igne consumetur et
cinis ponatur in sacrario vel iuxta al
tare si fieri potest. et sacerdos xl. die
bus. Sed si super altaris linteum stil
la ceciderit quatuor diebus peni
teat. et linteamina super quibus stilla ceci
derit sanguinis tribus vicibus abluantur
calice supposito. et aqua ablu
tionis sumatur. et si bene sumi non
potest ponatur in sacrario. ¶ Item de il
lo qui evomit eucharistiam si la
icus est. xl. diebus peniteat. Cle
ricus vel monachus vel presbiter seu diaco
nus. lx. diebus peniteat. Si propter in
firmitatis causam evomuerit peni
teat vij diebus. et sumat iterum si
possit discerni. et quod remanet in
sacrario recondatur quod est iuxta al
tare. ¶ Item provideat se sacerdos
in pascha quod non nimis conficiat et
ultra modum corpus christi ne supersit post
pascha et putrescat quia renovari
debet omni mense et aliquando refundatur per totum
annum. Sed si superest tantum quod non
possit distribui in pascha servetur pro in
firmis quod sufficere possit per unum
mensem vel per duos ad plus. Et si ad
huc superest id est superfluum est. ipse sacer
dos quando celebrat privatim non
corpus ipso recepto sacrificio imme
diate antequam purificet potest reci
pere. x. vel. xx. hostias consecratas. et
sic potest ipse consumare in pluribus vi
cibus. Si vero dicat quis et consulat quod
potest dari pueris quod puri sunt et
sine peccato. Dico quod non debet da
re illis qui non cognoscunt aliquo tempore.
et si puer est xij annorum vel xiiij tamen
dicendum est quod non sit in peccato. et ita non modo
tamen tutum consilium sed dubiosum. ¶ Item
consulo quod sacerdos ita purificet sump
to sacrificio cum vino calicem et sum [illo]
at illud postea cum vino digitos super ca
licem abluat et iterum sumat illud
ut debet et semper respiciat dilige
nter in calicem si alique reliquie re
manserint quia non remanet ita pa
rum quin sit totus christus ibi. postea
digitos cum aqua abluat in va
se puro et mundo quod ablutio in
sacrario ponatur. Et quando sacerdos
duas missas celebrat sumat
totum sacrificium prout potest suggerit.
postea ponat in calice vinum et pu
rificet cum vino illo calicem et
illud vinum in alio electo ponatur
et facta missa totum sumat cum pu
rificatione. vel possit dare cuidam
puero. et talis modus in secunda missa debet.

De perplexitate xxxix capitulum:—

Pone sacerdotem indutum ad [fuisse]
missam et pervenit iam ad
illa verba. hoc est enim corpus meum.
Tunc occurrit conscientie sue aliquod
mortale. si procedat peccat mortaliter
conficiendo et sumendo. quia iudicium
sibi manducat. Si non conficiat
et se conficere fingit id est sacrificare
grave scandalum generet quia videtur quod illu

Dere deo et ppl'o. Si uo ex toto di
mittat magnu scandaluz gnat' 7
ita uidetur p plerus. Quid ergo
faciet. Solutio. q' peniteat cote
ratur et doleat. 7 q' ita tarde pri
tet. 7 pponat ofiteri 7 faciat sic
et finiat. **Ubi mois excoicatio**
isligat'. xl. capitulum.

Licet multi sit casus dicti soli
ad sacerdotes parochiales oc
1 to notios. Primus e cu qs cado
2 i h'esiz iaz dampnataz. Ali' cu qs e cre
des. 7 receptor defesor l' fautor h
3 reticoz. Ali' cu quis uberat cleri
cuz. monacu ul' ousuz l' monialez
ul' alia p'religiosa. 7 hec pena exte
4 ditur ad osentietes. Ali' cu qs i
facit collectas 7 exactiones i cli
cos 7 ecclias si admonit' n' uult
5 desistere. Ali' cu quis icedit ecc'
l' frangit. l' ictus comittit aliqd eno
me ac turpe rapiedo corp' ex fo
te destruendo altare frangendo l'
cruce. l' silr. Unu si q's fumaret libruz
de ecclia ul' toaleaz ul' aliq' re tpra
lez no excoicat' e ipo iure. sz e exco
6 municad'. Itē cu defert arma fer
ruz galeas l' lignamina ul' naue
7 sarracenis. Ali' cu qs aliqui monac
canonici regulares archidiaconi
diaconi ppositi plebani 7 curaz
hntes psbiteri leges l' phisica au
dientes n' i infra duos mses desisterint
i. cessauerit s' ipo iure excoicati.

Itē ali' cu quis coicat cu excoica
8 to icrimie ipendendo ei auxiliu
et fauorez 7 osiliu i crimine illo de
quo e excoicat'. tc e excoicat' eade
excoicatoe maiori. Intellige q' q
pdictis mois deliqt e excoicat'
ipo iure. Itē circa articlz illuz
cu qs uberat clicu e excoicat' ipo
iure. hoc fallit i vij casib. Pri 1.
mus qn cu bono zelo. 7 intoe
correctois percutit cliciz. ut mag.
7 platus. ul' pr filias ul' ppiq'
aut cu deuotionis. l' offialis uel
clici seniores cu iocosa leuitate
Itē cu qs iucit clicuz turpiter 2.
agentez cu uxore l' matre l' filia
sua cu ionitu cu repellit. sz si p' ac
tu illuz iucit clicu 7 percutit euz
excoicat' e. Itē cu ignoranter e 3
uz ee clicu. Itē cu iucit eu esse 4
i apostasia. i. q' n' portat tosuraz
l' habitu clicalez p' admonitoez
epi s' fraz. Itē cuz facit se mili 5
tez. l' ohit matrimo cu uidua 7
hijs casib n' incurrit i excoicatio 6
ez q' percutit clicu. Itē sacdos l'
magr' l' ali' maior percutit clicu 7
sz cuz ira nuqd erit excoicat'. di
co q' n'. Si faciat ut corrigatur.
Itē siqs iucit clicu cu uxore 7
l' filia ul' i aliq' de pdcis. no age
tez sceaz sz a plexante 7 osciila
tez. Ro q' si percutit no e excoi
catus.

4 **Excoicat' p percussioez clici n'**
pot absolui nisi a papa uel
eius nuncio l' legato. pt' i octo casib'

Pri' e i articulo mortis si hostia
ri alicui potentis l' magistrat'
credit modiz i pacienddo si ui
maioris moriendi uberet. l' regula
ris regularez. itē silr. Itē si fuius
eet p p damnu do sui nisi eet nimi
et enormis iniuria 7 excessus qd
p p tollerandu scandalu eet ad se
dez aplicaz remittendu. Si sit ifir
mus ul' paup suel ipubes. i. mi
nor xiiij annis. l' senex ul' ex ni
mia debilitate. In istis octo casi
bus pot uberas clericu absolui ab
epo suo. Aliqs excoicat' exco
muicatoe maiori qz uberunt
clicuz pea ostitut' i articulo mo
tis absoluit' a suo sacdote q pote
uz absolue cu necessitatis pea iste a
h bsolut' oualescat seu uberat' qrit
si excoicatio redit ieuz ut p'use
rut. dz q' no qz no reuiuiscat ex
coicatio semel extincta. Sz qn sa
cerdos absoluit cu i tali articulo
debet facere euz iurare pcepta eccli
suare e. 7 tc debet ei pcipe q' cessante i
pdicto necessitatis l' ifirmitatis
accedat ad sedez aplicaz l' ad ei
nunciuz. l' ad suu epz si ab eo e
sz excoicat' aliqua cu sup ma
datu recepturus. Alioqn si no
llet accedere n' obedire tc dz
excoicari a qua excoicatoe n'

pot absolui donec satisfaciat
prout debet 7 restituat put te
netur. **De irregularitate xlij c.**

Reunt tenicas q' si aliqs excoicat'
celebrat diuinu offiu in
ecclia dicendo horas cu alijs
l' eplaz l' euangliuz 7 mlto plus
si missaz ipe tc excoicat' est ex
coicatoe maiori. Itē si suspensus
e ab offio l' itdcis effiat' irregla
ris 7 no pot absolui n' a pp. Sz
si e excoicat' excoicatoe minori
et celebrat no icurrit irregula
ritez. Itē reprobanda e consu
etudo quorudam simpliciu qn ex
coicant aliquem utitur hijs u
bis denunciamus talez excoica
tuz. 7 qn absoluut dicit. Abso
lutoez 7 remissioez tc. Sz debet
dice qn excoicat. excoico talez.
ul' suspendo si e clicus ab offio.
In absolutoe uo dicat. Aucto
ritate qua fungor absoluo te a
uinclo excoicatois. l' sic. absoluo
te ab oi excoicatoe. Et no q' si
plex sacdos pot absolue a mino
ri excoicatoe q contrahit' pticia
pando cu excoicatis. In absolu
tioe uo dicat. auctoritate q fungo.
Absoluo te ab oi excoicatione
vel sic. Absoluo te ab excoicati
oe qua ligat' es pro tali fco. l'
a tali iudice. Sz qn absoluit
a minori qz pticipauit quis

[illegible] ... linos
[illegible] q[illegible] ligit .i. bonu
[illegible] nis **De pena**
n̄ obseruātibꝫ excoīcatōez viiij.

S[illegible] n̄ obseruat excoīca
tionē dz, depom si hoc cō si
lit. ¶ It si aliqs offiñ t suar
[illegible] q ī iuste sit excoīcatꝰ
ꝑ ista cōtēpta rapit eē excoī
catꝰ iuste. ꝛ sic de iniusta sn̄ia
fiat iusta, q̄ [illegible] ad se. **De pe**
44. **q̄ isfligitur participanti cū excō.**

S Eqꝰ qua pena seruatur
ꝑticipantes cū excoīcatis
Circa hoc distingue q̄ aut il
li cū quibꝰ isti coīcant .i. ptīcip
ant sūt excoīcati cū oībꝰ suis
fautoribꝰ [illegible] coīcantibꝰ sibi
s. crimine [illegible] loqndo [illegible] filiis. ꝛ
tūc erit [illegible] excoīcati excoīcatōe
maiori. aut est excoīcatus sīpl
nō nōiato aliquo d' fautori
bꝫ l' filiis coīcantibꝰ. ꝛ tūc si coī
cat cū [illegible] crimiose ī crīme ꝑ q̄
excoīcatꝰ ē puniat ut diri q̄ꝫ
sit ī eade sn̄ia. Si n̄ coīcat tm̄
cū criminoso n̄ ī crīme sꝫ ī ōsl'
[illegible] us sil' loqla [illegible] .i. ꝑ
qn̄ stat ad offīn ul' ad mīsaꝫ
īcurrit ipo iure ī excoīcatōe
minorē. Vn̄ v'. Si ꝑ delictis
os. anathema q̄s efficiat. Orac.
uale coīo m[illegible] n̄sa negatur. Et
hoc ē loq[illegible] cū excoīcatis. Ora
re .i. stare cū eis ad diuinū of
ficiū. Vale .i. salutare eū. Cōmu
nio .i. cōedē. ꝛ bibere cū eis. ꝛ in una
mīsaꝫ. Excipiunt aūt ni q̄nq ꝑ
sonarū q̄ possūt secure coīcare
cū excoīcatis .i. ꝑticipare ca
dē tm̄ nō ī crīme pro quo sit ex
coīcatꝰ. ¶ Primo. vxores. filii. ꝛ
filie [illegible] suu ꝛ ancille rustici ser
uientes. ꝛ qui ignorant eē ex
coīcatos. ¶ It ꝑegrinus .i. uia
tor cū īt'ū excoīcatorꝫ uene
rit ī crīe n̄ possit ul' n̄ hnt
[illegible] emunt. Qd dēm ē de filiis
Intellige si sīt ī potestate pāris
Si a' erant mancipati tanq̄ ext'
nei tenēt' prcz uitare excoī
catū. ¶ It de vxore. Si uir ex
coīcatꝰ inuitet uxore ad come
dendū nō pōt uxor cōedē cū
excoīcato ī eade mensa pōt m̄
talia mīsa cōedē deuota amisa
excoīcati. Ita q̄ mūto diu ꝑ
sit diuise mense ī eadē dom
l' q̄ n̄ coīcaret ī simul. ¶ It Jiu
dices q eint obligati dō excoīcato
ꝛ stricti antq̄ eēt excoīcatꝰ dō ex
cusātꝰ. Fructꝰ dō suo ut ꝑmisi
rit ꝛ nō ultra. ¶ It si sit ꝛ sanc
nei [illegible] forte q n̄ hnt al
iun uiuat si ab eo recederet. ¶ It
eade uiui causꝫ legitimū ul' gn̄a
lez ī quo qlibet pōt loqui cuꝫ
excoīcato. de correctōe q̄ ꝑtinet

ad ipaꝫ excoīcatiōe ul' aliter. ad sa
luteꝫ aīe sue. De istis oībꝫ dant'
isti u'sus. Vtile. lex. humile. res
ignorata necesse. Exposito u's'
Vtile .i. utilitas corpis ꝛ ipi' excoī
cati. Vt cū q̄s loqtur cū excoī
cato de his q̄ ꝑtinet ad salut
aīe sue. Lex. ꝯiugii excusat cō
iuge suaꝫ. ꝛ vxorez. humile .i.
humilitas ī sub[illegible]. Res ignora
ta .i. ignorantia ꝑ babilis qz n̄
sit q̄ ille excoīcatus. Necesse .i.
necessitas ī ꝑegrinis ꝛ uiatoribꝰ.
Queritur si peccat mortalit' q coī
cat cū excoīcato ī casu nō cōcesso
.i. n̄ ī p̄dictis casibꝰ. Dic ma
gister Raymū' q̄ sic. si facit' ꝑticipa
ptē cū eo .i. qz bn̄ scit ipꝫ ee
excoīcatuꝫ maxime si monit' fu
it sic dic. Et nō q̄ excoīcatꝰ pec
cat qn̄ iungit se cū aliis .i. sic co
ueriat. ꝛ plus si ī ecclia stanet ad
offiīn. Imo d' idez magr q̄ nllo
tpe dz intrare ecc'iaz excoīcatꝰ. Sꝫ
hec sua opio est nimis rigida
ut alii magri dicūt. ¶ It. sic'
coīcat' intrat eccl'iaz utrū oēs ten
antur exire dico q̄ sic. l' debent
procurare q̄ ille exeat si possit.
¶ It utrū sacerdos idutus ad
missaz sil' tenet' exire. R'o. si
ē manifestus dz ipꝫ monē q̄
exeat plīce. Si uō nō uult exi
re [illegible] dūz ī cohauit uba q̄
confitentur [illegible] dōmine.
Si uō ī cohau[illegible] ꝑ[illegible] it
ecclia ꝫ excoīcat' ul' [illegible]
uꝫ que ꝑ'us nō [illegible]
sit ī ecclia ꝑcedit. ¶ It ad [illegible]
aꝫ qoez dico. q̄ dic' excoīcatꝰ
pōt ꝛ dz dicē horas ex ecclia
ꝛ ī silentio orado. ¶ It si sit occul
tus excoīcatꝰ .i. ꝑnāt' uitari ī
occulto ꝛ n̄ ī publico. ¶ It si sit
cedos sciat aliquē excoīcatū ꝑ
ꝯfessioez nullo mō dz uitare
sꝫ ī occulto ul' secreto debet eū
admonē. Si aūt dicat sacerdos'
q̄ nō sciat ī ꝯfessiōe sꝫ ex m̄
priuate seu occulte debet eū
uitare sacerdos ī occlto. In mani
festo uō no n̄ sciret ipꝫ pu' excoī
catū tūc tenetur eū uitare ubiqꝫ.
¶ It nō si sacerdos sacrista ul' cā
tor ul' q̄ciqꝫ hēt curaꝫ ecc'. zelo
deuotiōis eiicit de sua imo
nibꝰ ꝯstitutos leuit' cū correctō
nis pauissent n̄ sit' excoīcati. ꝛ h'
faciunt qz turbat diuinū of
ficiuꝫ. It dicat leuit' q̄z si gñr
.al' eēt ꝛ posset ī cure ī excoīca
tōeꝫ. **Nō q̄ sūt plures casus ī ꝑ̄ei**
cadit ī excoīcatiōez ī iuriis clicis
n̄ uiberet cū l' ipꝫ. xiv. caplm.

N Ota q̄ si ī cludit cū ī do
mo claudendo s hostiuꝫ
ul' ponendo ibi armatos ad ca
piendū cuꝫ si exiret de domo

¶ It si qs iuenit cū ima s. clici
et accipit equū p habenas l'alui
silē. ul' rapit aglm selle ut sic ca
dat iuitus l'descendat. l'ꝯ nō tā
gat eū ī aliquo s; minis et ter
roribꝫ fugat cū ima stare ul' in
uno loco ī itanē ul' fugant cū ire
secū; quasi captū. Jstos oēs doc
tores coīt' sentiūt ee excoicatō
¶ It si qs iratus ueit ō clicū ele
uato pugno ul' iubret hastā a
ut ēsez sup caput eius ul' silē nō
iadit ī canonē. i. nō ē excoica
t. ꝗ si fecissz aīo irato. ¶ It si il
lidat clicū credēs q' sit laicus q'
forte n̄ portat hitū; clicalez n̄
iadit ī canonē. i. nō ē excoicat

Qs possit cōferri ab exciā tpr̄e
gnāl' īt̄dicti. xlvj. capitulū:

IN gnāli īterdco debēt ista ꝯ
ferri. s. baptisma puulorū
p̄nie morientiū; g. nō sim' ꝯ
trā qd; dicit q' ī sanis dan
da ē. q2 nlli neganda ē pnia. p'
ī eps puulos baptizatos ꝯfirmē
¶ It morientibꝫ si digne penitē
āt p't dari eucharistia. i. corp'
xpi. ¶ It pōt semel ī ebdomada
tpr̄e ītdci nō pulsans campan'
uoce submissa Januis clausis
excoicatis et īterdcis expulsis
ec. in' p't missā celebrarē cū
ꝯficiendi corp' x'. qd detur moi
enti ī p'nia. ¶ It q' clicū dece

dētes q̄ bn̄ fuauert ītdcm ia
mitio ecce sine p'salloe campa
nar; cessantibꝫ sollēnitatibꝫ oibꝫ
cū silentio tumulet'. i. sepeliat'.
¶ It ī ꝯuētualibꝫ ecclīs ubi fu
erit p'lēs clīa posse biui ꝯ biui l'
simul' tres ī ecc̄ horas canonicas
lege īta Januis clausis excoi
catis ꝯ īterdcis exclusis uoce sb
missa q' ex̄ ecclīaz nō possit au
diri. ꝯ p hꝫ p; q' excoicatis ul' īt
dicti nō debēt offiū audire ex̄
ecclīaz n̄ horas a sallerare ¶ It
pōt dare pniaz peg'nis uolēntibꝫ
peg'nari ad scm̄ Jacobuz ul' ad
ad alios scōs ecaz ī ecclīa ītdcā
Et pōt sacedos bn̄dicē baculos scāl
sellas et peras. ¶ It nō debent
audire diuia offiā tales pegni
q̄ sūt de terra ītdcā eūdo p
uiaz n̄ redeūdo s; possūt ora
re ī ecclīs ꝯ offerre oblones
q̄s debēt in ecclīa ad quā tendi.
Si aliqui dicāt ꝯtrariū hec tn̄
bnignior opio ē. ¶ It nō q' sentā
excoicatois n̄ suspendit' p sequēte
appllatōez et ē triplex rō. ¶ Pri
q2 ligat xps a quo nō pōt aplla
ri. Johēs Crisostō' sup' eos aurī d.
Nemo cōtemnat uincla ecce q2
nō ē hō qui ligat s; xps. q hanc
potātez dedit hoibꝫ ꝯ ipos fecit
digs tanto honore. ¶ Scdā rō
ē q2 excoicatio trahit secū exe

cutionē. Tertiā omitto. ¶ Itez
nō q' excoicatus nō p't eligi nec
ē bn̄ficiuz cōferri. ꝗ suspensus
n̄ p't eligi. nec bn̄ficiuz exercere.
¶ It teneas q' licet liberās cli
cū ī imicabilr' cōponat cū clico
liberato et reualet. nomī tā
q' excoicatus ē ī mamous et
si iter arripuissz eundi romaz
ad curiaz. Jtez si nudiuz ē ꝯnū
tiatus excoicatus. ¶ It nō q'
ī articlō mortis pōt absolui
a quacūq; excoicatōe teneat'
a simplice sacdote. Si tn̄ nō fu
erit absolutus et Jta morit'
Si apparuerit ī eo signa ꝯtritō
nis potit absolui p' mortez. ad
hoc ualet unus testis de signo
cōtritionis. Ualet ꝗ absolutō fa
cta ut sepeliatur ī loco sac. et ce
lebretur missa pro eo ꝯ fiāt s spū
alia suffragia Licet sufficiat sit

De penitentia utilia ponā. xlvij.

PRiō qd sit pnia. Pnia ut
ait Ambro' ē mala p'tita
plange' ꝯ iterū plangenda nō
cōmittere. Hoc ē dicē. q' bn̄ cō
tritus. i. hn̄s dolorez de pc̄tis
cōmissis p'titis ꝯ firmit' pponat
dicēps. nlluz peccm cōmitte. qa
dicat Aug. Jnanis ē pnia quā
sequēs iquinat culpa. ¶ Itez
ysidor'. Jrrisor ē ꝯ nō penitēs
qui adhuc agit qd peniteat.

De ꝯtritione. xlviij. capitulū.

COntritio ē dolor pro pctī
assūpt' cū pposito cōfitēdi ꝯ
satisfaciendi. Utruz cōtrtio sola suf
ficiat sine cōfessiōe. Rō q' nō. ubi
pōt h'ri ꝯfessio. s. q' penitēs hēat
copiaz sacdotis ꝯ noluit. i. nō
sufficit cōtritio sine cōfessione
S; ubi n̄ p't hr̄e sacerdotez suffi'.
¶ It d; cōfiteri suo ppo sacdoti ꝯ
nō alieno sine licētia ppi sacdo
tis. cū ille nō possit alr' eū; nec
soluē nec ligare. Jn qbꝫ casibꝫ pos
sit sacdos pochiā alti dare pniaz. 49.

PRimō si mutauit domi
cilui. i. si iuit ad stādiuz ī
sua parochia ¶ It si ē uagabūdꝰ
. i. q2 uadit p mūdū discurrēdo
¶ It si petijt ꝯ optinuit licentiā
. i. huit a suo sacdote q' uidebat
ipitū. i. nō sufficiētez uolēs ire
ad aliuz discretiū. l' qa arripi
ebat longū iter ul' petebat li
cētiā alteri ꝯfiteri. ¶ It ī arti
mortis ¶ It peg'ni possūt cōfi
teri ī uia de pc̄tis q' cōmisūt
ī uia ꝯ etiaz que p obliuiōez n̄
fuerūt cōfessi pprio sacdoti It
ī articlō mortis p't ꝯfiti laycis
s; n̄ tenet'. q2 n̄ ē papti. ¶ It
venialia n̄ tenetur qs cōfiterj
s; cōsulo q' oiā cōfiteat'. d' qbꝫ
hēt memoriaz q2 ea' cōsequitur
p eo; remissionez. Uenialia st
omnia que n̄ sūt mortalia.

Et cogitare oia uenialia pctã et
mortalia nõ ẽ facile. Sz aug.
ita docet. Mortalia sũt sacrilegiũ
homicidiũ. Adulteriũ. falsum testimoniũ.
Rapina. furtũ. Vsura. Supbia. q̃
quã sit mortale difficile ẽ scire q̃z
nõ sp̃ ẽ mortale. Inuidia hoc est
odiũ. et cũ uult si possz nocere
alijs. Ebrietas si sit assidua. scilicet
cũ bñ cogitat uinũ ita q̃ bñ
bibit et q̃ credit iebriaui tñ in
ebriãdo se pctãt mor. Sz siqs
querit q̃t sũt mortalia. dico q̃ sũt
innumerabilia. Venialia sũt. l. ex
cessus ult̃ mensurã et mod̃ i cibo et
potu et cibo. i. nimis tacere et loqui
quã ẽ tacendũ. exasperare pau
pez. Tarde pp sõnuz ad ecclia
uenire. Cognoscere vxorẽ pp solã
ũplis. ul' cũ p̃creãdi filios. Tarde
uisitare ifirmos. l' carceratos. tã
de reuocare ad cõcordiã discord̃.
Exaspare nimis uxorẽ. nimis
blãdiri filijs et familie siue adula
ri. nimis sũptuosa cibaria et
delicata dare paupibus et illis
ociosis dicere i ecclia ul' ex. in
mre mltotiẽs sine lib. et puniẽ.
It̃ maledicere. plenũ ẽ. hec sũt ue
nialia et alia innũabilia. It̃ nõ.
penalẽ ostituit. ne ab ecc̃ roma
q̃ dz i ecclijs denũciari et maxie
i cẽ. q̃z papa. pp̃. q̃ salt̃ semel
i ãno p̃q̃ ad ãnos discretiõis p̃ue

nenerit oia pctã sua d̃bet cõfi
teri et sic saltẽ reuenẽt ad mini in
pascha eucharistie sacramẽtũ nisi forte
te de ↄsilio sacerdotis sui ob aliq̃.
cã et rõnabilez ad tp̃s ab eius per
ptõe duxit abstinẽdũ. Alioqn et
noles ab igressu tẽpli arceat. mo
riẽs careat xana sepultura. Vñ hoc
salubre statutũ debet freq̃t in
ecclijs publicari. ne qs ignorãtie
cecitate uelamen excusatõis assu
mat. Ita iacet textus illius ↄsilij. et
pp h' dicit sapientes q̃ pctãt mor
q̃ hoc p̃ceptũ nõ obsuat. hoc itelli
ge post q̃ i ecclijs ẽ sepe denũciatũ.
It̃ dz Sacerdos sepe monere et p
dicare ppl'o q̃ nulli dabit corpus
i pascha nõ ↄfessis fuit. et notet i sua
mẽte illos q̃ nõ ↄfitentur. et pea ipsi
sca nõ det eis corp' x'. q̃z sacerdos co
gnoscẽ multi pctõris sui. De sa
tisfactione. l. capitulum:-

Non q̃ satisfactio ↄsistit i tib'
s. i orõne ieiunio et elemosina.
Orõ ualet ↄ supbia. Ieiuniũ ↄ
cõcupiscẽtiã carnis. Elemosina ↄtra
auariciã. Carnis maceratio ↄsi
stit i q̃tuor. s. Orõib' ieiunijs ui
gilijs et flagellis. sui scilicet emo
nitã. Nõ q̃ i pmo adulterio
fornicatoe homicidio et ceteris crimi
nalib' maijs seu mortalib' pctã
septenis ẽ pnia iniungenda et hoc
statutum fuit ab ecc̃ et a scis patrib'

diffinitũ. Sz hodie laudiz sace
dotis arbitriu pene satisfactois
taxant̃ cõsiderãtis criminu q̃
titatez et qualitatez. et p̃s dignitatez
et offiñ paupertatez et i firmita
tez seu debilitatez cõplexionez
cõsuetudiez societatẽ lacrimas et de
uotiõez. It̃ regiois et tpis quali
tate. Verũtñ licet p singlis pctis
sit statuta pnia septenis. magis
l' minus debet i pona ut maio
ritas et minoritas hoĩuz exposcat
cũ circũstãtijs ut patet i sequẽ
tib' ab ista regla q̃ dicit q̃ pnia
septenis dz i poni p quolz mo
tali excipiũt plẽs casus i quib'
pp pctãis dignitate l' doluz et
enormitatez i poit maior pnia.
Presbr' si fecit fornicatõez debz
agẽ pniaz decez ãnoz. Sz q̃dã
itlligũt de fornicatoe talis pe
na ẽẽ i ponẽda l' de adulterio. ul'
de icestu qd uerius esse credo.
Fornicatõ ẽẽt qñ cognoscẽt so
lutã carnalr' que nõ h't uiruz
Adulteriũ qñ cogñsat illã q̃ h't
uiz. Incestus qñ cogñscit cõsã
guineaz l' affinez. Affinis ẽ q̃
attinet uxori sue. It̃ icestus
dz cũ aliqua monialr. It̃ si
psb'r cogñscat filiã spũalez quã
baptizauit ul' tenuit ad ↄfir
mationez epi. l' et que fuit s
cõfessa sua pctã dz agẽ pni

cz. x. annoz s. et debet depo
l' debet pegnari. pea debet intra
re religiõez l' monasteriu ubi pctã
sua d'ploret. It̃ uiciũ sodomiti
cũ ẽ grauiũ et excecrabili' oib' alijs
vñ quiq3 tale factũ exercuit i' hoiez
et fcia3 nõ ordiatẽ et ↄ uas ↄ
bitũ. ↄ nãz et uiciũ sodomiticũ
iudicat̃. It̃ matricide debẽt
penitere. x. annoz. Vxoricide i po
nitur adhuc grauior pena q̃z
hoies proptores sũt ad occidẽdã
vxores q̃ matres. It̃ homicidio
casuali i ponẽda ẽ pnia. v. ãnoz
hoc ẽ qñ aliqs occidit hoiez la
pide ul' ferro. nõ uolũtate sz q̃z
nõ bñ se puidit. It̃ pone q̃ sa
cerdos h't aliquos parrochiãos sur
dos et mutos et furiosos et siles. et
scit eos ẽẽ i pctõ mortali dz eos
iduciare ad ↄtricõez p sig. mu
tos et cecos et alios illis et oib' a
lijs mois q̃b' meli' pot. et faciã
fieri orõez i pplo et q̃ oret q̃ d's
illustret et illuiet corda coz
ad pniaz. It̃ sic absoluc̃ q̃
nõ ult abstinere a pctis. sz nõ
forte ab uno mortali sz a plib'.
It̃ q̃ dolet de pctis pt̃itis. sin
ult abstinẽ a futuris. sz cuz ult
abstinẽ ab oib' et dolet de comissis
et ↄfessus ẽ oia gñali' tñ dicat
q̃ pp laborez ul' debilitate non
uult satisfacẽ et pot. qd faciet sa

cerdos. Ro. debet sacerdos cu indu
ce ut habeat aiuz paratu ad oez sa
tisfactioez ostendendo ei multitudi
peccato qt et qta bona amisit pp
illa peccata. que oia recuperabit per
pniaz. Ostendat et qtaz penam
sustinuit Adaz et totu genus hu
manu usqz i fine seculi qz gu
stauit de pomo uetito. Sz pro
uno peccato qz semel preceptu pti
uit tata pena e ei iflicta qd de
te q tot et tata fecisti peccata et
toties fregisti dei precepta et toti
ens deus a te fuit offensus. Et
alia possunt dici pla. Si no potest e
uz iducere ad hoc. iponat talez
satisfactioez cu uoluntate sua qz
possit portare ne frangendo pni
am grauius peccet. Item pp iuitiam
transgressioez et obediaz qz faci
le rumpunt hoies pniaz eis in
iunctaz: et io ul nulla iponat sa
cerdos penitenti sub precepto. Sz co
cedat ieiunium Et si uidet nimi
gue q faciat elemz. et alia iiu
cta p mutare. Item caueat sac
dos ne faciat penitente iurare
ul promittere q no faciat tale pec
catuz. et q no faciat uotu de ho
ul de aliqua pnia facienda Suf
ficit q dicat q habeat firmu pro
situ q n faciet amodo aliquid
mortale. Ad q ualet opa de ge
ne bonoz. i. q fiunt i mortali pcto.
.lj.

Utrum licet homini bona facta in mor
tali peccato no ualeant ducere
te ad uitaz eternaz optinendaz. ta
ualent eis ad tria. ul ad aliquod
istoz triuz ad minus. Primo
ad supplicium ifernale substinendu. Item
ad psperitate habendaz. Tertio qz aius
eius illuiabit corz eius ad pniaz. Item
ualent ad alia duo. s. ad satisfa
ctioez bonoz opuz et ad usuz. Item
credendu e q diabolus n haberet
co tantaz potestatez qtaz habet si co
tinue mala exerceret qd pz exeo
qd refert Gregorius. i dyalogo de iu
deo q muniunt se sig crucis et
io demones n potuerunt ei dem
nes nocere immo q primo eu iue
nit retulit maiori. Inuenimus ua
uacuu sz signatuz. Item qri
tur de illo q facit pniaz i peccato mor
tali. Dico q satisfacit qz mortua
sunt opa que facta sunt i peccato mortali
Sz minor pnia e sibi iniugen
da q si no fecisset pniaz. Item
aliquis fuit confessus de uno peccato et
n de alio et satisfacit pro uno.
et n de alio. dico q tenetur iterz
ad confessioez et satisfactioez o
mniu. Impossibile e eciaz unu
peccatuz dimitti n oia dimittant
Item aliud qd consueuit qri. utrum
bona acta i caritate mortificen
tur p peccatum. Dico q opa facta
i caritate mortificantur p consequens

in mortale peccatum Sz si pea sequatur
uera pnia reuiuiscunt. i. uiua
fiunt. Illa aut que fiunt i mortali
peccato nunq reuiuiscunt et si uera
pnia sequatur. An peccata semel
confessa teneatur qs iterz confiteri. lij. c.

Solet etiam queri quatuor casus
i qbus tenetur iterz confiteri.
primus est cu sacerdos suus e ipe
ritus. i. isufficiens cui confessus fuit. qz
de simulacione tenetur penito con
fiteri. Item qn no fuit confessus
itegre. Item cu contempsit satisfacere
Item pro enormitate delicti
qn sacerdos crimine remittit eu
ad superiorez. Item qn uadit ad
nouuz confessorez et recolit se in
certa pniaz Sz si recordatur licet n
fecerit eaz sufficit ei ut dicat pe
nitentiaz iniunctaz et n tenetur re
fiteri si bn et itegre fuit confessus.
Sz tutius e confiteri q no confiteri.
Item ifirmo n est iponenda pe
nitentie qntitas Sz innotescenda.
i. si uiuet tanta esset penitentia
facienda. et amicoz et elemoz
suffragijs pondus pnie suble
uandum. Item si ifirmus petat
sacerdotez et antequam ueniret ob
mutuit et fuit e amens uel
freneticus. ueniens sacerdos de
bet credere testimonium illoz qui
audierunt ipz penitentiam petere
ul sacerdotez. et debet ei genus

potestatis humanitatis et benignitatis ipen
dere absoluendo ipz et recociliando.
Item nota q de bonis factis in
peccato mortali. et de bonis factis
i statu gratie sz mortificatis
p peccatum dantur isti duo usus.
Unde n possunt q mortua nata
fuerunt. Illa reuiuiscunt que
mortificata fuerunt. Utrum ea
q fiunt a uiuis prosunt defunctis. liij.

Ad hanc qonez beatus Gregorius.
respondit et dicit q aie defun
ctoz quatuor modis soluuntur. i. iu
uantur. aut precibus sctoz aut ka
roz amicoz elemosinis aut ieiuni
js cognatoz. i. consaguineoz. Ad
saz questioez. licet multa a sapi
entibus dicantur sup hoc q ualet eis
q sunt i purgatorio nro beneficio
no illis qui sunt i paradiso qz n
idigent nro beneficio. ymo nos
suo. Item n illis qui sunt i iferno
qa ibi nulla e redeptio. Quibus
modis delentur uenialia. liiij. capitulum.

Respondeo q sex modis dele
tur uenialia. s. p dignam eu
charistie sumptioez. Item p aque
aspsioez. et hec aspsio defendit ab
isidijs dyaboli. Item p helemo
sinaz largitione. Item p oronem
precipue dominicam. s. pater noster. Item
p generalem confessione que fit quoti
die i ecclia no solu uenialia sed
mortalia oblita credendu e deleri.

¶ It[em] p[er] ep[iscop]ale[m] b[e]n[e]dictione[m] seu
... oraciones. & p[er] h[oc] delet[ur] uenialia &
p[er] quo[d]l[ibet] bono op[er]e. ¶ It[em] rogas p[er]
co[n]tritione[m] pecc[at]o[rum] & p[er]missio[n]es ui[n]
tibi fi[e]t. S[ed] si sac[er]dos reuelat co[n]fes
sione[m] d[e]b[et] d[e]poni. S[ed] ecc[lesi]e q[ui]u[s] nu[n]c
... inimicitia[m] de eo q[uo]d au
diuit i[n] co[n]fessio[n]e q[uo]d fac[iet]. R[espon]so q[uod]
d[icitu]r dic[itu]r q[uod] nich[il] sc[ir]e sat de hoc,
q[ui]a n[on] sat ut ho[mo]. S[ed] sat ut d[eu]s. Si a[u]t[em]
Sac[er]dos i[n]diget [con]silio ut q[ua]n[do]
facit co[n]sule[re] i[n] p[eniten]cia p[otes]t pet[er]e [con]sili
u[m] n[on] nominando illu[m] a[li]quo
qui [con]fessus e[st]. **Casus utiles .lv.**

PRio querit[ur] q[uo]d remittat sa
c[er]dos i[n] p[eniten]cia. ¶ It[em] utru[m] fiat
re[m]issio[n]es eq[ue] i[d est] eq[ua]lit[er] p[er] malu[m] mi
nistru[m] et p[er] bonu[m]. ¶ It[em] ad quid
ualeant re[m]issiones quas faciu[n]t
plati i[n] dedicatoib[us] eccl[es]iar[um] et
[con]ferentib[us] edificatoib[us] po[n]tiu[m] et
hospitalib[us] & si[mi]lib[us]. ¶ It[em] utru[m]
Sac[er]dos possit co[m]mutare p[eniten]ciam
alia[m] p[eniten]ciaris. ¶ Circa p[ri]mu[m]
uide[n]d[um] e[st] q[uo]d op[er]ent[ur] ille claues q[ua]s
d[eu]s [con]cessit sac[er]dotib[us]. No[tandum] ergo
q[uod] claues i[n] hoc loco e[st] s[cienti]a disc[er]
nendi i[n]t[er] pecc[atu]m & pecc[atu]m & potas
ligandi atq[ue] soluendi. S[ed] cu[m] mul
ti sit q[ui] n[on] h[ab]ent ista[m] s[cienti]a[m] q[uo]d e[st]
quo pot[er]it absolue[re]. R[espon]so q[uod]
e[st] t[ame]n una clauis s[e]c[un]d[u]m ueri
tate[m] q[uae] q[ui]de[m] e[st] potas sine ua[ri]
ati[on]o. Dicu[n]t[ur] t[ame]n plures claues, p[ro]pt[er]

plures effect[us] q[ui]s claud[er]e & ap[er]ir[e]
ligare & solue[re]. & i[de]o d[icitu]r q[uod] s[cienti]a e[st] cla
uis q[uia] necc[essari]a e[st] h[ab]enti potate[m] sic lu
cerna i[n] tenebris a[m]bula[n]ti. ¶ Ch[ristus]
plib[us] dicendu[m] e[st] p[ro]p[ri]e q[uod] solu[s]
d[eu]s dimittat pecc[at]a i[n] debitu[m] et[er]ne
pene. S[ed] p[otes]t q[uae]ri. Sac[er]dotib[us] dicat[ur]
Quor[um] remis[er]itis pecc[at]a remitt[un]
t[ur] eis &c[etera]. & h[ab]ent potate[m]. ¶ R[espon]so
dimittunt i[d est] pena[m] t[em]p[or]alem ab e[c]
cl[es]ia i[n]flicta[m] i[d est] i[m]posita[m] relax
ant. i[d est] remittu[n]t claue no[n] e[r]ra[n]
te & pena[m] te[m]poralem i[n] qua com
utauit d[eu]s pena[m] et[er]na[m] ex clau
iu[m] potate relaxat. ¶ Et i[n]tellig[en]
du[m] est q[uod] sicut p[ost] uera[m] co[n]tritio
nem pecc[at]or[um] d[eu]s resuscitat a[n]i[m]a[m]
sicut fecit lazar[um]. & absoluit ap[er]
na et[er]na. Et sic ip[s]e resuscitatur
fecit absolui p[er] discipulos. ita et
nu[n]c p[er] sac[er]dotes Et remittit sac[er]
dos i[n] ip[s]a absolutio[n]e p[ar]te[m] p[e]n[itenti]e,
et satisfactoris ad qua[m] d[e] p[e]n[itenti]a
ip[s]e remanet obligat[us]. & qua[n]
p[ar]te[m] t[ame]n sac[er]dos remittat so
lus ip[s]e d[eu]s nouit. **Q[uo]r sac[er]dos h[o]
mi[n]is d[icitu]r ligare et solue[re] .lvi. ca.**

PRio ligat & soluit. i[d est] ostendit
aliq[ue]m e[ss]e ligatu[m] & solutu[m].
V[n]de d[omi]n[u]s p[er] se p[ri]us lep[ro]so[s] restit
uit sanitati. deinde mi[ni]stris sac[er]
dotib[us] quor[um] iudicio ostend[er]e[n]
tur e[ss]e mu[n]dati. ¶ Sic lazaru[m]
p[ri]us suscitauit. deinde mand[a]

uit discip[u]lis solue[re] suscitatu[m].
Na[m] & si aliq[ui]s ap[u]d deu[m] suscitat[us]
sit & solutus. No[n] t[ame]n i[n] facie ecc[lesi]e
h[ab]et[ur] solut[us]. hoc e[st] p[er] iudiciu[m] sac[er]
d[o]tis. ¶ Sc[un]d[u]s modus ligandi e[st]
cu[m] satisfactio[n]e p[e]n[itenti]e i[m]ponu[n]t. sol
uendi u[e]l cu[m] de ea aliq[ui]d dimittu[n]t.
¶ Terti[us] modus ligandi e[st] qu[ando]
fit p[er] excoicatio[n]e[m]. ¶ De s[e]c[un]do utru[m]
remissio pecc[at]or[um] fiat p[er] malu[m] sicut
p[er] bonu[m]. R[espon]so. boni remittu[n]t ex of
ficio & ex uite m[er]ito. Mali no[n] re[mi]
ttu[n]t pecc[at]a no[n] ex uite m[er]ito nec
ad utilitate[m] sua[m] cu[m] sit i[n]dig[nus]. S[ed]
ex officio q[uo]d du[m] ab eccl[es]ia tolera[n]tur
hoc est do[ne]c ep[iscopu]s u[e]l alius ad que[m]
p[er]tinet admonuerit eu[m]. s[cilicet] Sac[er]do
te[m] p[er]sona[m] ab officio u[e]l ab eccl[es]ia t[ollere]
q[ui]a licet sit malus sac[er]dos [con]ficit
corp[us] x[pisti] & sanguine[m] ut bon[us]. q[ui]a q[ui]
s[an]c[t]a sunt pollui no[n] possu[n]t. hoc s[ci]
re [con]ueni[en]s i[n] oib[us] talib[us] q[ue]o[rum] i[n]telligendu[m]
e[st]. Q[uae]libet o[mn]ia sacram[en]ta obt[inen]t. i[d est]
noceant male tractantib[us] p[ro]sunt
t[ame]n p[er] eos digne sume[n]tib[us]. ¶ Ad
t[er]tiu[m] q[uo]d fuit q[ue]situ[m] s[cilicet] de g[e]n[er]alib[us]
re[m]issionib[us] po[n]tiu[m] & si[mi]lib[us] ad q[uo]d
possit diu[er]si diu[er]sa se[n]tiu[n]t. Q[ui]da[m]
dicu[n]t q[uod] ualent ad pena[m] purga
torij. Alij dicu[n]t q[uod] ualet ad id
q[uo]d sonat. & hec melior op[ini]o e[st]
et cōior. Si aliq[ui]s g[ratia] b[e]n[e] et recte
[con]fessus et [con]tritus e[st] & p[ro]p[ter] fac[tas]
re[m]issio[n]es, p[ro] sub[s]idio t[er]re s[an]c[t]e s[cilicet]

fidei. si aliq[ui]s faciat culpa[m] ...
et catholica[m] deuotio[n]e[m] ...
pl[u]s ac pure illo q[ui]c[um]q[ue] ... &c[etera].
ualet s[ecundu]m talis e[ss]e ad ...
mittere subleuatio[n]e[m] ...
s[cilicet] p[ro]p[ter] deuotio[n]e[m] et ...
obligant eu[m] q[ui] facit re[m]issio[n]e[m] i[n]
uno[:] tota eccl[es]ia suffraget[ur] i[d est] au
xilietur. S[ed] talis q[uo]d. Sicut p[e]
nitencia septenis & dedit p[ri]ma p[o]s[ui]t
die nu[m]mos succ[e]ssiue h[ab]entib[us] re
missio[n]es annuales q[ui]lib[e]t h[ab]et un[um]
annu[m] & sunt septe[m] erit iste [con]tri[tus]
liberat[us] totalit[er] u[e]l i[n] p[ar]te. & p[ro] p[ar]te q[ui]
ta. Dicit hoc magi[ste]r q[uod] nesciat n[e]c
credit aliq[ue]m scire n[isi] forte ex
alia diuinit[us] i[n]spirati. S[ed] di
c[unt] bona fide q[ui] credit s[e] e[ss]e dimissa
p[eniten]ciam tot annor[um] & tot dier[um] ut
i[n]dulgencia d[omi]ni p[a]p[e] [con]tinet. & ex h[oc]
s[ibi] dimittit p[eniten]ciam s[ibi] i[n]iu[n]cta[m]. R[espon]so.
q[uod] si facit hoc bona fide dico q[uod] n[on]
e[st] tra[n]sgressor p[e]n[itenti]e. i[d est] n[on] frangit
p[eniten]ciam. S[ed] co[n]sulo q[uod] no[n] dimittat
p[eniten]ciam s[ibi] i[n]iu[n]cta[m] agere. q[ui]a n[on] facit
p[re]iudiciu[m] diui[n]e iustic[i]e q[uam] p[ro] pecc[at]is
cui[us]libet p[ro]uenit sufficie[n]t. aut i[n] hac
uita aut i[n] purgatorio. S[ed] no[n] p[os]
sum[us] scire mensura[m] p[e]n[itenti]e quia
d[eu]s reseruat hoi de pecc[at]is suis. &
i[de]o q[ua]ntu[m]cu[m]q[ue] sit i[n]dulgencia nich[il]
mi[nu]s p[eniten]ciam age saltem tibi i[n]iu[n]
cta[m]. **Q[uo]r maioritas et minoritas
re[m]issionis attendit[ur] ca[pitulu]m .lvii.**

Si [V]lacet sacdoti maiore et mioez
deuotioez ipi penitetis et ipo
rum qui suffragant. et sm maiore
et mioez nuz ipoz suffragia
tm. ¶ It attendit q facultas .i.
posse dantis elevaz. Alioqn tantuz
haberet remissiois rex francie p uno
denario. qntuz haberet unus paup
ho. Sz hoi existeti i pcto mortali
no ualet idulgetia n sic alia ely
cui conceditur uere penitetibus et co
fessis ¶ It n ualet idulgetia e
piscopi n i sua dyoc. i. in suo
epatu. De istis qstionibus. i. nua
ns sacd e q no debet pmitti pre
dicare n qd solu ptinet illitteris
remissionu cu sepe pdicat abusio
nes. Iuncit ei comessatoibus et e
brietatibus qn ergo pdicat qui
cuqz dederit nobis sex denario
ul' octo. l' etiaz qntitate pecunie n
sit audiendi. ¶ It no credo q
aliqs habeat remissioez septie pti
q dat unu denariu ul' tres l' qt
uelit n faciat se scribi a sit de co
sortio illius fraternitatis et illius domi
p qua idulgetia dat' qz sic dz i
litteris dn. pp. Et q dz se obliga
re annuati solue ut cosueuit fi
eri. Alioqn n ht idulgetia n
sit i cosortio hmoi itaut di
catur e supi Qr uo no credit hoc
diliget' intedat illitteris dn. pp. n
dz qui de suis bnficijs ptulerit

annuati et i sca frnitate se fecit
scribi et c. Ad ultimu uo qd qre
batur. Utru sacdos possit facere co
mutatoes ieiunioz ul' alia sa
tisfactois ad petitoez ipoz peni
tetiuz. Credo bn q sic dn tn pp
utilitatez discrete et circa sbdi
tos suos alr no ubiqz. Iniuxi a
licui ieiuniu si bn ieiunare no
pt pp nimiu laboze qz paup e l'
delicatus nimis qa diues ei
tu ca dz et pt pmutare i eleaz
et sic de alijs. Hec sufficiat de
pria et maxie simplicibus sacdoti
bus q n possit capere maiora. licet
opus sit breue pst tn hre ia
doctriaz ualde utilez et necciaz.

Qr quatuor d causis cognoscitur
coniuges. lviij. capl'z

B[O]na matmonij ualet ad
excusatoez pcti. Un no q
cognoscent aliq coniuges ca susci
piendi prolez. i. hmoi prole ul'
filios. Aliq ca reddendi debituz.
Aliq ca i cotinetie. i. ca uitandi
fornicatois. i. libidis. In po ca
su et i so nullu e pctm. In 3 uo
uiale. In quarto uo mortale. s.
ca saturande libidis hoc e qn
pctm puenit ad teptatoez qz m
tit ad hoc tangedo turpit mbra
et faciedo ea que icitat ipz ad ui
tiuz. et ut plies cogitat uxore
qn habeat uoluptatez. ¶ It ubi

alijs callidis et potibus ut plus
icitetur ad hoc Iste talis peccat
mortalr cu uxore sua ut dicit
magr. ¶ It si cognoscat uxore no
cosueto mo et innaturali debito. si
hoc faciat ca maioris uolupta
tis. i. delectatiois peccat mort.
n faceret hoc ca uitandi piculuz
suffocatois ptus. qn uxor e p
gnas no peccaret te mortalr
dummo faciat i uase pprio ut n
effundit ex semen extra. ¶ It possz
hre mliez tale ifirmitatez q n
sic no peccaret. Unde i cofessioe
pt qri aliuris si uq cognouit uxo
rez iordiate et no mo osueto tn
n exprimat ei qualr l' quo sz audi
at tn qd dixit. De nocturna
polutione. lix. capl'm

hoc S[E]quitur de nocturna pollutoe et
sup distiguit Gregor. qz aut
accidit ex crapula et uenialr peccat
aut ex suplluitate aut ex pcedē
ti cogitatoe. Si ex crapula uenialr
peccat nec phibetur illo die acci
pe corpus xi. l' missaz celebrare
nisi sacdos et necitas copellit et ali
n sit q possit celebrare. Na si ali
adest sacdos missaz celebrare n
debet. Si uo ex nate supfluitate
l' ifirmitate no e peccatu qz do
lendu mag e ipz ptulisse q fe
cisse ¶ Si a' ex pcedeti turpi cogi
tatoe. eo die dz abstiere. Ut di

sticte di. i. testamtu. Alij dicit
q peccat mortr i isto ultio casu
qd satis pt i tlligi ul' dia bne pp
pcedetez turpez cogitatoez et de
lectatoez pp ardorez libidinis
De uicio sodomitico. lx. capl'z

V[i]cium siue pctm cotra naz est
qn aliqs extra locu deputatu
effudit semen. Uideamus qr q sit
detestabile et gue hmi uiciu Qr e
qi nlliz pctm reputat. et i qbus
daz regioibus qi abutit et publi
ce hoiez qi ex quada curialitate
gratos uocat illos q hoc uitiuz
pessimuz et abhoiabile pptrat
¶ It q mala inde oriantur et q
ta sint quotidie. It qua pena
puniant tali uicio laborates ¶ It
q fuit ca huius pcti. Quo sit dete
stabile et graue uiciu sodomiticu. lxj.

R[V]ideamus ad pstinu q de si
gulis diximus pur ordine
hoc uiciu detestabile e. qz ho
mines tali uicio laborates mag
peccat q si ppriaz matrez cog
scerent. Un Aug i 32. qone. vij.
Adultiu malu uicat fornica
toez. Uincitur at ab icestu. Peius
e eni cu matre q cu aliena uxore
concubere Sz hoz oium pessimu
e qd fit cotra naz. Uenius ergo
q mai pctm e istud q cogno
scere matrez ppriaz ¶ It p hoc ui
ciu uiolatur societas q cu deo

et nobis esse debet. Unde Aug.
gone xxxii. vii. ait. Flagitia q
sunt contra naturam ubique semper repudianda
sunt qualia sodomitarum fecerunt.
Qui omnes gentes facerent eodem criminis
reatu divina lege tenentur. Non
latum quippe ipsa societas que cum deo
et nobis esse debet cum eadem natura
cuius ipse est auctor libidinis puer-
sitate polluitur. ¶ Item propter detesta-
tionem huius. quique propter detestationem ac
hoc vicio loqui non audemus. cuius lo-
quelam et aures audientium pol-
luuntur ut gone xxxii. q. c. for-
nicatione. ¶ Item audivi semper
esse per quendam fratrem non tamen. Moyses
quod dicitur boni angelis item se clo-
grant a colloquiis de hoc vicio
licet non adprecandum sed ad dete-
standum inquantum sonus vocis
pretendit. ¶ Item peccatum sodomiti-
cum gravissimum est nec remitti
alicui nisi moriatur illo confitenti
qui potest confiteri huius turpitudines
et nephandas voluptates carnis
que exercentur bestialiter atque inor-
dinate quas beatus paulus vocat
passiones ignominie in epistola ad
Ro. i. ait. Voluptates carnis
si delectent sunt passiones nec
non nominet. quia hec abusiones
et fetidissima scelera non sunt digna
relatu. Eo contingit hec peccata et ipsi
mites moriantur aliqui sepeliuntur inter-
num. Contra tamen peccatores pessimos sanctus
Judas sive Tadeus in epistola sua canonica
ait. Sicut Sodoma et Gomorra
finitime civitates simili modo exfor-
nicate precurrentes abeuntes alteram
factae sunt exempla ignis eterni penam
sustinentes etc. Nota quod dicit carnem
alteram. ac si diceret Masculus est pol-
lutus masculo et femina femina vel cum femina.
Et quod dixit exfornicate sunt. i. contra na-
turam fornicate sunt. Certum est quod ta-
les sunt puniendi non solum morte
temporali sed eterna. Ideo subdit. facte sunt
exempla ignis eterni penam sustinentes.

Quod mala sit orta inde et oriatur quotidie. lxii. Capitulum.

Consequenter videamus quot ma-
la orta sit inde et oriatur quoti-
die. Et dicendum est quod hoc vicium fuit
una de causis. propter quas deus dilu-
vium misit et genus humanum destru-
xit. ut habetur Methodius in ystoriis
scolasticis in titulo de causis dilu-
vii dicit. ¶ Item qui laborat tali vicio
sodomitico sunt destructores hominum
et pessimi. Dimiliatores filios filio
unde deo bona qui effundit seme[n]
suum et sperma super terram. Et qua-
nam animales motus habebant passio
est a deo. et sepultus est in inferno. ubi
nulla requies. ¶ Item ursinas di-
bis sunt qui sodoma et gomorra
miti ad laudem dei. In propria a-
normitate peccatorum. Ipsi enim ma-
iores et sucratus peccata sodomorum
et preces sicut primogenitum et no-
vissimum filiorum dei. ¶ Item deus
per enormitate tanti criminis tan-
tum irat est sodomis ut conuertet ca-
in mare rubrum in quo non natat pi-
scis nec vivit, non navis navigat
in qua sit homo. ¶ Item illa aqua
nec est enatabilis nec potabilis
ut ferrum natat et pluma mer-
git. ¶ Item sunt poma exterius pul-
chra et interius sunt plena fa-
villa et cinere. Hiis ubis descri-
bit luxuria. ¶ Item in eodem loco
sunt arbores ferentes poma que
ad tactum deficiunt et etiam inanes
sunt continentia pulverem et favil-
lam. ¶ Item pro solo respectu uxor loth
conversa est in statuam salis quod significat
videre nolle aliquod vestigium illi-
us peccati respiciat. ne respiciat delect-
lius salomonis quod est maximum
peccatum huius pena et enervia
ti molles et effrenati sunt qui re-
fugiunt ad pharaonis delicias.
¶ Item numquam legitur in veteri testamento
vel in novo aliquos peccatores
ita graviter esse punitos sicut so-
domitas. Unde colligitur ex ing.
in 16 canonica scelerati de co-
missum quod iudicatur. ¶ Item. 34.
q. 1. nec. Eterni. ¶ Item ubi respo
est pena eius ex igne et sulphur et
his que sunt pinci sodomite cum
tanta. quia ardore sunt a libidine
Primo eius possumus primam partem
rubrice. s. quod mala ex peccato so-
domitico orta sunt. Nunc videa-
mus quod quotidie inde oriatur. Nam omnis
lex quia propter ista crimina inducunt
fames et pestilentie et etiam terre-
motus. Ut improbatur in au-
xilietur contra naturam sic eius ad coloss.
vi. ¶ Item sodomite sunt adversarii di-
vinitate et destructores humani
generis. videtur enim deo dicere: tacete
isti homines ut multiplicetur. non
vero opera deum ut opus suum depereat.

Qua pena puniantur vicio sodomitico laborantes lxiii capitulum.

Sequitur quod pena puniuntur tali
vicio laborantes. Et quidem secundum
legem divinam morte moriuntur.
Unde Moyses dicit. Cum masculo
coitu femineo. utique operatus est
nephas et morte moriatur.
¶ Item secundum legem mundanam tales
decollantur vel comburuntur. Unde Con-
stantinus in nono libro codicis
ad legem iuliam de adulterio. Cum
nubit in femina amore pituram
vel sexus perdidit locum ibi sexum
est non quod prosiat scire ubi sexus
mutatur. in aliam formam ubi quod
nec invenit. Iubemus ergo insurgere
leges. armari iura. et tales sce-
leris auctores ultore gladio
feriri. ¶ Item qui puerum corrumpit

perpetuo flagitio capite puniatur
imperpetuum insula deportatur. ut
de. x. Qui puerum corrumpit. Sed ca-
nones talis deponit perpetuo
ad agendam penitentiam in mona-
sterio reccluditur. ut. x. ex. x. de
coitu. cl. Nulla tamen valet tam
depositio secundum canones quam de-
clinatio secundum leges. Item cum deus pro
aliis peccatis penam infligendam differ-
rat. per hoc benignam penitentiam
tempus videtur exclusisse. non expe-
ctans diutius sodomitas. Sed
puniunt eos temporali igne. celi-
tus misso et destruxit eos.
in inferno ubi puniuntur si-
ne termino. Que fuit causa huius peccati. 64

Queritur quidem vitam que fuit cau-
sa huius peccati. et quod sit peccatum contra
naturam. ut ait ezechias. causa pecca-
ti sodomorum fuit habundantia pa-
nis et uini et olei et ocium et abu-
lientia et superbia vite. Contra quos ait
Moises. Homines sodomite erant
pessimi coram deo nimis. Item a-
postolus paulus ad Ro. Propterea tradi-
dit illos deus in passiones ignomi-
nie. Nam femine eorum mutauerunt u-
sum naturalem in eum usum qui est contra naturam. Si-
militer et masculi relicto usu fe-
mine naturali, exarserunt in desi-
deriis suis in inuicem masculi
in masculos turpitudinem operantes
ubi ait Aymo. Naturalis v-

sus est ut uir et mulier in uno con-
cubitu coeant. Contra naturam uero
est, ut masculus masculum pollu-
at et femina feminam. Hec Ambrosius.
Hoc autem uitio deus per ydolatriam
humanum genus peruenisse testatur.
Item apostolus. ut femina feminam mas-
culus masculum turpi desiderio ad
usum petens incubitum. Quod est cum
mutatione usum naturalem in eo quod est contra
naturam. non sublato concesso usu aliter
uti quam concessum est. cum illa pars
corporis hominis non habeat non hunc
usum a natura sibi datum. Quae cum
habet homo concessa et illicita in aliud
conversa et aliter facta quam concessa sunt.
Item contra peccatum sodomiticum. ait beatus
Gregorius. Nouitas tante et tam pessi-
me turpitudinis que iam dominatur
est audientium. Unde deus qui admi-
rans et dubitans super tanto scelere
introducatur sic loquens. Descendam
inquit et uidebo. in terribile est cum ho-
mines tantum facinus perpetrasse de-
Item nota quod quatuor sunt genera
peccatorum que clamant ad celum vel
ad deum. Primum est vitium sodo-
miticum. Unde in genesi .xviii. Vox
sodomorum venit ad me. Se-
cundum est homicidium. Unde in genesi dicitur
de chaym. Vox sanguinis fratris tui
clamat ad me de terra. Terti-
um est peccatum oppressorum. id est illorum qui
opprimunt alios. Unde ecclesia-

stici .xxxv. Nonne lacrime vidu-
e ad maxillas descendunt. et excla-
matio eius super deducentes eas. Quar-
tum est mercenariorum. id est illorum qui re-
tinent mercedem mercenariorum. Un-
de Jacobus in epistola sua canonica .v. c.
Ecce merces operariorum qui mes-
suerunt regiones uestras que frau-
data sunt a uobis. clamat et
clamor ipsorum introiuit in aures
domini dei sabbaoth. Ideo clamat
ad dominum clamant quia in istis quattu-
or vis nature infertur. In sodo-
mitico vitio contra naturam laboratum. In
homicidio natura extinguitur. In oppres-
sione naturalis pietatis ius aufe-
tur. In retentione mercedis naturalis
pietas aufertur mercenario. Item
non quod hac turpitudine nichil
turpius. et hoc scelere nichil
scelestius. In lege uero quam penam con-
uincitur concubitus masculi cum ma-
sculo. et concubitus hominis cum iumento. Et
Unde legitur in leuitico. Cum ma-
sculo non misceberis coitu femineo
quia abhominatio est mihi et cetera. Item nota
quod hoc uitio solet corrumpi illi
qui sunt in ocio. uiuentes delicatissimis
cibariis quorum deus uenter est qui non studet
bonum exercitium exercere sed fabu-
lis et detractionibus unde ipsi de
facili capiuntur a temptatore. Item
hoc uitio ut uiri docti et experti
per confessiones dicunt quod solet in te-

ni quondam carnales copiam mulierum
habere non ualentes. Quondam autem clerici
et claustrales nullam in orationibus de-
uotionem habentes qui detestantur carnis
macerationem non attendentes quod ait
Jeronimus. Venter mero estuans cito despumat
in luxuriam vel libidinem.
Surde aure audi dominum dicentem.
Hoc genus demoniorum non eicitur nisi
in ieiunio et oratione. Et nota quod dicit
super eodem mathei. Quanta potes-
tas diaboli super hominem ostendit deus ut
sciamus quanto maiora orationibus et ieiu-
niis esset superandus et unde re-
medio dei posse placari. Item Ca-
nalium mutabilitas non vin-
citur nisi per orationem firmetur et caro per
ieiunium maceretur. Quod sanat o-
culum non sanat calcaneum. Vnicui-
que morbo sua medicina adhiben-
da est. Passiones corporis ieiunio
sanantur. Passiones uero mentis oratione
fugantur. Propterea non quibusdam
dicitur. Jeiunium generale nichil est non
solum ab esu sed ab omnibus illicitis
carnalibus et ab omnibus uiciis ab-
stinentie. Sed oratio generalis non solum est
in verbis sed in omnibus que deo et fidei de-
uotione gerimus. Item dicit sine
intermissione orate. Non cessat
orare qui non cessat benefacere
nititur semper dum conuertere ad dominum
uolumus per peccata magis a diabo-
lo impugnamur. ut vel dominum u-

... clamat in expulsionis sue in
... 7 precepit ... cum de corde
expellit ... temptationes ...
... prius qui possidebat quietus scio
... desiare dz qz nulla ibi pre
ualet morbo ubi omnipotentis in
uenit manus. Et ideo ad primam re
... Ex predictis igitur patet quod ad hec
... tam ... non ualet
excusatio quorundam 7 alienatio
... dicit quod est quedam pollutio
Re uera pollutio est que polluit corpus
7 animam. Non enim est illa que fit in
corpore dormientis sed uigilantis
... breuiter dico quod omnis pollutio
extra uas nature quocumque fiat licet
... non audeam ... pa
lare est tamen maius contra naturam. Et talibus
... sodomite censentur.
Unde ex predictis diligens lector col
ligere poterit manifeste quod ...
dum sit. **Quando penitentes debeant**
remitti ad superiorem. lxv capitulum

Quoniam sepe dubitatur quando pe
nitentes debeat remitti ad sup
eriorem ... super hoc scriptis 7 con
silio meo ... Nota quod sacer
dos potest absoluere suum parochia
num ab omnibus nisi in quibusdam casibus.
¶ Primo omnis excommunicatus excommunica
tione maiori debet remitti ad suum
episcopum. ¶ Item si ... ecclesiam
et si fecit sacrilegium. Require supra
in ... capitulo. ¶ Item si est sodomita. sin

uult ire ad superiorem. Alioquin absol
uat cum sacerdos 7 si peccatum est occul
tum. ¶ Item si est adulter manifestus
¶ Item si est homicida manifestus. ¶ Item si est
periurus uel ... ¶ Item si est
usurarius manifestus. ¶ Item qui ...
... uel maleficia de corpore ...
de crismate uel de aliqua re ad diuinum
officium deputata. ¶ Item qui faciunt ...
tes in demones inuocant. ¶ Item quando
occurrit casus dubius quem nesciat ...
consulere sicut sepe contingit tam in matri
monijs quam in ... uel ipse sacer
dos consulat sapientes uel ad eorum pe
nitentem mittat quam citius potest ¶ Item
qui deum uel sanctos blasfemat ¶ Item si est
monachus. quia accepit penitentiam uita
... eligere in suum sacerdotem ¶ Item il
los qui filios occiderit siue in uentre
matris uel extra. 7 hoc fecerit scienter
se uel uoluntarie. Sed quando per neglegen
tiam 7 malam custodiam contingit.
non est magna negligentia sicut sepe
contingit quod opprimunt in lectis tenui
... 7 dolent sicut debent de hoc non
sunt ad superiorem mittendi. Intelli
ge quando occultum est peccatum. **De**
articulis fidei lxvi capitulum

Quoniam ualde ignominiosum
est sacerdoti quod nesciat articulos
fidei 7 alios doceat uolo breuiter
distincte eos ostendere sicut ...
lo apostolorum continetur. Sunt enim
... xii articuli fidei ...

... sicut duodecim fuerunt apostoli qui ipsos
composuerunt. quilibet fecit suum. ¶ Pri
mus articulus est credere in patrem q
talis est. Credo in deum patrem omnipoten
tem creatorem celi 7 terre. ¶ Secundus
articulus est credere in filium qui talis
est. Et in Ihesum Christum filium eius uni
cum dominum nostrum que ... ¶ Tertius articulus
est de conceptione qui dicitur. Qui concep
tus est de spiritu sancto natus ex maria ui
rgine. ¶ Quartus est de passione
Christi qui talis est. Passus sub pon
tio pilato crucifixus mortuus et sep
ultus. descendit ad inferna. Sed
quidam posuerunt istud pro uno ar
ticulo. descendit ad inferna. Non est
... ¶ Quintus articulus est de resur
rectione ... apparuit gloriosus 7
immortalis. ... dicitur Tertia die resurrexit
a mortuis. ¶ Sextus articulus est
de ascensione cum dicitur. Ascendit ad ce
los sedet ad dexteram dei patris omnipotentis. ¶ Se
ptimus articulus est de reditu eius ad
iudicium cum dicitur. Inde uenturus est iu
dicare uiuos 7 mortuos. ¶ Octauus articulus
est ... ... in trinitate ...
... Credo in spiritum sanctum. ¶ Nonus ...
... de ... corpore et
sanguine. et de ...
et de ... cum dicitur. Sanctam
ecclesiam ... sanctorum communionem
...
...
sanguinem ... hoc est ... qui

hoc non crederet infidelis esset.
¶ Decimus est de remissione peccatorum
cum dicitur. Remissionem peccatorum. Et
iste articulus est contra illos hereti
cos qui dicunt quod si aliquis cadit post
innocentiam baptismalem non potest
resurgere quod falsum est. ¶ Undecimus
est de generali resurrectione cum dicitur. Car
nis resurrectionem. ¶ Duodecimus est
de uita eterna glia ad omnes ...
... cum dicitur
Uitam eternam. ¶ Hos articulos fi
dei non solum sacerdotes et etiam sed
7 laya scire deberent quia ita est de
substantia fidei christiane quod si aliquis in uno
solo peccaret non credendo 7 sic
... infidelis 7 hereticus iu
dicaretur. **Quando non debet contrahi**
matrimonium lxvii capitulum

Nota quod traductio ...
et nuptiarum solemnitas et
carnalis copula prohibetur ...
quando est tempus feriarum. ... feriarum in
telligitur ab aduentu domini usque ad oc
tauam epiphanie inclusiue. 7 a lxx usque
ad octauam pasche. 7 a tribus diebus
ante ascensionem usque ad octauam pe
tecostes. In octaua autem pentecostes pos
sunt nuptie celebrari ... non
... octaua. ¶ Nota quod si ...
... ante aduentum domini uel ante sep
tuagesimam ... sponsa ...
... illa die ... matrimonium
7 ... possit eam ducere quando uult.

Alr' sine carnali copla nō dz ca
durē · et si durat ō pceptū fiat.

Augustinus ponit multas ra
tiones ad hoc q̄ dies dñica
ē uenanda. Jussa fuit pluri
sic ignis dz fiat lux. Et ex i
sta die alij dies sūpserūt pncip
iū ul' exordiū. ¶ In hac · et die
fecit dn̄s multa mirabilia p sal
ute nr̄a. ¶ In die dn̄ico redit
precessit arcus diluuiū ¶ In
die dn̄ico pluit dn̄s mana de ce
lo sup filios isrl' i deserto. In die
dn̄ico pausauit ē mare rubrū p
manū moysi · et trāsierūt sex
millia cētū armati et cecinerūt
canticū dn̄o. Et iterū pausit ad
vsus mare · et reuisuz ē ī locū su
ū · et submersus ē pharao cū
curribus et equitibus suis et nō ē re
lictus un' ex eis. In die dn̄ico p
cussit a moyses petrā i deserto · et
effluxerūt aq̄ fluua. It' i die dn̄
co baptizat' est xp̄s · et descēdit
sp̄s scūs sup eū i sp̄e colūbe. ¶
¶ In die dn̄ico fecit uinū de a
qua i chana galilee · et saturā
uit · v · millia hoīuz d' quiq; pa
nibus et duobus piscibus. Surre
xit · et uenit ad discipulos Janu
is clausis. ¶ In hac die con
uenit pacē inter celū et terrā
... angelos et hoīes. Int' de
... et hoīes. Int' corp' et aīa sic

Apls ait. Ipse ē pax nr̄a q̄ fecit
utraq; unū. ¶ In hac die mi
sit sp̄m scūm sup aplos i die pēt.
¶ In hac die dedit dn̄s Johi euā.
i pathmos insula apochalipsim.
Paulus hac die raptus ē ad
celū · et audiuit archana q̄ nō
licet hoi loq. ut ip̄semet dicit. i
hac die uēturus ē dn̄s ad iudicium
i maiestate sua cū aglis suis
· et tūc reddet unicuiq; s'z opera
sua. ¶ Aūt dn̄s p' silicē nō ap
pellabit' dn̄ica. s'z p'ma sabbati.
Septē dies hz ebdomada. Sex
dedit nob' ad opandū · et unā
dedit ad oroēz et requiē · et ad
dissolutiōez malorū. ¶ Adueniē
te scā dn̄ica festiuare debes ad ec
clesiā · et orare dominū. nl'
aliud debem' facē isto die. S'z re
cedētes ab opatōe i ecclijs p
cedamus. Nō eīz ab ecclesia ces
sand' ē s'z a malis · et pctīs. ...
de ī platea; altera die n' uanū
iuceos. Egredē i die dn̄ico et
iucies quosdā catharizātes.
Alios man' plaudētes. Ridēn
tes. detrahentes proxio suo.
et alia mala post' dicā q̄ faciūt
hoīes i festiuitatibus. Qui ad ecc
ueniunt quid ibi uidēt. Ego di
cā ... uidēt ibi dnīz nr̄m yh̄m
xp̄z. sup mēsā · i · sup altare i
sacrificio. Ecce q̄ descēdūt angli

Ibidē assistit sp̄s scūs p̄sentialr' · et
alia multa dicit cōmēdās illos q̄
uadūt ad ecclia et uituperans fa
cientes uanitatē i tali die tā sā
ctissio. De foro matrioniy spō
salium. lxix cap̄.

Quoniā i foro pniali sepe oc
currūt casus et q̄ones ma
trimoniales atq; dubia breuit'
itendo sup notāe aliqua hūs.
¶ Prio ergo sciend' ē. Q'd sit
spōsalia. Quid matrimoniū
· et de hys que ad hec necīa sūt.
Sacerdotibus. ¶ Spōsalia g'st
futurarū nuptiarū pmissio.
Spōsalia sēp respiciūt tp̄s fu
turū. videlicet accipiā te uxo
rē meā. l' pmitto tibi q' cōtra
hā tecū. · et uxor pmittit s' si
mil' p u'ba de futuro. ¶ S'z ma
trimoniū cōtrahit' p u'ba d' p'senti ut
accipio te i meā uxorē et mli
er de q̄ su' dicat. Ego cōsentio i
te tanq' i uirū meū. l' maritū ul'
ab isto tpr̄e tenebo ul' hebo te
p uxore · et tibi sic uxori fidē s'
uabo · et cōu'so dicat uxor uīo
ul' p alia u'ba h'ntia eūdē i'tellcm.
Et istud ē dictū matrimoniū Jta
tn̄ q' cū nō cog'scat. Nō pt' ās
illorū aliqui nubē · et si nupse
rit. q'uis fecerit carnalr' cog'sca.
ē separandus ab ea et cōpellē
dus redire ad primam.

Q' spōsalia de futuro semel cōtra
sēp tenent p'ter q' i octo casibus. lxx c.

Primus ē si alt' ipōz spōsoz in
trat ad Religionē q'd pōt
face alto iuito. ānt carnalē co
pulā Et ille qui remanet in
seculo absoluitur a uīculo spon
salii · i' fuit matrimoniū p u'ba de
p'nti. s'. ānt carnalez coplām
¶ It' si spōsus iret ad longīquas
ptes et nollet redire. ¶ Terti'
si alt' ipōz p' cōtracta spōsalia
incurrit leprā aūt paralisim.
aut oculū; l' nasū amisit.
l' quid turpius ei euenit ¶ Q'r
tus ē si supuenit affinitas. Vt
puta q' spōsus cog'uit cōsanguineā
spōse ul' ecōuso. ¶ Quīt' si mutu
se absoluerit. q'a uni' absoluit a
lui ab illa pmissiōe cōi uoluntate.
Sextus si alt' istoz fuit for
nicat'. ¶ Septīū. q'n spōsus de
futuro cū alia. l' spōsa cū alio cō
trahit p u'ba de futuro et sequit'
carnalis copla tūc soluitur
p'ma spōsalia pp mai' uīculū
supueniēs. S'z debet agē pniā
de fide mutata. Vn' istd' notād' ē
q' q'n q's cōtrahit spōsalia p u'ba
de futuro · et p'ea cog'scat eā carnalr'
q' tūc ualēt sponsalia de futuro
cū carnali copula q'tū matrimoniū
p u'ba d' p'nti. ¶ S'z pone q' ās
cōtrahit spōsalia de futuro cū alia
i'posito iuramēto. R'o q' debz

[illegible] ad p̄mam et debet age(re) pri
[illegible] in primo qd̄ amisit illicitam
[illegible] ei nō debet esse vicia
bit iniquitatis. Qua etate possit
contrahi sponsalia .lxxi. capitulum :-

Possūt contrahi sponsalia post
septennium .i. post vij. annos quia
ex tunc pueri et puelle si placet con-
sentire possūt. Si vero ante septennium .i. nondum
.i. pueri vel parentes .i. pater vel mater
contrahūt. nichil agitur .i. nō impedit quod
alter eorum nō possit contrahere cum con-
sanguineis nisi post septennium. Incip-
iunt enim tunc sponsalia complacere et
tunc valent. Ita quod qui nō consentit
sponsis [illegible] carnalis nō possit
cum consanguineis eius hoc est consanguineis i
uxorem ille. vel illa in maritum
aliquem de consanguineis. Sed ad ma-
trimonium contrahendum apta est etas in
puella .xij. annorum. et in puero quatuor-
decim annorum. et ante nō coniungitur
in matrimonium nisi malicia su-
pplerit etatem .i. prudentia .i. p-
ropria carnalis concupiscentia supple-
rit etatem. quando contingit aliquem quod unus
maior est in .xi. annis quam una alia
in .xij. et tunc aut sic impotens vel sepa-
retur matrimonium propter minorem etatem .i. i-
pubes .i. nondum ad annorum etatis
pube(rtatis) [illegible] si posset carnaliter coi-
re .i. cognita tenet matrimonium. It(em)
nō quod nec pena apponatur [illegible]
[illegible] cum aliquis dicat nō teneri con-

trahere solum tibi .c. [illegible] nō tenet
promissio. cum libera debeat esse ma-
trimonia. ¶ Item nō quod ille qui contra-
xit sponsalia per verba de futuro nō intendit s-
ervare promissionem suam uxori [illegible]
[illegible] nō. compelletur est con-
tinue quod prius per excommunicationem tamen
si iterum cum alia composuerint per verba
de presenti quia est matrimonium [illegible]
sunt sponsalia propter fortius vinculum super-
venientis matrimonij. Sed ipsum
[illegible] est prius de futuro. Quid
sit matrimonium legitimum. lxxij.

Matrimonium est viri et mulieris
coniunctio [illegible]
vite consuetudinem [illegible]
cum matrimonium quia matris [illegible]
.i. officium quod [illegible]
tres. Vel [illegible] magis [illegible]
tur quod apparet quia eius officium plus ap-
paret in matre. Contrahit autem
solo consensu [illegible] solus [illegible]
tem cum [illegible]
stiterit. ¶ [illegible]
sat aliquam in uxorem [illegible]
[illegible]
[illegible] ut sic possit [illegible]
[illegible] carnaliter [illegible]
agnoscat [illegible]
nt [illegible]
sunt [illegible]
consensit. nō [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] liberi fuerint alia
[illegible] necesse habuit [illegible]
sine [illegible] sine [illegible] in
[illegible] solemnitatem [illegible] si post
[illegible] sufficiens [illegible]
[illegible]. Quando [illegible]
[illegible] lxxiij.

[illegible]
et [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ¶ [illegible]
[illegible]
[illegible]
ne. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] matrimonium [illegible]
[illegible] penitens [illegible]
[illegible]
[illegible] ¶ [illegible]
[illegible]
[illegible] uxore [illegible]
[illegible] ¶ Nō [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]. Mu[illegible]

[illegible] cum [illegible] post [illegible]
[illegible] ¶ [illegible]
[illegible] coniuges [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
¶ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ¶ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ¶ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] De
Confessione matrimonij lxxiiij capitulum

Quicumque tale matrimonium contrahunt peccant et exponunt se magno periculo, quia possunt alter eorum alterum dimittere et de facto contrahere cum alio et sic stare in adulterio quia primum matrimonium non possunt probari. Et sic etiam tales contrahentes scandalizant ecclesiam et dant malum exemplum aliis. Unde consuleo contrahentibus in foro ut de novo consentiant vel approbent vel recognoscant publice coram multis quod occulte fecerunt. Quot sunt impedimenta que impediunt matrimonium contrahendum et dirimunt iam contractum id est separant. lxxv. Capitulum:—

Sunt tamen aliqua impedimenta vel aliquod eorum perdit perpetuum matrimonium quamvis consensum coniugalem excludunt si non fecit matrimonium id est accedit per matrimonium iam contractum non prestant impedimentum sicut patet in ista causa. Furiosus non potest contrahere tamen si contraxerit ante furiositatem non solvitur matrimonium. Item eunuchus a radice est eunuchus cui absissa sunt virilia non potest contrahere. Item affinitas impedit matrimonium contrahendum et dirimit iam contractum. Sed si post matrimonium contrahendum superveniat etiam si non sit carnalis copula inter coniuges subsecuta non solvit matrimonium id est non separet et manet tenendum.

vel reddere debitum uxori. Affinitas est inter te et consanguineas uxoris tue. Unde si tu post contractum matrimonium cognovisti matrem vel sororem vel consanguineam uxoris tue, tu teneris tamen reddere debitum uxori tue quia ipsa non debet privari iure suo. Hec xii. impedimenta que tuor versibus continentur. Error conditio votum cognatio crimen Cultus disparitas vis ordo ligamen honestas. Si sis affinis si forte coire nequibis Hec socianda vetant connubia iuncta retractant. Preter ista xii. impedimenta que impediunt et dirimunt matrimonium alia duo impedimenta sunt que impediunt contrahendum sed non dirimunt iam contractum id est non separant scilicet tempus feriarum et statutum ecclesie. De hiis duobus dicetur infra et expecte vitius. Ecclesie vetitum necnon tempus feriarum impediunt fieri permittunt facta teneri. De errore persone obmitto quia raro occurrit. Sequitur videre de impedimento conditionis id est servitutis. Quod impedimentum fuit introductum ab ecclesia in favorem libertatis de quo breviter est faciendum quod si liber contrahit cum serva vel liber cum ancilla sciens eam id est quod sciat ipsam servam esse tenet matrimonium. Si non libera contrahit cum servo ignorans scilicet credens eum esse liberum vel liber cum ancilla credens eam esse liberam nullum matrimonium est. Sed si postea cognita conditione eius consensit in eam verbo vel facto vel per carnalem copulam licet plane possit dici de hoc mira quia raro occurrit dimitto. Circa autem conditiones que apponuntur in desponsationibus tangendum est aliquod quam conditio honesta apponitur suspendit sponsalia cum dicitur sic. Contraham tecum si parentes voluerint vel si dederit mihi C. libras. Si talis conditio apponatur suspendit sponsalia usque in eventum conditionis et si non evenerit nullum matrimonium. Hoc est cum quis promittit aliquam accipere in uxorem apposita hac conditione. Si dederis mihi centum libras vel si meis amicis placuerit non tenetur ad hanc promissionem nisi adimpleatur conditio vel nisi consenciet postea per verba de presenti vel carnalis copula fuit subsecuta id est cognitio carnalis et tunc recessit a conditione et plus non valet conditio:—

De impedimento cognationis carnalis. lxxvi. Capitulum:—

De impedimento cognationis spiritualis non ... Linee consanguinitatis sunt tres scilicet ascendentium descendentium transversalium sive collateralium. Sic triplex est divisio propinquorum sive consanguineorum. Prima ascendentium a quibus originem traximus scilicet pater et mater. Avus et avia. proavus et proavia. Abavus et abavia. Secunda descendentium qui duxerunt originem a nobis sicut est filius et filia. nepos et neptis. Pronepos et proneptis. Abnepos et abneptis. Tertia transversalium seu collateralium convenientium a quibus non duximus originem nec ipsi nec ipse a nobis ut frater et soror filii duorum fratrum qui dicuntur fratres patrueles vel duarum sororum. Quid sit gradus lxxvii.

Secundum canones duo persone faciunt unum gradum ut puta duo fratres qui sunt in primo. Gradus ita computatur in linea ascendentium. Pater et mater in primo gradu. Avus et avia in secundo. Proavus et proavia in tertio. Abavus et abavia in quarto. In descendentium vero hoc modo computatur. Filius filia sunt in primo gradu. Nepos et neptis sunt in secundo. Pronepos et proneptis in tertio. Abnepos et abneptis in quarto. In transversali seu collaterali linea ita computatur. Duo fratres sunt in primo gradu. Filii duorum fratrum in secundo. Nepotes eorum in tertio. Pronepotes in quarto. Ultra quem gradum nulla hodie est consanguinitas. Cum ergo vis scire de consanguinitate horum aliquorum qui tamen inter se differunt recurre ad communem personam a qua traxerunt originem.

Si quis non potest scire per certum utrum sit magis ius. quia presumitur non computatur ignorantia nisi sciatur. Sed fratres et sorores sic. quia persone sunt semper in primo gradu. frater vel soror. vel duo fratres vel due sorores. Dicitur inter procede sic in computatione. ¶ Petrus et martinus fuerint fratres quia ut patet est fratrum primum gradum. Petrus genuit M. ecce secundus gradus. Martinus genuit A. Ecce tertius gradus. Andreas genuit Iohannem. Ecce quartus gradus [illegible] de quo loquitur agitur. ¶ Modo [illegible] fratres et procede sic. [illegible] fuerint fratres quia [illegible] M. genuit Andream qui est [illegible] gradus [illegible] genuit Iohannem ecce tertium gradum [illegible] quartum gradum. Sed isti dum [illegible] uxorem ducere velint sibi attinent in una parte in [illegible] gradu. in alio non [illegible] capere se inuicem [illegible] gradus [illegible] gradus computat [illegible] nominibus personae nominan [illegible] computatione a stipite [illegible] patre vel matre vel germanis in fratribus vel sororibus. ¶ Sed pone quod aliqua persona attinet sibi ex una parte in secundo vel in tertio gradu ex alia vero in quinto secundum computationem graduum quia sunt in nostrum [illegible] possunt contrahere et dicendum est quod sic quia [illegible] persone que plus [illegible] ita est a parentela sic est hic quia est in quinto gradu. Unde hoc valde notabile est quia multi non credunt quod possunt matrimonium inter illos qui ex una parte sunt in secundo vel in tertio et ex alia sunt in quinto. ¶ Sed planum est quia non nocet persona ex iuncta consanguinitate et quia est in quinto gradu. Unde non attinet illi ex quo est ultra quartum gradum.

Quod usque ad quartum gradum prohibetur quis ducere uxorem de consanguinitate sua. lxxviii. Capitulum.

Et dicendum est quod usque ad quartum gradum inclusive. i. si quis habet uxorem aliquam que est secum in quarto gradu [illegible] separari oportet. et nullatenus consanguinitate defendatur amor. cum [illegible] temporis non minuatur [illegible] augeat. tamen [illegible] memoria [illegible] quarto in facie ecclesie [illegible] ratione retinet et alligat.

De cognatione spirituali. lxxix capitulum.

Cognatio spiritualis est propinquitas ex [illegible] baptizatus sacerdos puerum. tu cum suscipis [illegible] tunc est pater spiritualis. ¶ Species spiritualis sunt tres. Una dicitur paternitas que attenditur inter patres spirituales pueri et carnales. Nam et unus pater semper est compater spiritualis pueri et alter carnalis [illegible] ¶ Alia [illegible] paternitas que [illegible] sive sit masculus sive femina. ¶ Tertia [illegible] fraternitas que attenditur inter filium suum carnalem et filium tuum spiritualem. vel filias et filios ¶ De [illegible] matri

[illegible] et [illegible] de compaternitate. Ad [illegible] quod duo sunt species compaternitatis. prima directa. cum ego [illegible] suscipio de sacro fonte filium [illegible] mulieris [illegible] [illegible] uxor [illegible] ¶ [illegible] directa qui uni [illegible] [illegible] sint coniuncti [illegible] [illegible] suscipiens [illegible] [illegible] cum [illegible] parentes [illegible] alii coniugati [illegible] [illegible] sine uxore [illegible] tenet puerum [illegible] [illegible] cognati carnalis ut dictum est supra. ¶ Et ut melius declaretur ponam exemplum. [illegible] uxorem. Et [illegible] [illegible] lotterius [illegible] de fonte filium [illegible] deficit [illegible] et berta. [illegible] et [illegible] [illegible] ¶ [illegible] [illegible] [illegible]

Dicto de compaternitate nunc de paternitate dicamus. lxxx capitulum.

T[illegible] de [illegible]

tate. Nec mirandum est de paternitate quia [illegible] sunt suscipientes et susceptum. i. inter patrem spiritualem et matrem spiritualem et filium spiritualem. Et sciendum est quod numquam potest esse matrimonium inter tales. et si contingit sunt separandi. Et si aliquis non [illegible] compatris per quam compatris [illegible] alia [illegible] multum [illegible] ¶ [illegible] an aliquis [illegible] [illegible] possit matrimonio [illegible] [illegible] filia et spiritualis [illegible] suscepit. Sed [illegible] matrimonium [illegible] sunt. Sed dicit [illegible] ita credo. ¶ [illegible] est de paternitate [illegible] inter illum [illegible] et filios et filias carnales [illegible] patris spiritualis. ¶ [illegible] sis melior opinio sine aliqua dubietate [illegible] filiorum compatrui sive ante compaternitatem genitis sive postea possit legitime copulari matrimonialiter. [illegible] persona [illegible] quia mediante compaternitas [illegible] que sunt [illegible] persona [illegible] filiorum suorum

spual'. 7 tm itelligat q' ocs filij 7 filie copatrii spualiu possit ohe ad iuicez nisi illa p' quia opatinitas orta e l' baptizata e. 7 si ptez fuit matrimo' se pando e. ¶ Jt quit filis sacerdotis ul' alteri qui baptizauit pu ella possit ohere cu illa quaz pr sius baptizauit. 7 dicedu est q' no. 7 si ptu fuit oz ni' separari.

Per que sacramenta spiritualis cognatio ohit. lxxvi. c.

Et sciedu q' p tria sacramenta con trahitur cognatio spualis. s. p cathecismu. p baptismu et p cofirmatione epi. Sz copat' nitas cotracta p baptismu et cofirmatione epi ipedit mm o trahedu 7 dirimit iaz cotrac tu. Sz illa q' ptur p cathe cismu ipedit mm ohedu. Sz no dirimit iaz ptuz. Sz illa q' cotrahit p cathecismu ipe dit matoz ohedu. Sz no diri mit iaz ptuz. p baptismu ef ficat' ut catic. Sz cu baptism' i mo si moriret icenu pueri g' ro filis eet l' spual' 7 sic illa ut qi nulla cotrahit pnitas. ¶ No q' cathecismi dicat hic q' cedo fit a sacerdote circa puerz bap tizadu usqz ad baptismu. ¶ Jt q'n pot filis sacerdotis ciui' pot duce illa uxore quia pre

rectp ad pnaz qz p pnaz ef ficat filia spualis Et dicedu e q' sic. nec ipedit matoz talis pnitas l' filiato q' fit i pna.

De impedimento criminis. lxxvij.

Crimina multa st' q' ipedit mm cotrahedu p' eoz e normitate. Sz q' dirimit sunt tm tria. ¶ Primo si qs adulterat cu aliq' oiugata 7 ipe l' ipa ma chinata fuit i morte ipi' adul teri. l' ipe adult' machiat' fuit i morte ipsius adulte cu ef fcu. l' simul ohant machian i morte. i. ordinac et tractac simul cu effcu. i. q' mors fuit subsecuta. Si aut ueneniz pinauit. l' alr morte pauauit l' tentauit. 7 no e mors subsecu ta. no dirimit mm iaz ptu. Ergo isti adulti si promisit ad inuice ohe 7 si ohat sint se pandi. Iste e pm' casus. ¶ Se cudo casus e. si presit fidez adl' tie de ducedo eaz p morte legi ti uiri si uiuati et l' p mo tr ipi adulti. ¶ Tertius casus e qndo no prat fidez de ulte deduce do eaz sz pnialr eaz duat 7 cu ea ohit q'n pus e dictu q' si te uiue. 7 intelligas hic e i pedimentu q'n uz ipz. si illa qua duc 7 ipe sit boie q' ohe non posse de iure. 7 tenet cu tali

uxore iuuania. Si uo nulla uxor sua casum i tueuit 7 ad ultez mortua uxore sua ul' uiro adulte oxit cu ipa q' p' polluerat p adultiuz ten et matmoz. ¶ Jt si altera dultor mait l' uxor ignor et 7 credat illu cu ohit esse solutu. i. ii credebat q' haret u xore l' e aliis pz ec cu illa p morte legiti uiri. 7 hoc p prima fidez. ¶ Jt no q' primu mm tenet. 7 q' scdo non ualet. Si durate p' matri sz ohit q'n mm fuit legitim 7 uez. Na si primu matoz no fuit uez sz tm putatiuu. n prat ipedimetu sco matrio. ¶ Et pone q' aliqs mlieri oiugate cu qua nudu coitu adultiuz dat fide ducedo eu p' morte uiri legiti l' uxoris ei si ipe e oiugatus ul' ohit cu ea de fcto. uiuido soluto mrio p' morte uxoris sue. l' uiri adlt' potit ohe. aut si cotractu fu erit oz separari. Solutio q' sine aut fidez dans l' mm de fcto ptuz. i. de iure siue p' legiti mi finysitur. cognit illaz debz oio separi. Alioqn si i auue post i tueciat carnalr copula q' in ueriz, pco q' gnit deduce it sit prima iuugenda. uoc

tu mm qd cu ea oxit p'ius ns obitu durmori.

De disparitate cultus. lxxviij. cap.

Sciliect qu mm q ohe uolu erit sit catholicus 7 alt' heretic. uz xpian' alter iude' 7 c. qz talis cas' tunc ul' nu q' bz locu i ptibs istis. 7 de om nio oio dicet ad pns d' hoc.

De impedimento uiolentie. lxxix.

Quartu ipedimetu uiolentie. no q' ex sua na matrim ale excludit ocensu 7 7 r' ch inet ul' coactio iter dit ii pot cosesuz hre p sequens meti trimo q' solo ocsesu cotrahit'. Sz qz iter uz 7 uiu me gra dia e. 7 iter metu 7 me dicz qd sit dis atz coactio metu mus. ut e maior ma ui ipsius q' repelli no pot. coactus est metus l' futurez mtis precipit vt aut sagq q' ius 7 qs met' excuset no q' coactio leuius alia leuius alia uiolcta leui' no excusat ocesuz matriale violeta cosesuz excludit. i. fnat q' cosesus no ualet. q' sit uioleta coactio maifestu e. Cu qs capit' l' ohit l' ligat l' onatur uioletez. ¶ Jt' me tus alr' cadit i costatez uiz al' no. qz ille qui cadit i co state uiz excusat. 7 exclud'.

ofensiim[illegible] Quia aut met
excusat et cadit i cõstãtez uiru
Dicat q̃ metus corporis et cruci
atus. Si g° aliqs cõsẽtit i aliq̃
ul' aliqua rõne p metu nõ ẽ
matrimoniu. Sz metus et timor dz
ẽe tal' ac talis q̃ timeat p̃iculu
mortis si n̄ cõsẽtiat ul' g̃uis[illegible]
cruciat' ul' ne timet p̃or aliq'
mẽbr. Sz si q̃s allegat metũ ul'
uiolentiã cõsẽsit i carnalẽ cop'
n̄ pot hic plus allegare ul' cau
sare q̃ nõ ẽ hic plus audiend'.

De ip̃edimẽto ligatõnis lxxxv. ca.

Sicut aliqs alt' cõiugii [illegible]
lic ẽ alligat' q̃d ip̃edimẽtũ
[illegible] ẽ uel nõ. i. forte fuit crĩt
[illegible] ab ecclia sup hoc aliqs ordi
naret. Nã q̃ alligat' uxori pot
[illegible] p[illegible] et aliqs hoc fãcit p̃o
[illegible] p̃o adult̃. et cõtrãt ad
ultĩz. Sz alii fuit ligati p sp̃on
salia alii p matrioz. q̃d unus
fit iudicem [illegible] cui. et p defsio
[illegible] Sciẽd ẽ g° q̃ si aliqs cõtrat
cũ aliqua p u̾ba de futo nõ debz
cõtrahẽ cũ alia n̄ alia cũ alio
q̃d si cõtraxit tñ sp̃osalia p̃e
uerba de futõ sibi dz dimitt̃e
sc̃daz et redire ad p̃riaz. Si nõ
cõtẽxerit cũ sc̃a p u̾ba de p̃nti
ul' p u̾ba de futõ et sequit' car
nalis copla dz agẽ p̃riaz de sc̃
de m̃ita et stare cũ sc̃a. ¶ Sed q̃
matrimoniali ẽ alligat' uxori

.s. q̃z cõtraxerit p u̾ba d' p̃n
si nõdũ sit p carnalẽ copu
lam [illegible] i. una caro effecti. i. non
cognõuerit se carnali' pot alt' alt'
[illegible] ad rel' g[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] cũ a io. Sed
[illegible] sint iter cõ[illegible]
[illegible] licet du[illegible]
[illegible] uxor [illegible] n̄ p p. [illegible]
et p̃t eaz tũc dimitt̃e [illegible]
[illegible] dũc̃e nõ p̃t [illegible]
[illegible] aut [illegible]
[illegible]. Et si dicat̃ me
[illegible] ¶ Pone q̃
[illegible] mo[illegible] cũ [illegible]
[illegible] cõtrahit [illegible]. Dicq̃
q̃dm [illegible] causat ab adul
tio et [illegible] p̃ig[illegible] fi.
Et sili' [illegible] sũ sapit
iudicãt [illegible]. Sz statĩ cũ [illegible]
tur p̃m dz debet dimitt̃e sc̃dm
et redire ad p̃muz q̃d si nõ [illegible]
cat adulti iudicat'. Sz q̃d nõ
[illegible] tñ credit cũ [illegible]
ciet nõ exigit debitũ [illegible]
tñ ei reddat petẽti. ¶ Et pone
q̃ uir [illegible]
ul' [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] pot [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
sororum [illegible]

[illegible]. Et p iuramẽtu illi' statu
[illegible] pot De publica honesta
te iustic. lxxxvi. ca.

Quod ip̃edimẽtũ est ab ecclia
[illegible] p̃p honestate. ¶ Po
ne g° aliqs desp̃osauit una pu
ellaz [illegible] annoz et licet cũ nõ co
gnouerit tñ n̄lus de sãguitate
eĩ potẽt eaz h̃re i uxorez n̄ ipe
potẽt h̃re aliq̃ cõsanguineaz
[illegible] vij annoz [illegible] q̃z si an̄ se
ptenniũ [illegible] sunt sp̃osalia nulli
[illegible] nõ tñ hoc p̃rant a
liq̃d ip̃edimẽtu ad mĩm cõtrahẽ
[illegible] iter cõsanguineas eoz n̄ p
sertim q̃ui cõtraxerit sp̃osa
[illegible] approbauit p̃ septenniz. et
[illegible] ip̃edimẽtũ ip̃edit matõz
[illegible] et dirimit iã cõtrac
tum. De Affinitate lxxxviij. ca.

De affinitate. Affinitas ẽ
p̃ximitas p̃sonaz ex carnali
[illegible] q̃z tã p fornicatõ
[illegible] legitimaz coplãz cõtrahi
[illegible] Hec ẽ diffinitio. Si q̃s
[illegible] aliq̃ carnali' siue sit
[illegible] nõ p̃t h̃re aliquã
[illegible] illi' fem̃e
[illegible] affinita
[illegible] ¶ [illegible] et
soror [illegible] cõsang[illegible]
[illegible] soror [illegible]
[illegible] est [illegible]
Affinis [illegible]

est de sorore mea i telligas de q̃
libet cõsanguinea mea et de q̃libz
cõsanguineo meo. q̃z oẽs mariti
cõsanguinearz mearz sũt m̃ i
illis g[illegible] affines [illegible]
uxores eoz attinet m̃ [illegible]
suz affinis ieisd' g̃dib. ¶ Et
oẽs cõsanguinea uxoris mee.
¶ Et nõ q̃ ciz de affitate ali
q̃s p̃r querit i quo gradu s
attineant. recurrendũ ẽ ad il
laz p̃sonã mediante uenit̃ sunt
ad affitatẽ. et q̃rend' ẽ q̃ tot g̃
dus distat p̃ illa de qua [illegible]
et quot g̃dus distat i cõsanguini
tate tot g̃dus distat i affi[illegible]
¶ Et nõ q̃ si p̃ q̃ tibi affinis [illegible]
uit filiũ et g̃nat cũ de cõs[illegible]
tuo fili' ille g̃nat' ẽ t cõsãgui[illegible]
affinis. Si uo g̃nat filiũ [illegible]
neo et nõ de sanguineo fili' [illegible]
nich' attinet tibi. ¶ Et nõ [illegible]
moriatur cõsãgui[illegible] me [illegible]
te dbit affinitas q̃ p̃ q̃ sup[illegible]
uit remanet tibi affinis. ¶ Et
cõtrahit' affinitas nõ p matõ
nialez coplãz tñ sz etiã p forni
catiõ. dũ tñ ordĩe natẽ ex or
dinez. i. ex uas debitũ ul' arta
aliqs polluit aliq̃, nõ ip̃edit
ob hoc aliqs de cõsãguinitate p
[illegible] ducẽ in uxorez q̃uis pollu
[illegible] ẽ nicosa sit. et dãnabilis n̄
[illegible] sit i matrimoniali cõsensu.

RATA
OMA
TAURO

Nam talis pollutio non facit sanguinis commixtionem nec carnis unitatem. Quid si sit si inualescit claustrum pudoris non tamen ad consumationem. Credo quod sit sicut supra proximo est dictum quod non facit affinitatem.

De alio impedimento matrimonii quod est impossibilitas coeundi. lxxviii.

Species eius sunt plures quoniam alia naturalis impotentia ut frigiditas in uiro et arctatio in muliere et defectus etatis. Alia est accidentalis ut castratio et maleficium quod fit per maleficia que dicuntur sortes et facture. Item naturalis impotentia alia temporalis alia perpetua. Naturalis et temporalis impotentia est ut in puero in quo impedit matrimonium quia dum in eo est non potest contrahere. Naturalis impotentia que est in frigido que est perpetua impedit matrimonium contrahendum et dirimit iam contractum. De arctatione autem que est mulieris propter quam sunt inepte ad uiriles amplexus est ita tenendum quod licet sit arcta mulier et sic tam nimis habeat illa uasa si potest ei subueniri auxilio medicine uel assiduo usu licitis conuenientibus statim ei non impedit matrimonium. Ita tamen quod si per arctationem separatur a primo quod eam cognoscere [illegible] et usu alterius cum se copulauit facta sit ydonea separanda est a secundo et reddenda est primo. Si uero non sit talis arctatio quod ei sine periculo subueniri non possit impedit matrimonium contrahendum et dirimit iam contractum. De eo qui habet secta uirilia. lxxix capitulum.

Et post de castratione scilicet cum quis habet secta uirilia scilicet quando testiculus sit ei abscisus. In hoc firmiter est tenendum quod tales qui inepti sunt ad debitum reddendum matrimonium contrahere non possunt sicut nec pueri. Et si contraxerint sunt diuidendi. Item si matrimonium processit sectionem non separatur matrimonium licet uir ad reddendum debitum sit ineptus uxori sue. Quod dictum est de sectione superueniente quod non impedit matrimonium illud est intelligendum de quolibet impedimento quod si superuenit non irritat id est non separat matrimonium legitime contractum. Item ita intelligendum est de impotentia coeundi que per maleficium prouenit quia si superueniat matrimonio non dirimit illud. Si superueniat id est accidat post matrimonium contractum. Si uero precedit matrimonium distinguitur ita. Aut maleficium est temporale aut perpetuum. Si temporale nullatenus prestat impedimentum matrimonio. Si perpetuum impedit matrimonium contrahendum et dirimit iam contractum. Si quesieris quomodo maleficium sit temporale uel perpetuum et cognoscatur quia omnis creditur esse perpetuum ad certum. Sed ex quo per triennium habitauerint simul dantes operam simul operi copule carnali et non ualent uel fuit cohabitatio [illegible] si non durat impedimentum presumitur esse perpetuum. Et per tale impedimentum separetur matrimonium. De differentia cor. 80.

Et nota quod est differentia inter frigidos et maleficiatos quoniam frigidus nullam potest cognoscere mulierem nec mouetur ad uoluntatem coeundi. Sed maleficiatus potest alias mulieres cognoscere preter illam cum qua est maleficiatus. Et ideo cum celebratur diuortium frigiditatis non datur uiro licentia quod ducat aliam et si duxerit separatur secundum matrimonium et restituitur primo quia apparet decepta fuisse ecclesia. Idem si separetur propter arctationem mulieris si postea alii nubat quia restituitur primo matrimonio. Secus est in alio scilicet si separantur coniuges occasione maleficii quamlibet uir aliam accipiat non restituitur primo. De impedimento feriarum lxxxi.

Pertractatis de impedimentis que impediunt matrimonium contrahendum et dirimunt iam contractum. Consequenter dicendum est de hiis que impediunt contrahendum sed non dirimunt iam contractum. Que sunt tempus feriarum et interdictum ecclesie. Item tempore feriarum potest contrahi matrimonium quod solo consensu contrahitur. Sed traductio uxoris et nuptiarum solemnitas et carnalis copula prohibetur. De matrimonio contrahendo contra interdictum ecclesie. lxxxii. capitulum.

Si licet cum quis prohibetur contrahere cum aliqua uel cum ea dicitur quia forte dicatur consanguinea uel affinis uel sponsa alterius hoc est si sit cum ab aliquo desponsata uel propter aliam causam. Super hoc ita tenendum est quod illi qui matrimonium interdicunt ab ecclesia non debent contrahere. Sed si contrahunt possunt simul permanere et non sunt separandi nisi ad tempus ut agant penitentiam quia mandatum ecclesie contempserunt. Quomodo debet interdici in ecclesia a presbytero quando debet contrahi matrimonium aliquis. lxxxiii cap.

Sane ut dicitur [illegible] speciali autem [illegible] generali quoniam matrimonia sunt contrahenda in ecclesiis presbiteri [illegible] publice proponentes [illegible] hi [illegible] quod uoluit [illegible] impedimentum opponat. [illegible] nichilominus inuestigent [illegible] aliquid impedimentum obsistat. Cum apparuit probabilis coniectura contra copulam contrahendam contractus interdicatur uel prohibeatur expresse donec quid fieri super eo manifestis constiterit documentis. Si uero sacerdotes tales coniunctiones prohibere contempserint uel presumpserint interesse eis per triennium ab officio suspendantur. Et hiis qui taliter copulari presumpserint igitur non concesso condigna penitentia iniungatur.

De viii. casibus in quibus uxor adultera non potest accusari nec uir ab uxore separari. lxxxiiii. capitulum.

RATA OMA D TAVRO

Primus est si ipse committat fornicationem. Secundus si ipse eam prostituerit, i. fornicari eam cum hominibus fecerit. Tertius est cum ipsa credebat virum suum esse defunctum et nupsit alii quamvis maritus rediens tenet eam recipere non obstante tamen si steterit cum secundo postquam percepit. Quartus est si fuit decepta ab aliquo latente [illegible] pro eo quod credebat proprium virum. Quintus est si fuit in oppressione. Sextus qui reconciliauit eam, i. recepit eam et tenuit eam post [illegible] adulterium commissum. [illegible] [illegible] adulterium [illegible] eam de adulterio [illegible] ad thorum [illegible] illa non vult redire [illegible] ut redeat [illegible] non ualet [illegible] non potest [illegible] petere [illegible] illa fuerat. [illegible] adulterium [illegible] nunquam potest eam accusare et per sententiam [illegible] [illegible] [illegible] monitam [illegible] [illegible] credo [illegible] accusare [illegible] [illegible] [illegible]

Quot filii sint legitimi capitulo 95.

Legitimi filii sunt qui in uero thoro nati sunt. [illegible] quamdiu ecclesie reputatur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fide [illegible] [illegible] similiter [illegible] coniugato [illegible] bona fide credens eum esse [illegible] et ex eo filios suscepit [illegible] legitimi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. De quadruplici statu filiorum. lxxxxvj.

Item [illegible] quod quadruplex est status filiorum. Alii sunt naturales et legitimi, ut sunt illi qui de uxoribus procreantur. Alii [illegible] tantum, ut filii concubinarum. Sicut sunt qui de soluto et soluta nascuntur quia possunt esse uxor [illegible] [illegible] eam. Alii sunt tantum [illegible] ut sunt filii adoptiui. [illegible] legitimi nec naturales [illegible] [illegible] [illegible] ut illi qui [illegible] [illegible] [illegible]. Sed [illegible] legitimantur. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sunt.

[illegible] ex obmisse [illegible] [illegible] [illegible]. De septem sacramentis ecclesie lxxxxvij. cap.

Ecclesie sacramenta sunt septem que in hoc versiculo continentur declarata. Abluo firmo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Primum sacramentum [illegible] colligitur ex illo verbo. Abluo. [illegible] baptismi lauacrum [illegible]. Secundum colligitur ex illo verbo firmo, quod demonstrat confirmationem ab episcopo crismatis unctione [illegible]. Tertium notatur illo verbo. Cibo. Eucaristiam denotat [illegible] corporis [illegible]. Quartum colligitur ex illo verbo. Doleo. quod significat penitentiam. Quintum colligitur ex illo verbo. Unctio. quod denotat ultimam olei unctionem que presbitero [illegible] sit infirmo laboranti in extremis. Sextum colligitur ex illo verbo. Ordino. quod ordinationem significat clericorum. Septimum colligitur ex illo verbo. Iungo. quod significat matrimonium coniugale. Sed hec duo ultima sunt voluntaria et non necessaria.

Articuli fidei sunt .xij. [illegible]

Articuli fidei [illegible] ad diuinitatem pertinent [illegible] [illegible] ut ex subscriptis declaratur. Articuli fidei sunt incarnatio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] clausum [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] diuiditur.

Illa que sunt preter substantiam misse sunt quattuor, scilicet forma uerborum que secreto dicitur in missa ab apostolis et aliis sanctis patribus tradita. Secundum est [illegible] [illegible] sit aqua, quod significat sanguinem et aquam que fluxere [illegible] de [illegible] corpore. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]. [illegible] Intentio presbiteri [illegible] [illegible] debet esse ad conficiendum tale sacramentum. Cetera uero que dicuntur in missa [illegible] [illegible] [illegible] pertinent. [illegible] [illegible] [illegible] forma [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] intentio presbiteralis [illegible] [illegible] perficiunt. ornatum [illegible] [illegible]. Isti sunt uersus qui dant noticiam de legitima filiorum [illegible] [illegible] diuidenda.

Quattuor aut [illegible] [illegible] [illegible] naturali [illegible]. Se[illegible] [illegible] non dat natis quinque uel ultra. Hoc est dicere quod qui filii sine fratres uel sorores sunt quattuor, tres, uel duo uel unus [illegible] habere tertiam partem hereditatis. Sed si sunt quinque uel sex uel plures [illegible] habere medietatem hereditatis.

Isti duo uersus dant intelligere festa trium lectionum

[illegible]RATA
[illegible]OMA
[illegible]
[illegible]STAURO

Romanu et Saturni trundi
cas lactonum. Associare eis
Bibibia cu scolastica et emerita
Ana fflis usus ad cognoscendu
vite tota a feralia. cu laudibus

Die lune no delere l'enzite et
miserere.
Mars bellor et querelle iubilem
do et tele
Mercuri' via plana. Jn manu.
et amplius lana.
Die Jovis vinti poli. dno q t soli.
Veneria sancta noli via adorem et
spu prid.
Sabbato. Laudem digne domi
deu et benigne.

Septe dona spus sci. Spus
sapie et itellcis. Spus consili
j. Spus fortitudis sps scie et
pietatis. Et sps timoris domini

Septe opa mie. Cibo. poto. visi
to. vestio. hospitor. Subucio in
carceratis et sepelio
Quinq sensus corporis. Visus
Auditus Gustus tactus et odo
ratus.
Virtutes theologice. fides spes
et caritas. Virtutes cardinales:-
Justicia prudentia fortitudo et te
perantia:-

Explicit liber utilissimus de ca
sibus confessionum et aiarum
Bndicamus domino deo gratias.

Hec e forma absolutois.

Dns ihs xps te absoluat
et ego auctoritate qua fungor
absoluo te a vinclo excois ul
pticapatois sitenceis aqua pos
sum te absoluere absoluo. et
restituo te in scis sacramtis
ecclie. Jnoie p. et f. et s. s. Am.
Jterum dns te absoluat. et
ego aucte qua fungor absol
uo te ab oibz tuis pecis in
cofessis cotritis et oblitis ta
uenialibz q mortalibz. et
restituo te i scis sacramtis
ecclie et adversa q pro deo
tolleravis et bona que fece
ris sint tibi i remissionem
tuor peccor et augumtum
gre et premium uite etne. R.

…RATA
…OMA
…STAURO